

Suikkilan pohjoinen ostoskeskus

ARK — BYROO

Arkkitehtitoimisto Ark—byroo oy

Työpajankatu 10 A 49, 7. kerros
00580 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

+358 50 574 8710

Tilaja:

JATKE Länsi-Suomi Oy

Tilaaajan edustaja:

Jari Seppälä, hankekehitysjohtaja

Työryhmä:

Marianna Heikinheimo, TkT, arkkitehti, projektin johtaja

Hanna Jaakonmäki, arkkitehti, tutkija

Mirjami Vihma, arkkitehti, tutkija

Miika Norppa, FT, kaupunkimaantieteilijä, tutkija

Olli Nieminen, arkkitehti, tutkija

Nimeke: Suikkilan pohjoinen ostoskeskus.

Rakennushistoriallinen selvitys.

Julkaisija: Ark—byroo oy

Julkaisupaikka: Helsinki

Julkaisuajankohta: 19.9.2023

Avustajat:

Salla Heijari, graafinen suunnittelu

Sanni Kähkönen, kaaviot

Mattias Nyman, valokuvaus

ISBN:

978-952-7520-66-6 (pdf)

978-952-7520-67-3 (nide)

Etukannen kuva: Simo Rista. Arkkitehtuurimuseon arkisto.

Painopaikka: Helsinki

Sisällys

1. JOHDANTO	5
1.1 Kohde	5
1.2 Tehtävä	7
1.3 Perustiedot	8
2. SUIKKILAN LÄHIÖN RAKENTUMINEN	9
2.1 Suikkilan alueen historiaa	9
2.2 Suikkilan lähiön etelä- ja pohjoisosan rakentuminen	10
2.3 Suikkilan lähiön ja lähialueen muutokset	16
3. SUIKKILAN POHJOINEN OSTOSKESKUS RAKENNETAAN	20
3.1 Ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen rakentaminen	20
3.2 Suunnittelijat	20
3.3 Suunnitteluratkaisu	22
3.4 Myöhemmät vaiheet	32
4. VALOKUVADOKUMENTOINTI	40
5. VERTAILUT	52
5.1 1960-luvun ostoskeskusten kehitys ja tyypilliset piirteet	52
5.2 Turkulaiset lähiöostoskeskukset	54
5.3 Pekka Pitkäsen arkkitehtuuri	66
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	69
LÄHTEET	71
RAKENNUSLUVAT	73

Asiasanat:

1960-luku, 1970-luku, arkkitehtuuri, kaupunkisuunnittelu, liikekeskukset, lähiöt, modernismi, ostoskeskukset, Pekka Pitkänen, rakennushistoriaselvitys, Ruohonpää, Suikkila, Turku

1. Johdanto

1.1 Kohde

Arkkitehti Pekka Pitkäsen suunnittelema Suikkilan pohjoinen ostoskeskus rakennettiin Suikkilan lähiön liikekeskukseksi 1960-luvun lopulla. Turun keskustan luoteispuolella sijaitseva lähiö kaavoitettiin kahdessa osassa, ja alue rakentui vuosien 1964-1981 välillä. Suikkila lukeutui ensimmäisiin aluerakentamissopimuksella toteutettuihin lähiöihin Turun alueella. Sekä etelä- että pohjoisosan toteutuksesta vastasi rakennusyhtiö Urakoitsijat Oy. Arkkitehti Pekka Pitkänen laati lähiön pohjoisosan alue-suunnitelman. Pitkäsen toimisto vastasi myös lähes kaikkien rakennusten suunnittelusta sekä lähiön pohjois- että eteläosassa.

Lähiön pohjois- ja eteläosalla on omat ostoskeskuksensa. Selvitys kohdistuu pohjoiseen ostoskeskukseen ja samalla tontilla sijaitsevaan lämpökeskusrakennukseen. Lämpökeskuksen yhteydessä on pysäköintitalo ja kaksi asuntoa, mutta selvityksessä rakennuskokonaisuuteen viitataan selkeyden vuoksi lämpökeskuksena.

Suikkilan lähiö sijoittuu kahden Turusta pohjoiseen johtavan pääväylän, Rauman valtatie ja Satakunnantien, väliselle alueelle. Lähiön pohjoisosassa maasto laskee kohti pohjoista ja rakennusten sijoittelu mukaillee maaston muotoja. Pohjoinen ostoskeskus sijaitsee keskeisellä paikalla lähiön pohjoisosaan johtavien teiden risteyksessä. Ympäröiviä kerrostaloja matalampi ostoskeskusrakennus ja sen takana metsäisessä rinteessä kohoava lämpökeskus piippuineen muodostavat porttiaiheen alueelle saavuttaessa.

Ostoskeskus rakennettiin useammassa vaiheessa. Tontin rakennuksista ensimmäisenä valmistui lämpökeskus vuonna 1966. Varsinainen ostoskeskus rakennettiin kolmessa vaiheessa, joista ensimmäinen valmistui vuonna 1968. Rakennus muodostui kolmesta pienen sisäpihan ympärille sommitellusta yksikerroksisesta osasta. Rakennus suunniteltiin alusta alkaen laajennettavaksi.

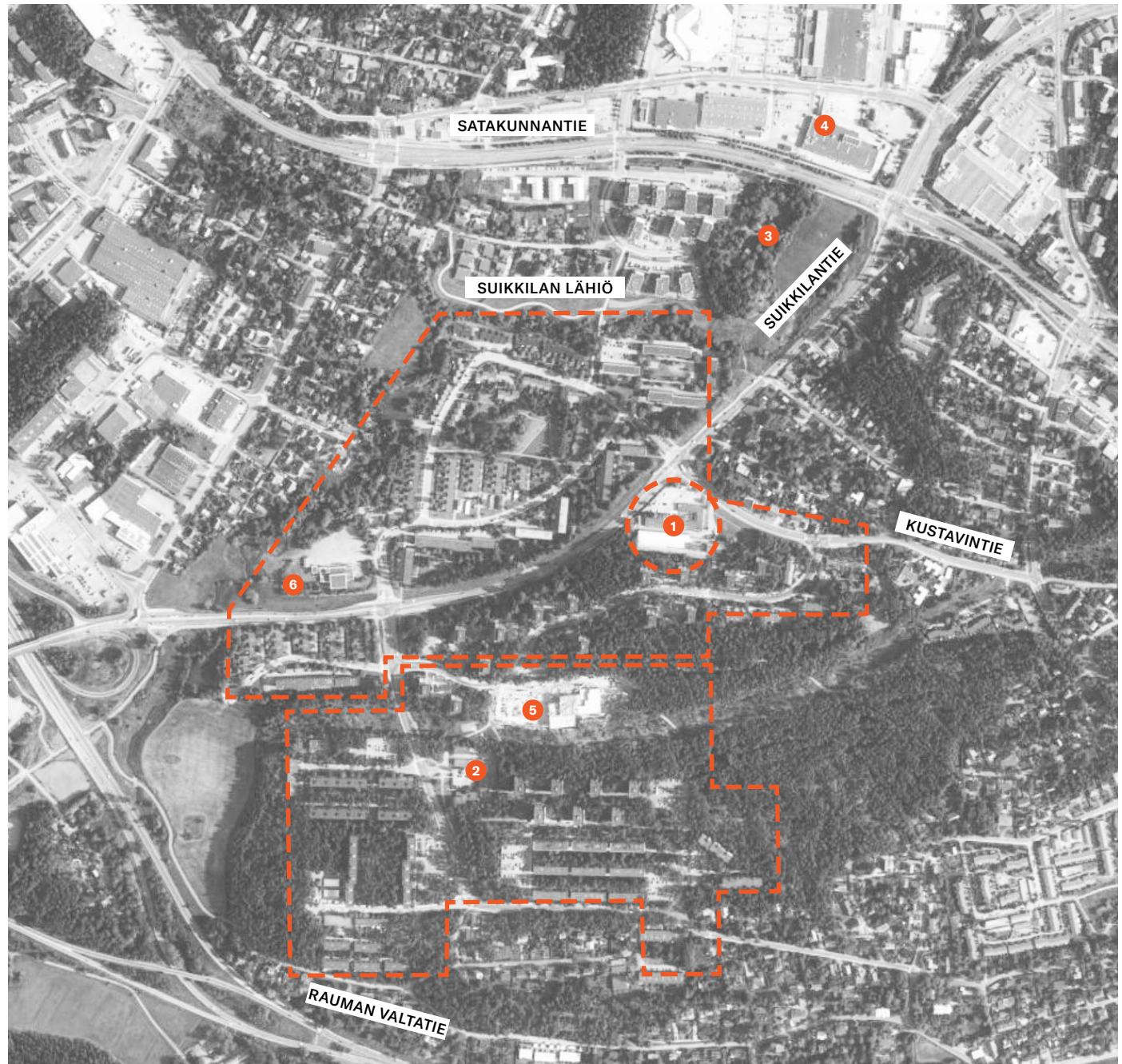

Laajennusosat toteutettiin vuosina 1973 ja 1979, minkä jälkeen rakennus sai nykyisen muotonsa. Ostoskeskuksessa toimi valmistuksen jälkeen ruokakauppa, baari, seurakunnan tila ja pankkikonttori. Ensimmäisessä laajennusosassa toimi terveyskeskus, ja toisessa laajennusvaiheessa valintamyymälää laajennettiin.

Nykyään ostoskeskuksessa toimii edelleen joitain myymälöitä sekä lähiaikoina pois muuttava Turun kaupungin neuvola ja hammaslääkäriasema. Rakennus on menettänyt merkitystään alueellisena palvelukeskuksena läheisten suurten kauppakeskusten ja ruokakauppakeskittymien valmistuttua. Lämpökeskusrakennukseen remontoitiin vuosituhatosen vaihteessa juhla- ja kokoustilat. Asuntosiiپی ja pysäköintitalo ovat edelleen alkupe- räisessä käytössään.

↑ Suikkilan pohjoinen ostoskeskus luoteesta kuvattuna. Taustalla näkyy rakennuskokonaisuuteen liittyvän lämpökeskuksen piippu ja lähiön rakennuksia.

→ Suikkilan lähiön rakennettu alue on rajattu ilmakehuun katkoviivalla. Aluerajaus mukailee pohjois- ja eteläosan alkuperäisiä asemakaava-alueita. Aiemmin rakentuneet pientaloalueet on jätetty lähiörajan ulkopuolelle. Ortokuva 2023, Maanmittauslaitos. Turun karttapalvelu.

1. Suikkilan pohjoinen ostoskeskus ja lämpökeskus
2. Suikkilan eteläinen ostoskeskus
3. Suikkilan kartano
4. Länsikeskus, liikealue
5. Teräsrautelan koulu, Suikkilan yksikkö (uusi koulurakennus rakenteilla)
6. Esikoislestadiolaisten rukoushuone

1.2 Tehtävä

Tehtävä selvitys palvelee kiinteistökehitys- ja kaavoitushanketta, jonka osana ostoskeskusta esitetään purettavaksi. Rakennushistoriaselvitys tuotetaan kulttuurihistoriallisten arvojen määrittämisen lähtöaineistoksi. Lisäksi tarkoituksena on dokumentoida rakennukset.

Rakennushistoriaselvityksessä esitetään ostoskeskuksen syntyhistoria ja -konteksti. Suikkilan lähiön kehittymistä käsitellään yleispiirteisesti. Aineistoina käytetään vanhoja kaavakarttoja, ilmakuvia ja raportteja sekä aluekehitystä käsittelevää kirjallisuutta.

Ostoskeskuksen suunnittelija arkkitehti Pekka Pitkänen suunnitteli Suikkilaan myös muita keskeisiä rakennuksia ja rakennustyyppejä, jotka esitellään lyhyesti. Suikkilan liikerakennusta ja lähiötä arvioidaan osana suunnittelijansa tuotantoa. Rakennusta verrataan tytopologiaaltaan ja säilyneisyydeltään muihin vastaaviin turkulaisiin kohteisiin.

Alueella on suoritettu kesäkuussa 2023 katselmus, ja rakennukset ja piha-alueet on dokumentoitu valokuvaamalla. Valokuvien ottopaikat on merkitty pohjakaavioihin.

Työhön on sisällytynyt arkisto- ja kirjallisuustutkimusta, kenttätyötä ja eri lähteistä peräisin olevan tiedon yhdistämistä ja analysointia. Keskeisiä arkistoja olivat Turun kaupunginarkisto, Rakennusvalvonnan arkisto sekä Arkkitehtuurimuseon arkisto, jossa säilytetään arkkitehti Pekka Pitkäsen piirustuskokoelmaa. Piirustuskokoelmassa on laaja kokoelma luonnosversioiden suunnitelmia, detaljisuunnitelmia ja työpiirustuksia. Selvitys painottuu ostoskeskuksen toteutuneeseen ratkaisuun, joten luonnosvaihe on pääosin rajattu selvityksen ulkopuolelle. Ostoskeskuksen

kolmen rakennusvaiheen lupapiirustukset vuosilta 1967–1973 saatiin tilaajalta. Turun museokeskuksen valokuva-arkistossa ei ole tiedossa valokuvia Suikkilan alueelta ennen 2000-lukua. Kiinteistön arkistossa ei ole vanhoja piirustuksia tai tietoja ostoskeskuksen alkuvaiheilta.

Kirjallisina lähteinä on käytetty Turun kaupunkisuunnittelua ja kaupunkirakentamista koskevaa tutkimusta, erityisesti Petri Aallon ja Mikko Laaksosen kirjaa Turun lähiöt. Pekka Pitkäsen uraa ja arkkitehtuuria käsittelevien lukujen pääasiallisena lähteenä on myös Pitkäsen tuotantoa tutkineen Mikko Laaksosen teos *Betoni ja modernismi. Arkkitehti Pekka Pitkänen 1927–2018* (2021). Aikakauden ostoskeskusarkkitehtuuria käsittelevän luvun päälähteenä toimi Johanna Hankosen teos *Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta* (1994). Käytetyt lähteet käyvät ilmi lähdeluettelosta ja tekstissä on käytetty alaviitteitä.

Selvitys jakautuu kuuteen lukuun. Ensimmäisessä luvussa esitellään kohde, tehtävä ja kohteen perustiedot. Toisessa luvussa käsitellään Suikkilan lähiön kaavoitushistoriaa ja rakentumisen vaihteita. Kolmannessa luvussa esitellään ostoskeskuksen ja lämpökeskusrakennuksen syntyvaiheet ja suunnitteluratkaisut sekä kuvataan käyttö- ja toiminnalliset muutokset. Neljäs luku käsittelee julkisivujen ja katukuvan nykytilan valokuvadokumentoinnin. Viidennessä luvussa rakennusta verrataan muihin aikakauden turkulaisiin lähiöostoskeskuksiin sekä Pekka Pitkäsen tuotantoon. Kuudennessa luvussa esitetään selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset kohteen ominaispiirteistä ja säilyneisyydestä sekä tekijän näkemys rakennuskokonaisuuden kulttuurihistoriallisista arvoista.

1.3 Perustiedot

Suikkilan pohjoinen ostoskeskus

Valmistunut:

Lämpökeskus: 1966

Ostoskeskus: 1968

Rakennuttaja:

Lämpökeskus: Suikkilan Lämpö Oy / Urakoitsijat Oy

Ostoskeskus: Suikkilan Kauppakeskus Oy / Urakoitsijat Oy

Arkkitehti: Pekka Pitkänen

Osoite:

Lämpökeskus: Talinkorventie 5, 20320 Turku

Ostoskeskus: Kustavintie 4, 20320 Turku

Kiinteistötunnus:

Lämpökeskus: 853-75-49-1-2

Ostoskeskus: 853-75-49-1

Kaupunginosa: 075 Ruohonpää

Kortteli: 49

Tontti: 1

Pysyvä rakennustunnus:

Lämpökeskus: 102286788T

Ostoskeskus: 102286788T

LAAJUUSTIETOJA

Kerrosala:

Lämpökeskus: 3255 m²

Ostoskeskus: 1730 m²

Tontin ala: 18 182 m²

Kerroksia:

Lämpökeskus: 1

Ostoskeskus: 2

→ Ote ajantasa-asemakaavasta. Ostoskeskus ja lämpökeskus sijaitsevat oranssilla esitetyllä tontilla. Turun karttapalvelu, Turun kaupunki.

RAKENNUSVAIHEET

1966 lämpökeskusrakennus, kaksi asuntoa

1968 ostoskeskus

1968 pysäköintirakennus

1973 erillinen terveyskeskusrakennus

1978 ostoskeskuksen laajennus edellisten rakennusten väliin

KÄYTTÖHISTORIA

Lämpökeskus:

1966: lämpökeskus, puhelinkeskus, kaksi asuntoa

1999: kokous- ja juhlatila lämpökeskushallin tilalle

Ostoskeskus:

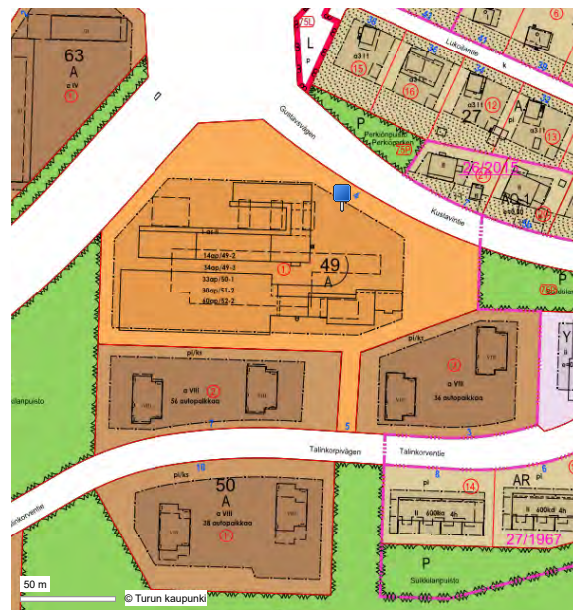
1968 alkaen: 1. rakennusvaihe, ostoskeskus, eri toimijoita

1973 alkaen: 2. rakennusvaihe, kaupungin terveysasema

OMISTUS

Lämpökeskus: 1966 alkaen Suikkilan Lämpö Oy

Ostoskeskus: 1968 alkaen Suikkilan Kauppakeskus Oy

KAAVOITUSTILANNE

Kohde kuuluu voimassa olevassa, alkuperäisessä asemakaavassa **853 41/1964** (vahvistettu 01.04.1965)¹ asunto- ja liikerakennusten korttelialueeseen (A).

Alueella on voimassa Turun yleiskaava 2020, joka on hyväksytty 18.6.2001 ja tullut voimaan vuonna 2004. Liikekeskus sijaitsee kerrostalovaltaisen asuntoalueen (AK) alueella, jolla asuinrakennusten lisäksi on ympäristöön soveltuvia työ-, virkistys- ja palvelutiloja sekä tarpeelliset huolto- ja liikennetilat. Liikekeskuksen viereisen tien itäpuolelta alkaa pientalovaltainen asuinalue (AP).

Turun yleiskaava 2029 on hyväksytty valtuustossa, mutta ei vielä lainvoimainen. Siinä ostoskeskuksen tontti on luokiteltu palvelujen ja asumisen alueeksi (PA). Suikkilan lähiön varsinainen lähipalveluiden alue on osoitettu eteläisen ostoskeskuksen kohdalle.²

RAKENNUSUOJELU

Rakennusta ei ole suojeltu asemakaavassa tai muilla keinoin.

Valtuustossa hyväksytyn, mutta ei vielä lainvoimaisen Turun yleiskaavan 2029 liitteenä olevassa selvityksessä *Arvokkaat rakennetun ympäristön kohteet* Suikkilan alue on kuitenkin luokiteltu arkkitehtonisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai kaupunki- tai kyläkuullisesti arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi, jonka ominaispiirteet tulee säilyttää ja luvanvaraisista toimenpiteistä tulee kuulla museoviranomaisia. Selvityksen mukaan Suikkilan lähiö on "1970-luvun alkupuolen laadukasta arkkitektuurin ja yhdyskuntasuunnittelua edustava lähiö, jossa metsälähiön piirteitä ja vahva horisontaalinen painotus. Kustavintien ostoskeskus 1967 sekä päiväkotia, koulu ja neuvola 1972 tyypillistä Pitkän tuotantoa."³

1 Asemakaava 853 41/1964. Turun karttapalvelu.

2 Yleiskaava 2029. Kartta 3/8. Palvelut ja elinkeinot. Turku, Kaupunkiympäristö, Kaupunkisuunnittelu ja maamaisuuksien, kaavoitus.

3 Yleiskaava 2029. Kartta 8/8. Arvokkaat rakennetun ympäristön kohteet. Turku, Kaupunkiympäristö, Kaupunkisuunnittelu ja maamaisuuksien, kaavoitus.

2. Suikkilan lähiön rakentuminen

2.1 Suikkilan alueen historiaa

→ Suikkilan tilan rakennuksia 1900-luvun alkupuolella. Kuvan ajoitus 1925-1939, tuntematon kuvaaja. Turun museokeskus.

Turun luoteisosassa sijaitseva Suikkila lähiö sijoittuu nykyisten Pitkämäen ja Ruohonpään kaupunginosien rajalle. Lähiön nimi juontuu alueella sijaitsevasta Suikkilan kartanosta, jonka historiaa tunnetaan 1400-luvulta lähtien⁴. Nykyisen Suikkilan lähiön koillispuolella sijaitsevan kartanon alue ja säilyneet rakennukset – vuonna 1803 rakennettu päärakennus ja 1780-luvulla rakennettu sivurakennus⁵ – kuuluvat maakuntakaavan rakennussuojelukohteisiin. Suikkilan lähiön pohjoisosa rakennettiin pääosin kartanon entisille maille⁶ ja pieneltä osin Mälikkälän kylän alueelle, ja eteläosa rakennettiin Pitkämäen ja Kärämäen kylän maille⁷.

Turun kaupunki osti kartanolle kuuluneen 80 hehtaarin kokoisena tilana vuonna 1931.⁸ Ilmakuvien perusteella ympäröivä alue säilyi vielä maalaismaisena viljelysmaana 1940–1950-luvulle saakka, jolloin alueelle alkoi rakentua pientaloasutusta.⁹ Myös Suikkilan kartanon maille, nykyisen lähiön koillispuolelle, palstoitettiin vuonna 1948 rintamamiestaloalue, joka rakennettiin 1950-luvun aikana.¹⁰

Myös Pitkämäen kylästä, jonka maille Suikkilan lähiön eteläosa rakennettiin, on säilynyt kirjallinen maininta 1400-luvun alusta.¹¹

Kylän alueella on säilynyt joitakin rakennuksia 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta.¹² Ilmakuvien perusteella alueella oli 1930-luvulla kylämäistä asutusta sekä nykyisen lähiön kaakkoispuolella sijaitseva Pukkilan kaakelitehdas, jonka alueella oli talojen, torppien ja työväen asuintalojen muodostama kokonaisuus.¹³ 1950-luvun loppuun mennessä myös Pitkämäen alueelle oli rakennettu useita rintamamiestaloja.¹⁴ Suikkilan ja Pitkämäen kylän maat kuuluivat Maarian kuntaan vuoteen 1944 saakka, jolloin suuria alueita Maariasta liitettiin Turkuun.¹⁵

4 Ks. Alankoja 2019.

5 Asemakaavamuutoksen selostus: Suikkilan kartano (36/2006).

6 Kupila 2021b, 204.

7 Aalto & Laaksonen 2021, 116.

8 Kupila 2021b, 204.

9 Ilmakuvat 1939 ja 1958. Turun karttapalvelu; Ilmakuvat 1939 ja 1948. Maanmittauslaitos. Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat.

10 Kupila 2021b, 204; Asemakaava 5/1947.

11 Kupila 2021a, 178–181.

12 Kupila 2021a, 178–181.

13 Kupila 2021a, 180.

14 Ilmakuva 1958, Turun karttapalvelu.

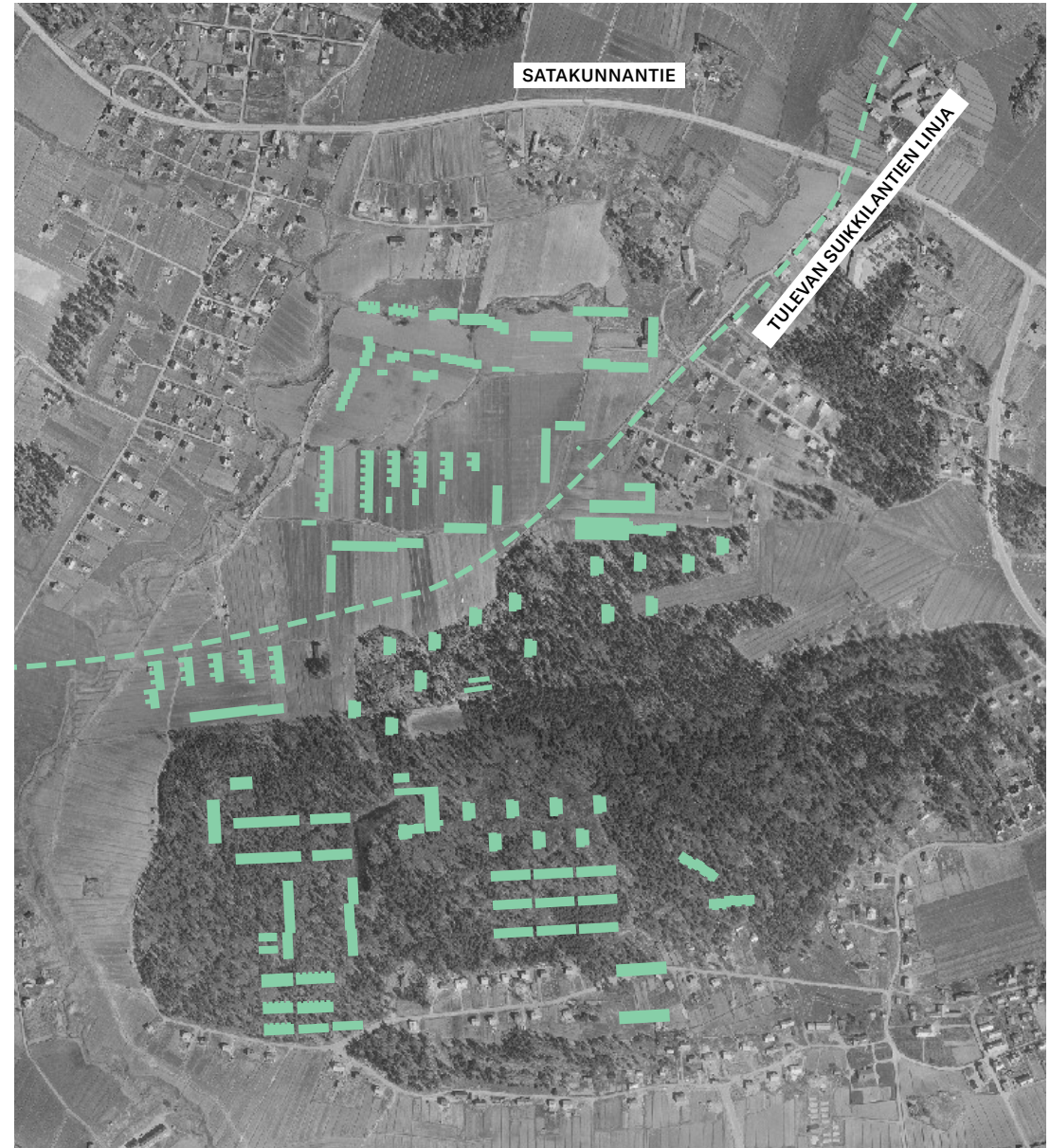
15 Lounaistiedon karttapalvelu. Turun historialliset kunta- ja osakuntaliitokset.

2.2 Suikkilan lähiön etelä- ja pohjoisosan rakentuminen

Lähiön rakentamisen taustaa

Turun seudulla lähiöiden rakentaminen toteutettiin 1960-luvulta lähtien yleensä aluerakentamissopimuksilla, joiden mukaan myös katualueiden ja kunnallistekniikan rakentaminen siirtyivät vähitellen kaupungilta rakentajien vastuulle. Ensimmäiset aluerakentamissopimukset solmittiin vuonna 1963, joskaan niihin ei vielä sisällynyt viemäri- ja katutöiden tekemistä. Ensimmäisten hankkeiden joukossa oli rakennusyhtiö Urakoitsijat Oy:lle 14.10.1963 varattu Suikkilan alue. Aluevaraus oli osa Turun kaupungin vuonna 1963 solmimaa laajaa sopimuskokonaisuutta, jossa useampia alueita varattiin eri rakennuttajille. Suikkilan ohella aluerakentamissopimukset tehtiin eri urakoitsijoiden kanssa Hannunniitun, Uittamon, Kuralan, Vienolan ja Ispoisten ampumaradan alueille.¹⁶ Ensimmäisessä vaiheessa kaupunginvaltuusto varasi Urakoitsijat Oy:lle Talikorventien varren tontit. Lähiön pohjoisosan pellot varattiin samalle urakoitsijalle vuonna 1967 rakennettavaksi vanhojen vuokrasopimusten vapautuessa vaiheittain vuosina 1967–1973. Yhtiö osti myös eteläisen lähiön maat vuonna 1968.¹⁷ Pitkämäen kaupunginosaan oli jo aiemmin kaavoitettu omakotitaloalue, jota ei kuitenkaan ollut vielä ehditty toteuttaa.¹⁸

Suikkilan lähiö kaavoitettiin kahdessa osassa vuosina 1964 ja 1967. Yleensä Turun kaupunki kaavoitti lähiöitä vain omistamilleen maa-alueille, mutta rakennusliikkeen omistama Suikkila lukeutui Nättinnummen ja Ilpoisten ohella poikkeusalueisiin, joille laadittiin asemakaavoitussopimus kaupungin kanssa¹⁹. Uusi lähiö kaavoitettiin aiemmin rakentuneiden rintamamiestaloalueiden väliselle pelto- ja metsämaalle, eikä uusien rakennusten tieltä purettu vanhaa asutusta.

↑ Suikkilan alue oli vuonna 1948 maaseutumaista. Tulevan lähiön rakennukset, Suikkilantien linja ja pohjoisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen paikka on merkitty kuvaan. Taustan ilmakuva vuodelta 1948, Maanmittauslaitos.

¹⁶ Aalto & Laaksonen 2021, 75–76.

¹⁷ Aalto & Laaksonen 2021, 116.

¹⁸ Laaksonen 2021, 116.

¹⁹ Aalto & Laaksonen 2021, 77.

Rakennuttaja Urakoitsijat Oy

Suikkilan lähiö toteutettiin rakennusliike grynderi- eli perustajaurakointina, jossa rakennusliike osti tontin ja vastasi itse rakentamisesta ja markkinoinnista perustamiensa kiinteistö-osakeyhtiöiden kautta. Suikkilan lähiön rakentajana toimi Urakoitsijat Oy, joka oli yksi suurista Turun seudulla toimineista rakennusliikkeistä. Urakoitsijat Oy:n perustivat vuonna 1942 insinööri Emil Hartela, jonka sukunimi oli vuoteen 1932 saakka Henriksson, (1894–1970) ja rakennusmestari Vilho Heinonen (1901–1982). Heinonen myi osakkeensa yhtiöstä vuonna 1959. Helsingin sijoittuville toimintoille perustettiin 1950-luvulla rakennusyhtiö Hartela. Vuonna 1962 Urakoitsijat Oy:n johto siirtyi Jaakko Hartelalle ja Antti Hartelalle. Urakoitsijat Oy ja Hartela perustivat puolestaan vuonna 1963 Semera Oy:n, joka vastasi elementtien ja betonin tuotannosta yhtiön omiin tarpeisiin ja myyntiin.²⁰

Urakoitsijat Oy toteutti Turkuun Suikkilan pohjoisen ja eteläisen lähiön lisäksi Vasaramäen lähiön ja osallistui myös Kuralan, Pansio-Pernon, Runosmäen ja Varissuon lähiöiden rakentamiseen. Yritys teki tiivistä yhteistyötä arkkitehti Pekka Pitkäsen kanssa, joka suunnitteli pääosan Urakoitsijat Oy:n kohteista 1960-luvun alusta 1980-luvun alkuun saakka.²¹ Yhteistyö alkoi jo 1950-luvun puolella.²²

Vuonna 1976 Hartela osti Turusta rakennusliike M. Ylismäen, minkä seurauksena Hartelan rakentaminen laajeni Ylismäen rakennuskohteisiin Turun ympäristössä: Kaarinassa, Liedossa, Naantalissa ja Raisiossa. Yhtiöt päätettiin vuonna 1980 yhdistää, ja Urakoitsijat Oy:n nimissä toiminta päättyi vuonna 1984. Toiminta jatkuu edelleen Hartelan nimellä.²³

Suikkilan lähiön pohjoisosan rakentuminen

Lähiön asemakaava laadittiin kahdessa osassa. Ensimmäisenä kaavoitettiin lähiön pohjoisosa. Maa-alueen ostanut Urakoitsijat

Oy tilasi arkkitehti Pekka Pitkäselältä pohjoisosan aluesuunnitelman vuonna 1964. Aluesuunnitelman pohjalta apulaisasemakaava-arkkitehti Hilka Junnila valmisti asemakaavan, joka tuli voimaan vuonna 1965. Kaava on edelleen voimassa lähiön pohjoisosassa.²⁴ Kaava-alue kattoi uuden lähiöalueen lisäksi Kustavintien ja sen pohjoispuolella kulkevan Lukoilantien väliset, aiemmin rakennetut pientalotontit.²⁵

Lähiön pohjoisosassa eri tyyppiset rakennukset erottuivat aluesuunnitelmassa omina kokonaisuuksinaan. Maisemassa näkyvimmat rakennukset olivat metsäisen rinteeseen päälle rakennetut Talikorventien tornimaiset pistetalot, jotka sijoitettiin rinnettä myötäillen. Lähiön keskivaiheilla, pohjoisen osan eteläreunalla, sijaitsevien tornitalojen kaakkoispuolelle jätettiin laaja metsäalue. Pohjoisosan pääkadun, Suikkilantien, varrelle sijoitettiin lomittain aseteltuja lamellikerrostaloja, jotka muodostivat muurimaisen vyöhykkeen tien varteen. Alarinteessä sijaitsevat rakennukset näyttäytyivät todellista matalampina tien suunnalta katsottuna. Lähiöalueen pohjoisreunalle tuli matalia ketjutettuja rivi- ja kerrostaloja, jotka sommiteltiin keskelle jäävän puiston ympärille. Rakennukset sijoitettiin maaston muotoja myötäillen, mutta yhdenmukaiseen pohjois-etelä-suuntaiseen koordinaatistoon.

Rakennusten sijoittelu heijasteli 1950-luvun metsäkaupunki-ideologiaa, jossa metsäluonto oli olennainen osa lähiöraennetta, ja rakennettujen alueiden välistä variaatiota luotiin erilaisten rakennusmassojen ja -korkeuksien kautta.²⁶ Suikkilassa suunnitteluideologia näkyi erityisesti rinteeseen päälle rakennettujen pistetalojen näennäisen sattumanvaraisessa sommittelussa ja pohjoista kohti laskevaa maastoa myötäilevässä rakennuskannassa.²⁷

Lähiön pääteiden risteykseen suunniteltiin rakennusaikakauden suunnitteluihanteiden mukaisesti pieni ostoskeskus, johon lähiön pohjoisosan palvelut keskitettiin. Aikakauden lähiöostokeskukset suunniteltiin tyyppillisesti jo kaavoitusvaiheessa

erottumaan muusta rakennuskannasta. Väljä sijoittelu, rakennuksen mataluus ja keskeinen sijainti lähiön reittien varrella erottivat ostoskeskukset ympäröivistä, korkeammista asuintaloista.²⁸

Lähiön katuverkosto rakennettiin rakennusten rakentamisen edetessä pääasiassa 1960- ja 1970-lukujen aikana. Lähiön pohjoisosan halki kulkeva Suikkilantie rakennettiin alueen päätieksi. Katu yhdisti poikkisuunnassa Turusta pohjoiseen johtavat päätietyt, vanhan Satakunnantien ja 1960-luvulla rakennetun Rauman valtatie. Pohjoisen lähiöalueen tienimistöön valittiin kirjailija Volter Kilven tuotannossa esiintyviä nimiä.²⁹

Alueen rakentaminen alkoi 1960-luvun puolivälissä.³⁰ Tornitalot ja ostoskeskus valmistuivat lähiön ensimmäisten rakennusten joukossa vuosina 1966–1969. Suikkilantien varren lamellitalot ja rivitalot rakennettiin 1970-luvun alussa. Viimeisinä valmistuivat pohjoisosan rivitalot 1980-luvun alussa.

Suikkilan lähiön eteläosan rakentuminen

Alueen eteläosa kaavoitettiin pian pohjoisosan jälkeen, vuonna 1967. Alueita rakennettiin rinnakkain. Asemakaava perustui arkkitehti Jouko Rastimon laatimaan aluesuunnitelmaan, jonka olivat tilanneet paikalliset tilanomistajat Juhani ja Helvi Lagerstam. Myös eteläisen alueen kaavoituksesta vastasi apulaisasemakaava-arkkitehti Hilka Junnila.³¹ Rakennusliike Urakoitsijat Oy osti Suikkilan eteläisen alueen maat vuonna 1968.³²

Pohjoisosan metsäkaupunkimaista suunnitelmaa kritisoitiin vanhanaikaiseksi, ja eteläinen alue suunniteltiinkin pohjoista aluetta tiiviimmäksi ja säännönmukaisemmaksi. Rakennukset sijoitettiin suorakulmaiseen koordinaatistoon, ja niiden katto- ja seinälinjat tehtiin yhtenäiselle korkeudelle polveilevasta maastosta huolimatta.³³ Eteläisen alueen pohjoisosaan rakennettiin seitsemän kahdeksankerroksisia pistetaloa, jotka sijoituivat lomittain

20 Aalto & Laaksonen 2021, 124.

21 Aalto & Laaksonen 2021, 124.

22 Pitkäsen suunnitteli muun muassa Urakoitsijat Oy:n rakentaman As Oy Kurkiauran kiinteistön Turkuun 1956–1957. Laaksonen 2021, 40.

23 Aalto & Laaksonen 2021, 124.

24 Laaksonen 2021, 100–105, 116–117.

25 Asemakaava 853 41/1964. Turun kaupunkiympäristön arkisto.

26 Helasvuo & Vainio 2008, 28.

27 Aalto & Laaksonen 2021, 119.

28 Helasvuo & Vainio 2008, 28.

29 Laaksonen 2021, 100–105.

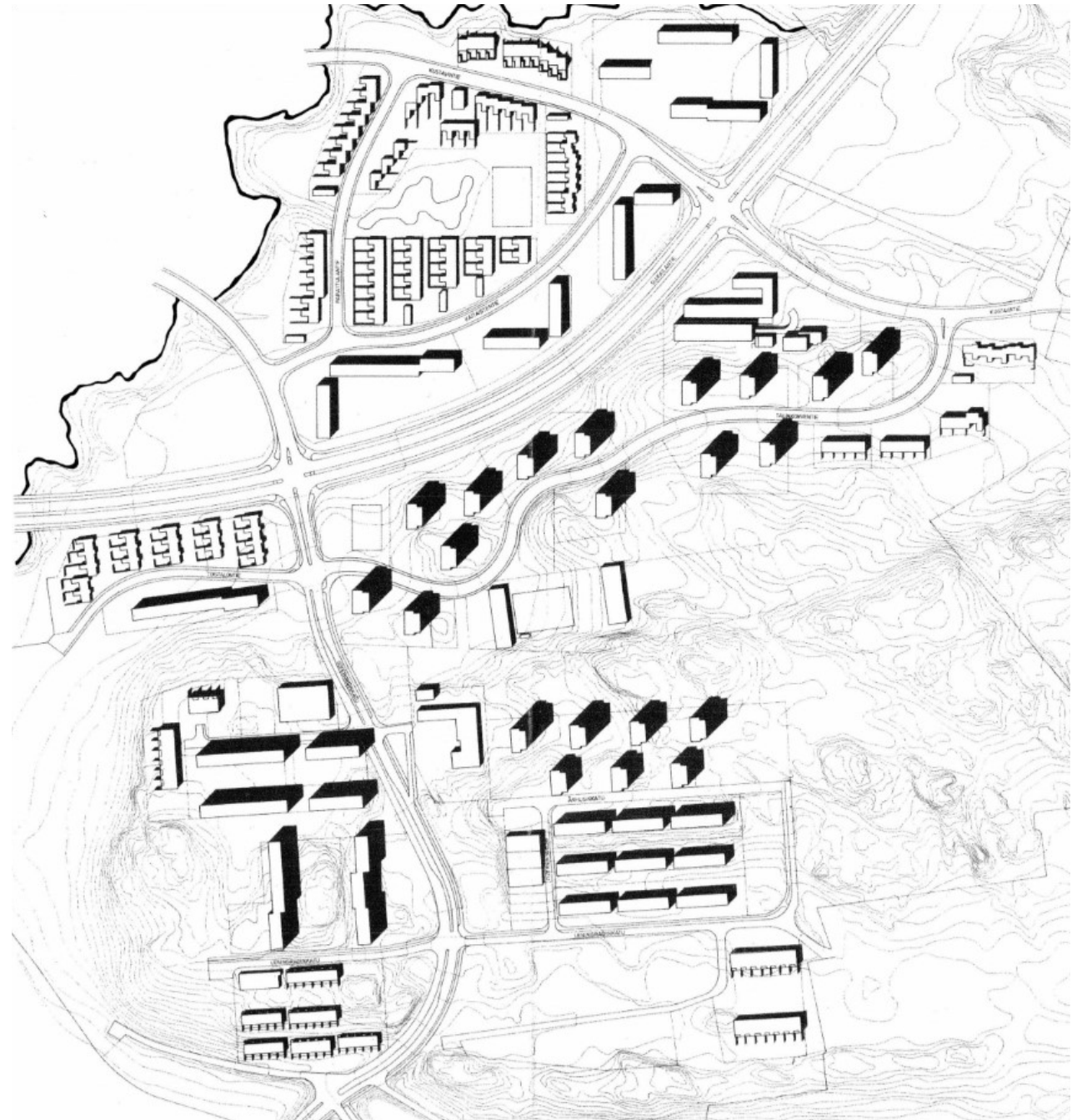
30 Kupila 2021b, 204.

31 Aalto & Laaksonen 2021, 117.

32 Laaksonen 2021, 100–105.

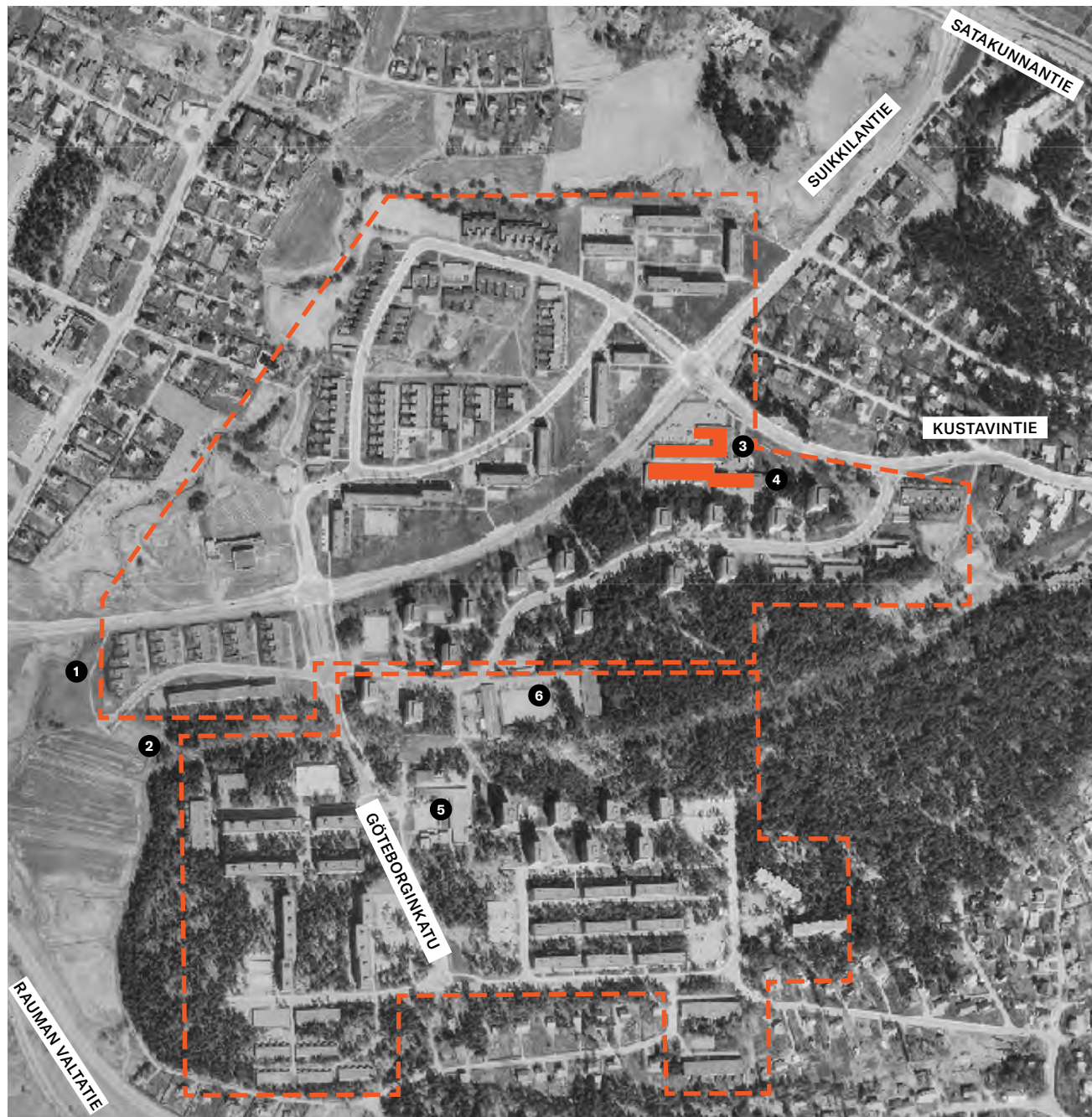
33 Laaksonen & Nummelin 2013, 271; Aalto & Laaksonen 2021, 119–120.

→ Suikkilan lähiön aluesuunnitelma, Pekka Pitkänen. Piirustuksen ajoitus ei ole tiedossa, mutta kyseessä on todennäköisesti eteläisen alueen kaavoittamisen jälkeen laadittu päivitetty aluesuunnitelma, jonka mukaan asemakaavaa päivitettiin. Suunnitelmassa näkyy pohjois- ja eteläosan välimaastossa kaksi pistetaloa, jotka lisättiin kaavaan vuonna 1976, mutta ei vielä vuonna 1978 itäosaan kaavoitettuja rakennuksia. Kuva julkaistu verkkosivulla Suikkila Suburb. Finnish Architecture (Arch-info).

→ Suikkilan lähiö rakentui valmiiksi 1980-luvun aikana. Vuoden 1986 ilmakuva Blom Kartta Oy ja Maanmittauslaitos, Turun karttapalvelu.

1. Suikkilan lähiön pohjoisosa
2. Suikkilan lähiön eteläosa
3. Suikkilan pohjoinen ostoskeskus ja terveysasema
4. Lämpökeskus- ja pysäköintirakennus
5. Suikkilan eteläinen ostoskeskus
6. Suikkilan koulu ja päiväkot

kahteen riviin. Suurin osa eteläisen alueen rakennuksista oli pitkänomaisia lamellitaloja, jotka ryhmiteltiin kerroskorkeudeltaan yhtenäisiin ryhmiin. Eteläisen alueen etelä- ja pohjoisosiin rakennettiin matalia rivitaloja suoriin riveihin. Rakennusten väliin jätettiin laajoja metsäalueita.

Eteläisen alueen suunnittelussa näkyi pirteitä 1960-luvun lopun kompaktikaupunki-ideaalin kehityksestä.³⁴ Pysäköinti keskittyi pienten kerrostalopihojen sijaan alueellisesti suurille pysäköintikentille. Jalankulku ja oleskelu erotettiin autoliikenteestä.

Turun lähiötä tutkineen Mikko Laaksosen mukaan ratkaisussa on nähtävissä vaikutteita Pentti Aholan suunnittelemasta Espoon Tapiolan pohjoisen lähiön asemakaavasta, joka voitti suunnittelukilpailun vuonna 1958. Eteläpuolen nimistön teemana ovat Turun ystävyyskaupungit.³⁵ Eteläosaan suunniteltiin oma liikekeskuksensa, joka sijoitettiin eteläisen alueen pääkadun, Göteborgintien, varrelle lähelle lähiön etelä- ja pohjoisosan rajaa.

Eteläosan asemakaavaa tarkistettiin lähiön rakentamisvaiheessa vuonna 1972 vastaamaan aluesuunnitelmia, jotka Pekka Pitkänen laati eteläosan varsinaisen asemakaavan valmistumisen jälkeen vuosina 1968 ja 1970. Alkuperäisessä asemakaavassa Göteborgintien länsipuoliset, pitkinä lamellitaloina toteutetut kerrostalot oli sommiteltu tontin keskelle lomittain eri ilmansuuntiin.³⁶

Vuonna 1976 eteläisen alueen pohjoisosaan lisättiin kaksi pistetaloa pohjoisen lähiön tornitalojen jatkeeksi, ja vuonna 1978 alueen itäosaan lisättiin kaksi koordinaatistosta poikkeavaa nelikerroksista kerrostaloa.

Suikkilan eteläosan rakentaminen aloitettiin vuonna 1970, ja rakennukset valmistuivat tulevan vuosikymmenen aikana. Ensimmäisenä rakennettiin tornitalojen ryhmä ja eteläisen alueen itäosan lamellitalot. Göteborginkadun länsipuoliset rakennukset valmistuivat vuosikymmenen loppupuoliskolla. Rakentamista tehtiin rinnakkain lähiön pohjoisosan kanssa.

Lähiön rakennusten suunnitteluratkaisut

Suikkilan lähiön pohjois- ja eteläosat rakennettiin vuosina 1964–1981 yhden urakoitsijan toteuttamana. Sekä lähiön etelä- että pohjoisosassa kaikkien kerros- ja rivitalojen sekä julkisten rakennusten suunnitelmat laadittiin arkkitehti Pekka Pitkäsen toimistossa. Alueen kerrostalot olivat Pekka Pitkäsen Urakoitsijat Oy:lle suunniteltavia tyypitalomalleja.³⁷ Suikkilan rakennusten kanssa käytännössä samoilla piirustuksilla toteutettiin asuinrakennuksia muun muassa Turun keskustaan sekä Runosmäen, Kuralan, Luolavuoren ja Pansion lähiöihin.³⁸ Suikkilassa kerrostaloasuntojen koot olivat kuitenkin tavallista suurempia.³⁹

Suikkilassa suurin osa rakennuskannasta muodostuu torni- ja lamellikerrostaloista. Kerrostalojen julkisivut tehtiin betonielementeistä, ja julkisivujen pääväri oli valkoinen tai harmaa. Nauhaikkunoita, sisäänkäyntejä ja auloja korostettiin kirkkain tehostevärein, joiden käyttö oli Pekka Pitkäsen arkkitehtuurissa ominaista. Kerrostaloille rakennuksille tyypillisiä piirteitä ovat tasakatot sekä nauhamaiset ikkuna- ja parvekelinjat sisäänvedettyine parvekkeineen.

Lähiön reuna-alueille, erityisesti lähiön pohjoisosaan, sijoitettiin useita rivitaloryhmiä. Rivitalot erottuivat alueen vaa-leista kerrostaloista tiilijulkisivuillaan. Lähiön pohjoisosassa julkisivumateriaalina käytettiin tummanruskeaa tiiltä ja etelä-osassa punaista. Rivitaloihin sijoitettiin alueen suurimmat asunnot, joissa oli enimmillään kuusi huonetta ja keittiö, ja osassa oli uima-allashuone. Osa lähiön pohjoisosan rivitaloista toteutettiin sisäpihallisina atrium-taloina.⁴⁰

Aikakauden lähiösuunnitteluihanteen mukaisesti pohjoiselle ja eteläiselle asuinalueelle suunniteltiin omat helposti saavutettavat ostoskeskuksensa lähipalveluita varten. Pienehköissä liikekeskuksissa toimi myymälöiden lisäksi pankki, seurakuntatiloja ja myymälöitä. Pohjoisen liikekeskuksen yhteydessä oli lisäksi

kaupungin terveysasema. Muita julkisia palveluita alueella olivat pohjois- ja eteläosan välissä sijaitseva koulu ja päiväkotit, jotka rakennettiin vuosina 1971–1973.⁴¹

Alue toteutettiin aikakauden lähiörakentamiselle poikkeuksellisesti kokonaan vapaarahoitteisena ilman valtion lainoitusta. Suurilla rakennuttajayhtiöillä oli usein valtion rahoittamien lähiöiden ohella erilliset niin kutsutut kovan rahan alueensa – Suikkilan lisäksi niitä rakennettiin Hepokultaan, Petreliukseen ja Uittamolle. Tiukasti säännöstelty rahoitustoiminta edellytti kovan rahan asuntojen rinnalle myös valtion asuntolainoihin sidottua rakentamista, mutta Suikkilaan ei kuitenkaan muiden alueiden tapaan rakennettu lainkaan valtion lainoittamia taloja.⁴²

Alue toteutettiin tiiviinä yhteistyönä Urakoitsijat Oy:n ja rakentamista rahoittaneen Kansallis-Osake-Pankin (KOP) kesken, jotka solmivat sopimuksen Suikkilan asuntojen rakentamisesta ja myynnistä kesäkuussa 1964. Sopimuksen mukaan Urakoitsijat Oy myi osakkeet KOP:n osoittamille ostajille, ja rakentaminen aloitettiin, kun riittävä määrä osakkaita oli tiedossa.⁴³

Rahoitusmallista johtuen alueen markkinointi kohdistettiin varakkaammalle väelle, mikä näkyi parempana asumisen laaduna – muun muassa suurempina asuntoina, asuntokohtaisina saunoina ja taloyhtiöiden uima-allasosastoina. Eteläisen alueen tornitaloista avautui näkymä kilometrien päähän satama-alueelle saakka. Markkinoinnissa myös tunnettu arkkitehti Pekka Pitkänen mainittiin laatutekijänä.⁴⁴

Rakentamisen aikana alueella oli markkinointia varten yhdessä asunnossa pysyvä asunonäyttely, ja rakentamisesta kirjoitettiin lehdistötiedotteiden pohjalta artikkeleita sanomalehtiin. Alueen markkinoinnissa korostettiin luonnon ja keskustan läheisyyttä, liikenneyhteyksiä sekä Pekka Pitkäsen arkkitehtuurin laatua.⁴⁵ Asukkaita oli alueen valmistuessa noin 4 000.⁴⁶

34 Helasvuo & Vainio 2008, 29–30.

35 Aalto & Laaksosen 2021, 117, 119.

36 Asemakaava 853 19/1967. Turun kaupunkiympäristön arkisto.

37 Aalto & Laaksosen 2021, 116.

38 Turun lähiöt podcast, Suikkila 2021; Laaksosen 2021, 100–105.

39 Aalto & Laaksosen 2021, 116.

40 Aalto & Laaksosen 2021, 101–103.

41 Laaksosen 2021, 116.

42 Aalto & Laaksosen 2021, 81, 100–105, 116.

43 Aalto & Laaksosen 2021, 116.

44 Aalto & Laaksosen 2021, 119–120.

45 Aalto & Laaksosen 2021, 100–105.

46 Aalto & Laaksosen 2021, 117.

↑ Suikkilän lähiö rakentui pientaloalueiden välissä sijainneille pelto- ja metsäalueille. Lähiön takana näkyy Länsikeskuksen liikealueen ensimmäinen automarketti. Viistoilmakuva Suikkilasta 19.5.1982. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusministeriön arkisto.

2.3 Suikkilan lähiön ja lähialueen muutokset

Lähiön rakennuskannan muutokset

Suikkilan lähiön rakennukset toteutettiin yhdenmukaisena, saman arkkitehdin suunnittelemana kokonaisuutena vuoteen 1981 mennessä. Lähiön alkuperäisen rakenteen valmistumisen jälkeen aluetta täydennettiin 1980-luvun aikana lähiön pohjoisosan länssiosaan sijoittuvalla vanhoillisestadiolaisten rukoushuoneella ja kahdella eteläisen lähiön itäosaan sijoittuvalla kerrostalolla. Uudet rakennukset eivät olleet Pekka Pitkäsen suunnittelema.⁴⁷

Suikkilan lähiön rakennuskanta on säilynyt pääosin 1980-luvun aikana valmistunutta rakennetta vastaavana. Rakennuksia ei ole tähän mennessä merkittävästi purettu, ja vähäinen täydennysrakentaminen on sijoittunut alueen reunamille pääasiassa olemassa olevaan rakennustypologiaan sovitautuen. Myös lähiön tieverkosto on säilynyt 1970- ja 1980-lukujen aikana rakennetun tilanteen mukaisena.

Lähiön etelä- ja pohjoisosan rajalla sijaitsevaa koulurakennusta laajennettiin laajennusosalla, jonka Pitkänen suunnitteli vuosina 1982-1990.⁴⁸ Pohjoisen lähiön rinteessä sijaitsevien tornitalojen itäpuolelle, Talikorventien ja Kustavintien risteykseen, rakennettiin rivitalo vuonna 1999. Pohjoisosan rivitaloaluetta täydennettiin kahdella Kustavintien ja Parattulantien mutkaan sijoittuvalla rakennuksella vuonna 2015. Lähiön eteläosan kaupunkikuvassa näkyvät, Suikkilan eteläisen ostoskeskuksen tontilla sijaitsevan lämpökeskusrakennuksen öljysäiliöt ja piiput purettiin ilmakuviin perusteella 2000-luvun alkuun mennessä.

Lähiön asuinrakennusten julkisivuja on kunnostettu eri aikoina. Rakennusten ilme katukuvassa on kuitenkin säilynyt melko hyvin alkuperäistä vastaavana, ja esimerkiksi kerrostalojen yksityiskohdissa käytetyt kirkkaat korostusvärit ovat säilyneet. Myös pohjoisosan rivitaloalueen katukuva on säilynyt

yhtenäisenä. Alueen kulmaan 2010-luvulla rakennetut uudet rivitalot erottuvat oman aikansa kokonaisuutena, mutta sopeutuvat alueen yleisilmeeseen. Myös pysäköintialueet ovat säilyneet pääosin alkuperäisen mukaisena.

Merkittävin muutos alkuperäiseen lähiörakenteeseen on parhaillaan käynnissä oleva koulu- ja päiväkotirakennuksen uudisrakennus, jonne tulee tilat myös kaupungin kotihoidolle ja neuvolalle. Terveyspalvelut muuttavat rakennukseen nykyisistä Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen yhteydessä olevista tiloista. Uusi rakennus rakennetaan vanhan, vuonna 2022 puretun koulun tontille, ja sen on määrä valmistua vuonna 2024. Koulussa toimii läheisen Teräsrautelan koulun Suikkilan yksikkö, ja uuteen rakennukseen tulevat opetustilat luokka-asteille 1–3.⁴⁹

Viheralueiden muutokset

Rakennusajan lähiöideologialle ominaiset viheralueet ovat säilyneet Suikkilassa melko muuttumattomina. Kasvillisuus on päässyt ajan myötä kasvamaan täyteen mittaansa, joten alue on ilmakuviin perusteella vehreämpi ja puistomaisempi kuin lähiön rakentamisen aikaan. Monet nykyisistä puistoista ja metsiköistä olivat vielä 1980-luvulla viljelymaata. Kaakon puolella alkaa laaja metsäalue, ja eteläinen lähiö rajautuu idässä Gdanskinpuistoon. Pohjoisosan rivitaloaluetta reunustaa pohjoisessa puistovyöhyke. Myös lähiörakenteen sisällä sijaitsevat vihertaskut ovat säilyneet rakentamattomina. Pohjoisosan metsälähiömäinen rakenne pistetaloja ympäröivine metsäalueineen on säilynyt. Myös pohjoisen ostoskeskuksen viereinen, lähiön keskustan avoimutta korostava nurmialue on pysynyt rakentamattomana. Asuinrakennusten piha-alueita lukuun ottamatta viheralueet on kaavassa merkitty puistoalueiksi.

Lähialueiden pientalojen muutokset

Suikkilaa ympäröiviä, 1950-luvun aikana rakentuneita pientaloalueita on täydennysrakennettu lähivuosien aikana. Pohjoisen ostoskeskuksen lähialueella kaupunkikuvassa näkyvin muutos on lähiöaluetta koillisessa rajaavan Kustavintien varteen vuosina 2019–2022 rakentuneet pientalot. Ostoskeskusta vastapäätä sijaitseva kaksikerroksinen laatikkomainen rakennus on muita pientaloja korkeampi, ja tontti on muista tonteista poiketen aidattu. Lähiön pohjoispuolelle, Suikkilan kartanon viereen, on rakentunut pieni kerrostaloalue 2010- ja 2020-lukujen aikana, ja viereistä pientaloaluetta on laajennettu.

Suikkilan lähiön eteläpuoleista, Pitkämäen kaupunginosaan kuuluvaa pientaloaluetta täydennettiin vuosina 2020–2023 neljällä omakotitalolla, jotka sijoittuvat lähiötä rajaavan Leningradinkadun eteläpuolelle. Myös alkuperäiseen aluesuunnitelmaan sisältyneiden alueen koilliskulmassa sijaitsevien kahden matalan rivitalon viereen rakennettiin uusi asuinrakennus vuonna 2017.

Lähialueiden palveluiden muutokset

Pohjoiseen johtavien pääteiden varsille Turun luoteisosaan alkoi kehittyä liike- ja teollisuusalueita 1970-luvulta alkaen. Suikkilan luoteispuolella sijaitsevan 1950-luvun pientaloalueen viereen rakentui 1980-luvun aikana Pläkkikaupungin liike- ja teollisuusalue, joka kattaa Mälikkälän kaupunginosan eteläisen alueen. Suikkilan koillispuolella sijaitsevan Länsikeskuksen liikealueen ensimmäinen automarketti valmistui vuonna 1982, ja aluetta on sittemmin laajennettu useammilla suurilla päivittäistavara-kaupoilla ja muilla liiketilahalleilla. Lähialueen automarketit ja niiden ympäristöön keskittyneet muut palvelut ovat vähentäneet myös Suikkilassa lähiöostoskeskusten merkitystä alueellisten palveluiden tarjoajana.

⁴⁷ Aalto & Laaksonen 2021, 100–105.

⁴⁸ Laaksonen 2021, 116.

⁴⁹ NCC lehdistötiedote 27.9.2022. NCC Rakentaa Suikkilan koulun ja päiväkodin kouluun.

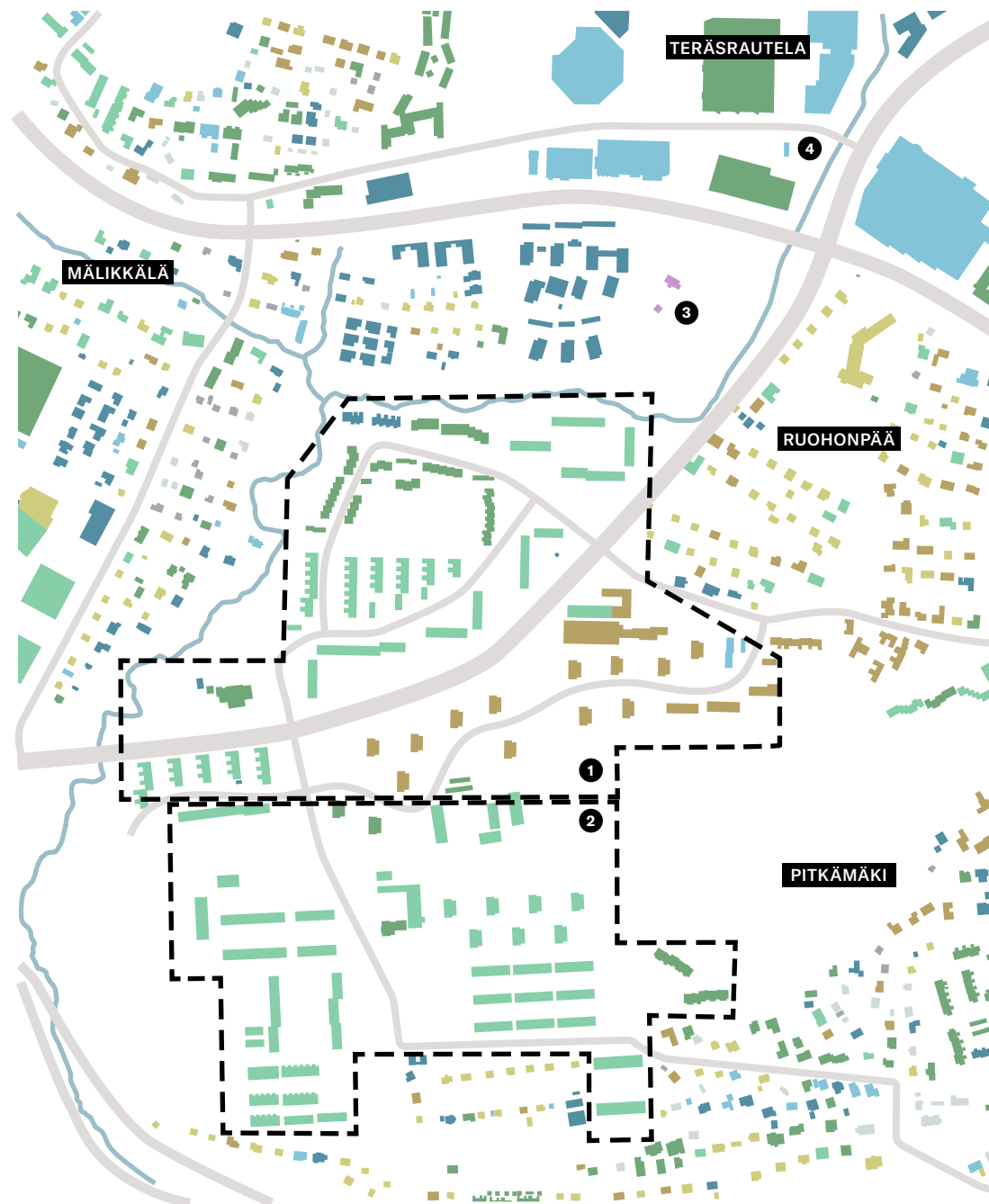
↑ Kerrostalojen pihan maisema oli 2000-luvun alussa nykyistä avoimempi. Kuva on otettu ostoskeskuksen vierestä Suikkilantieltä kohti pohjoista. Kuva Maarit Lassila 2006. Turun museokeskus.

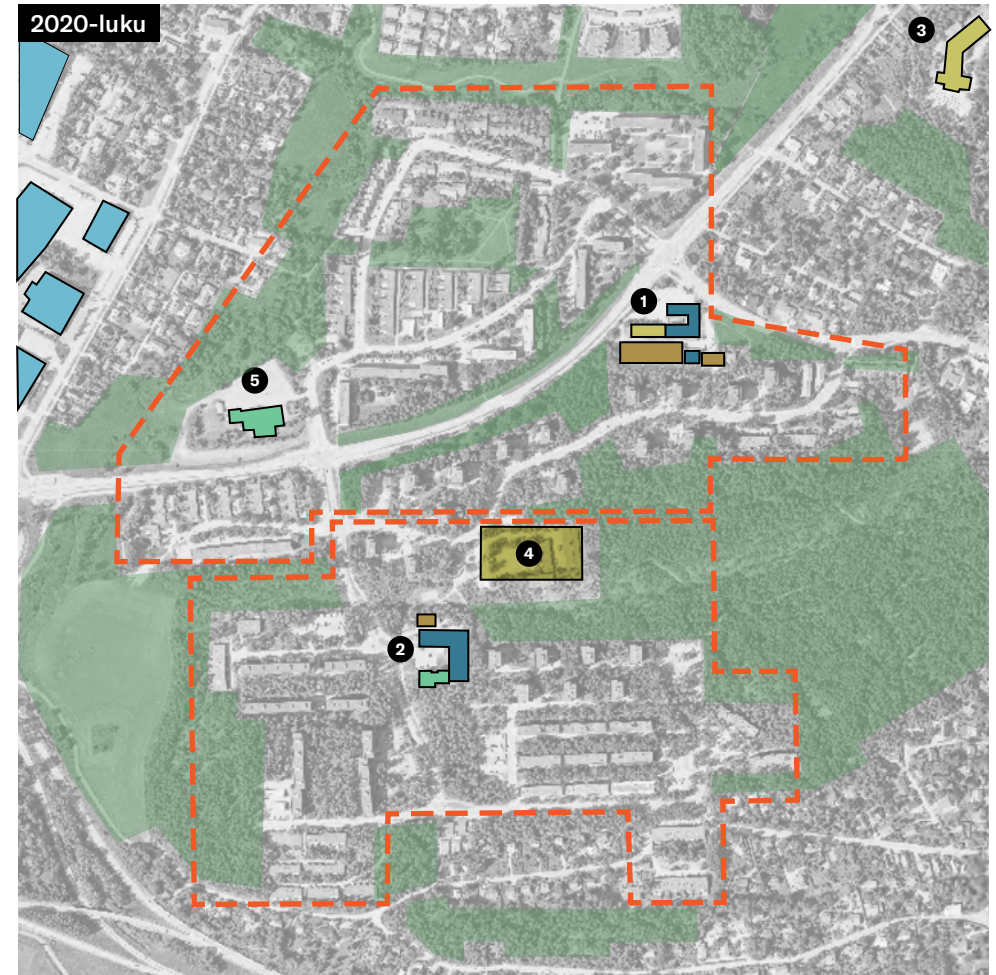
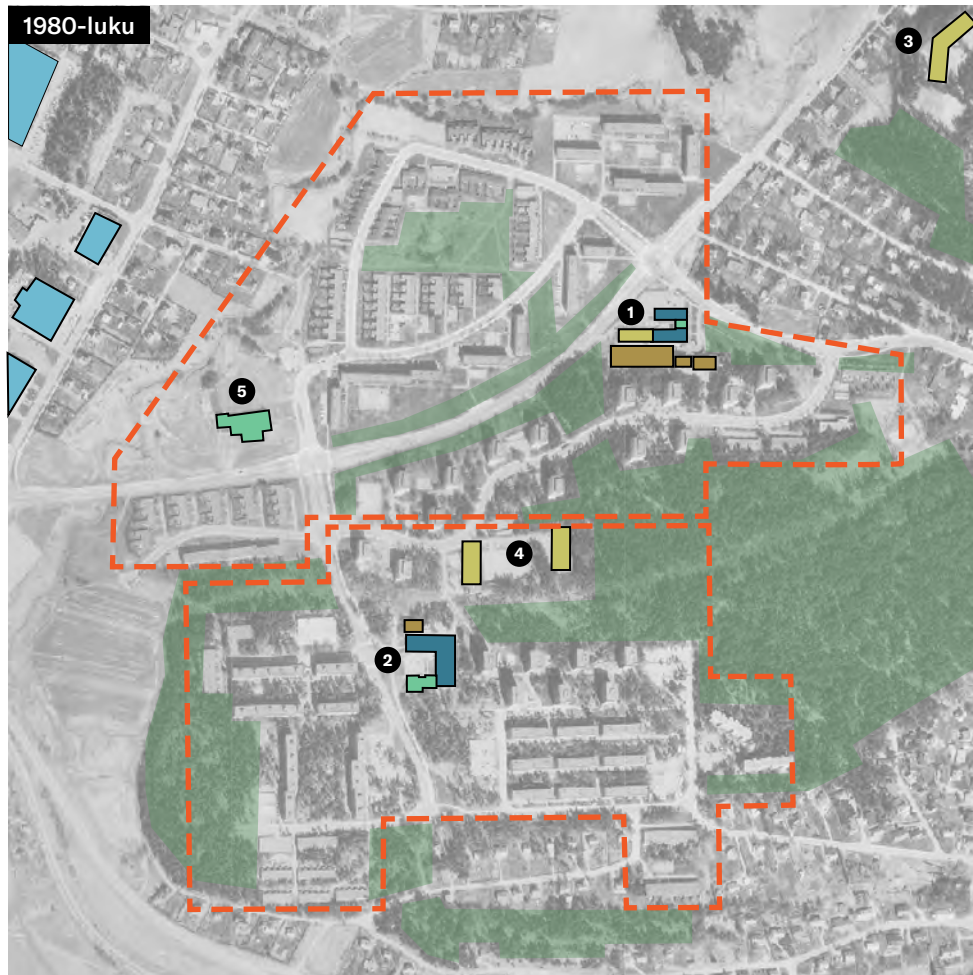
↑ Talikorventien pistetalo vuonna 2006. Kuva Maarit Lassila 2006. Turun museokeskus.

ALUEEN RAKENTUMINEN VUOSIKYMMENITTÄIN

- ennen 1900-lukua
 - 1920–1930-luku
 - 1940-luku
 - 1950-luku
 - 1960-luku
 - 1970-luku
 - 1980-luku
 - 1990-luku
 - 2000–2020-luku
-
- 1 Suikkilan lähiön pohjoisosa
 - 2 Suikkilan lähiön eteläosa
 - 3 Suikkilan kartano
 - 4 Länsikeskus, liikealue

SUIKKILAN LÄHIÖN TOIMINTOJEN KEHITYS

● liike- ja teollisuusalueet, "automarketit"	● historialliset kohteet
● muut kaupalliset palvelut	● aluetta palvelevat tekniset rakennukset
● kunnalliset palvelut	● lähiöalueen puistot ja metsät (pääasialliset asemakaavan mukaiset puistoalueet)
● seurakuntarakennukset	Suikkilan lähiöalue

1 Suikkilan pohjoinen ostoskeskus, lämpökeskus, terveysasema

2 Suikkilan eteläinen ostoskeskus ja lämpökeskus

3 Teräsrautelan koulu

4 Suikkilan koulu ja päiväkoti (uusi koulu selvityshetkellä rakenteilla)

5 Esikoislestadiolaisten valtakunnansali

↖ Taustalla vuoden 1986 ilmapäät. Blom Kartta Oy ja Maanmittauslaitos. Turun karttapalvelu.

↑ Taustalla vuoden 2023 ortokuva. Maanmittauslaitos. Turun karttapalvelu.

3. Suikkilan pohjoinen ostoskeskus rakennetaan

3.1 Ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen rakentaminen

Kiinteistöosakeyhtiö Suikkilan kauppakeskus oy

Suikkilan lähiö toteutettiin rakennusliike Urakoitsijat Oy:n hoitamana grynderiurakointina, jossa rakennusliike osti tontin ja vastasi itse rakentamisesta ja markkinoinnista perustamiensa kiinteistöosakeyhtiöiden kautta. Erillistä lämpökeskusrakennusta varten perustettiin Suikkilan Lämpö Oy, joka on kirjattu kaupparekisteriin 7.1.1966.⁵⁰ Suikkilan pohjoista ostoskeskusta varten perustettiin erillinen kiinteistöosakeyhtiö Suikkilan Kauppakeskus Oy 5.5.1967.⁵¹

Ostoskeskuksessa toimi rakentamista rahoittaneen Kansallis-Osake-Pankin konttori.⁵² Muita toimijoita olivat Lasse Korpe-lan Suikkilan K-Valinta, Rautatiekirjakauppa Oy:n kahvila sekä Paperi ja Kemikalia Mari.⁵³ Tietoa kaikista perustajaosakkaista ei selvitystä tehtäessä löytynyt.

↑ Pekka Pitkäsän kuva skannattu teoksesta *Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1982*, Suomen teknillinen seura.

3.2 Suunnittelijat

Pekka Pitkänen

Pekka Olavi Pitkänen syntyi Turussa vuonna 1927 ja kuoli vuonna 2018. Hänen vanhempansa olivat rakennusmestari Aarne Elias Pitkänen ja Jenny Pitkänen, omaa sukua Yrjölä. Pitkänen aloitti arkkitehtipintonsa Helsingin teknillisessä korkeakoulussa vuonna 1946 ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 1953. Opintojensa aikana Pitkänen työskenteli Erkki Huttusen ja Erik Bryggmanin toimitoissa. Ensimmäisen kilpailuvoiton Pitkänen sai opiskeluaikana Helsingin kaupungin järjestämässä kilpailussa Munkkiniemeen sijoittuvasta vanhusten asuntolasta.⁵⁴

Oman arkkitehtitoimiston Pitkänen perusti vuonna 1954. Ensimmäiset kahdeksan vuotta hänellä oli yhteistoimisto arkkitehti Olli Vahteran kanssa, mutta arkkitehdit toimivat pääasiassa itsenäisesti.⁵⁵ 1960-luvun alussa Pitkäsän uraa edistivät kilpailuvoitot Turun keskustaan sijoittuneissa asuinkerrostalojen ja julkisten rakennusten suunnittelukilpailuissa.

Pitkäsellä on laaja, viidelle vuosikymmenelle ulottuva rakennustuotanto, johon lukeutuu eri mittakaavan asuntokohteiden lisäksi useita julkisia ja kirkollisia rakennuksia sekä liike- ja teollisuusrakennuksia. Lisäksi hän suunnitteli merkittäviä restaurointitöitä muun muassa Eduskuntataloon ja Turun tuomiokirkkoon. Parhaiten hänet tunnetaan betoniarkkitehtuuristaan, ja merkittävimpanä työnä pidetään usein Turun Pyhän Ristin kappelia vuodelta 1967.⁵⁶

50 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTI. Suikkilan Lämpö Oy.

51 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTI. Suikkilan Kauppakeskus Oy.

52 Aalto & Laaksonen 2021, 218.

53 Aalto & Laaksonen 2021, 219.

54 Laaksonen 2021, 13–14.

55 Laaksonen 2021, 14–16.

56 Virtanen 2021.

Suurin osa Pitkäsen toimiston tuotannosta oli asuinrakennuksia, joita rakennettiin erityisesti Pitkäsen kotipaikkakunnalle Turkuun. Pitkänen oli yksi keskeisimmistä Turun lähiöitä suunnitelleista arkkitehdeista muun muassa Olli Vahteran, Aarne Ehojoen, Heikki Sarainmaan ja Veijo Kahran ohella.⁵⁷ Pitkäsellä oli merkittävä rooli Suikkilan lisäksi Runosmäen ja Varissuon suunnittelussa, ja hän osallistui myös Vasaramäen, Kuralan, Luolavuoren, Pansion ja Pernon lähiöiden suunnitteluun.⁵⁸

Vuonna 1970 Pitkänen voitti yhdessä Ola Laihon ja Ilpo Ration kanssa kilpailun Suomen Eduskuntatalon laajentamisesta. Tämän myötä kolmikko perusti vuonna 1972 yhteisen arkkitehti-toimiston, joka toimi vuoteen 1985 saakka. Erityisesti 1980-luvun loppupuolelta alkaen Pitkänen keskittyi julkisten rakennusten ja liikerakennusten suunnitteluun.⁵⁹ Pitkäsen suunnittelemat rakennukset edustavat modernismia; hän ei kiinnostunut 1980-luvulla Suomeen rantautuneesta postmodernismista.⁶⁰

Valtion rakennustaidetoimikunta myönsi vuonna 1982 Pitkäselle rakentamisen ja kaupunkisuunnittelun valtionpalkinnon. Vuonna 1988 hänelle myönnettiin professorin arvonimi.⁶¹ Pitkänen toimi urallaan myös arkkitehtikilpailujen tuomarina ja hänellä oli luottamustehtäviä Suomen Arkkitehtiliitossa. Pitkänen jäi eläkkeelle vuonna 1997, ja hänen toimistonsa suljettiin vuonna 1998.⁶²

Pitkäsen arkkitehtuurille ominaisia piirteitä olivat voimakas materiaalityöntunne ja erityisesti betonin käyttö rakennusmateriaalina. Raskaan betonin rinnalla Pitkänen käytti usein kontrastisen kevyitä teräsikkunoita ja -ovia. Rakennusten mittasuhteet olivat tarkkaan harkittuja. Sisätiloihin ohjautuva valo oli usein tärkeä osa kokonaissuunnitelmaa.

↑ Turun Pyhän Ristin kappeli oli yksi Pekka Pitkäsen uran päätöistä. Kuva Mirjami Vihma, 2017.

57 Antikainen 2012, 19, 194–199.

58 Laaksonen 2021, 17, 100–113.

59 Virtanen 2021.

60 Laaksonen 2021, 19–20.

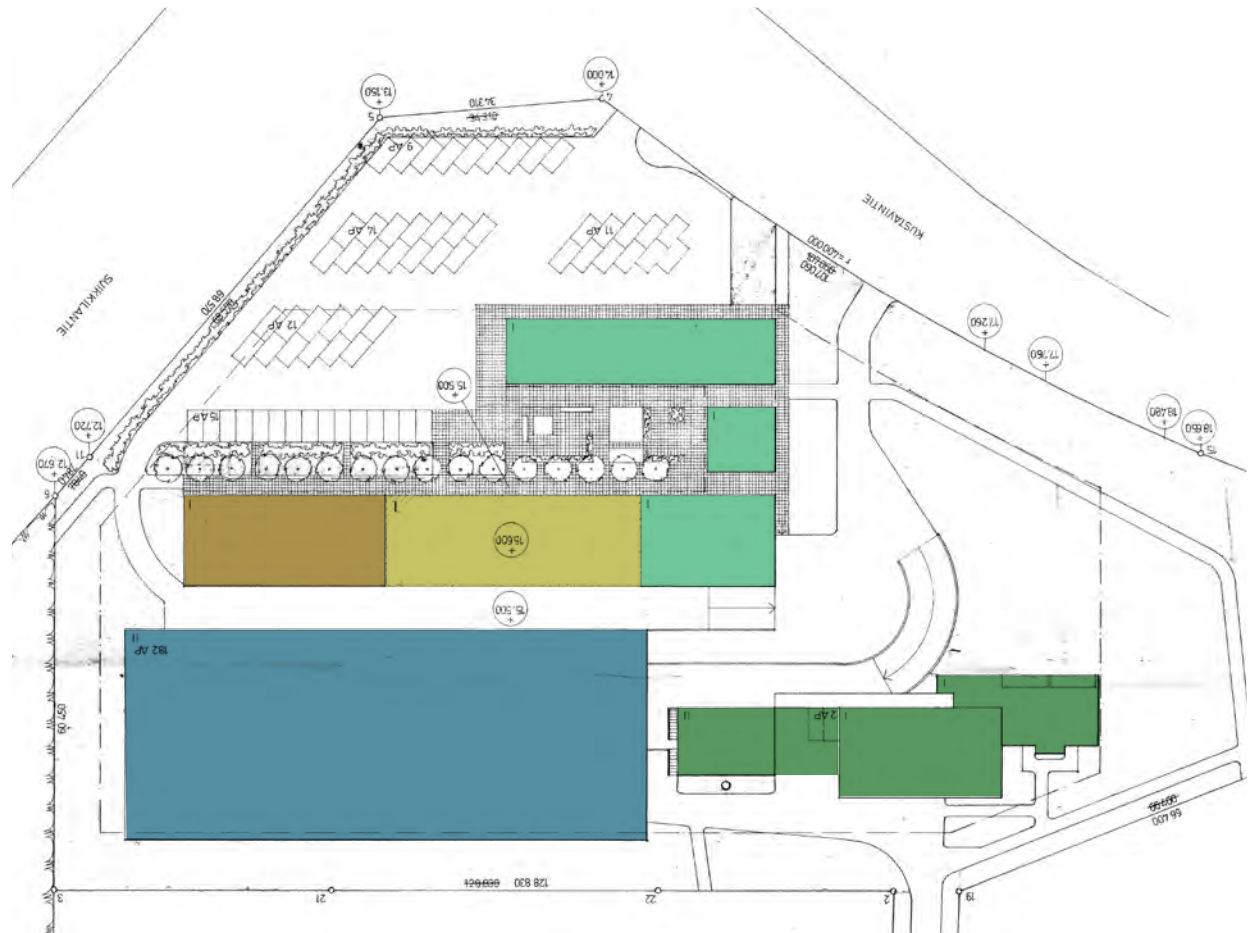
61 Laaksonen 2021, 17–19.

62 Laaksonen 2021, 19–20.

3.3 Suunnitteluratkaisu

Suikkilan pohjoisosan ostoskeskus rakennettiin keskeiselle paikalle alueen pääväylien risteyksessä sijaitsevalle tontille. Aikakauden asuinlähiöille tyypillisesti lähiön keskeisellä paikalla sijaitseva liikekeskus toteutettiin ympäröiviä kerrostaloja matalampana eräänlaiseksi jalustaksi ympärillä kohoavilla kerrostaloille. Lähiön rinteeseen rakennettu pohjoisosa laskee kohti pohjoista, jolloin jalusta-aihe korostuu erityisesti ylärinteessä sijaitsevien korkeiden pistetalojen suuntaan. Pääväylien risteyksessä sijaitseva matala rakennus muodosti myös visuaalisen portin alueelle saavuttaessa.

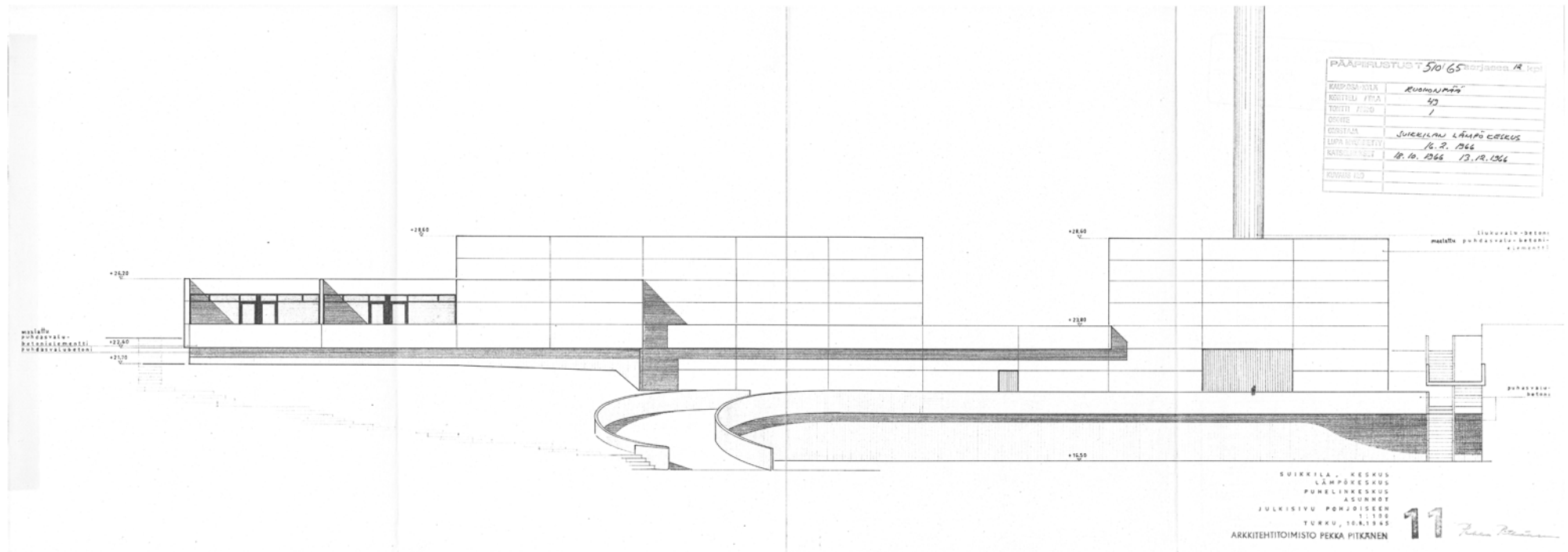
Ostoskeskus suunniteltiin alusta alkaen toteutettavaksi useammassa vaiheessa, ja kokonaisuutta täydennettiin tulevan vuosikymmenen aikana. Rakennuskokonaisuudesta ensimmäisenä valmistui ostoskeskuksesta erillinen lämpökeskusrakennus vuonna 1966. Varsinainen ostoskeskus rakennettiin kolmessa osassa vuosina 1968, 1973 ja 1979.

RAKENNUSVAIHEET

- Lämpökeskus- ja pysäköintirakennus 1964
- Ostoskeskuksen 1. rakennusvaihe 1967: liiketiloja
- Pysäköintirakennus 1968
- Ostoskeskuksen 2. rakennusvaihe 1973: terveysasema
- Ostoskeskuksen 3. rakennusvaihe 1979: elintarvikemyymälä

→ Rakentumiskaavio ostoskeskuksen tontin rakennuksista. Ostoskeskus suunniteltiin alusta saakka vaiheittain rakennettavaksi. Kaavion pohjana asemapiirros 1978, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen.

Lämpökeskus ja pysäköintitalo

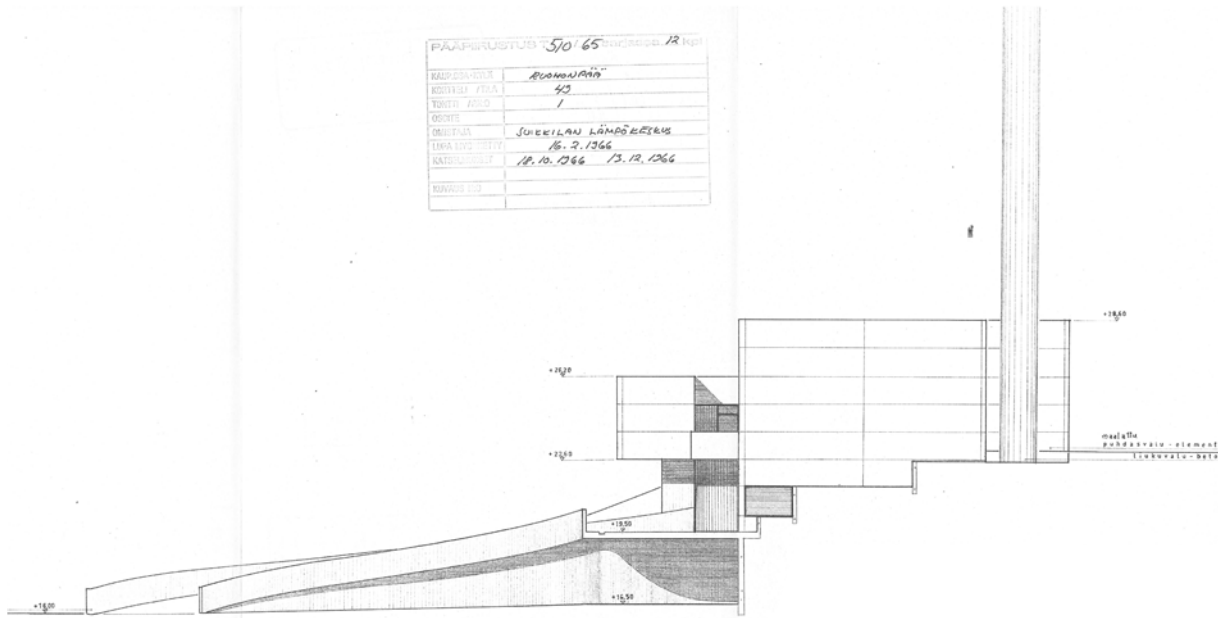
Tontin eteläosassa metsikön laidassa sijaitseva erillinen lämpökeskusrakennus muodosti arkkitehtonisesti olennaisen osan ostoskeskuskokonaisuudesta. Erikokoisista suorakulmaisista massoista muodostuva kaksikerroksinen rakennus rakennettiin rinteeseen. Rakennuskokonaisuuden keskellä oli kahden kerroksen korkuinen lämpökeskussiipi, jonka ulkopuolella kohosi korkea savupiippu. Idän puoleisessa osassa oli puhelinkeskus toimistoinen. Rakennuksen itäpäädyssä oli erillinen matalampi asuntosiipi, jossa oli kaksi kahden huoneen ja keittiön asuntoa.

Nousevaan metsäiseen rinteeseen rakennetun rakennuksen erikokoiset suorakulmaiset massat ja niiden edustalla kaartuva betoninen ajoramppi muodostivat veistoksellisen kokonaisuuden yhdessä rinteessä kasvavien mäntyjen edustalla kohoavan korkean

savupiipun kanssa. Rakennuksen toisessa kerroksessa sijaitsevan asuntosiiven korkea sisäänvedetty sokkelikerros antoi rakennuksen päädylle leijuvan vaikutelman. Maisemassa erottuvat rakennukset muodostivat taustan seuraavassa vaiheessa rakennetulle, alarinteessä sijaitsevalle matalammalle ostoskeskukselle.

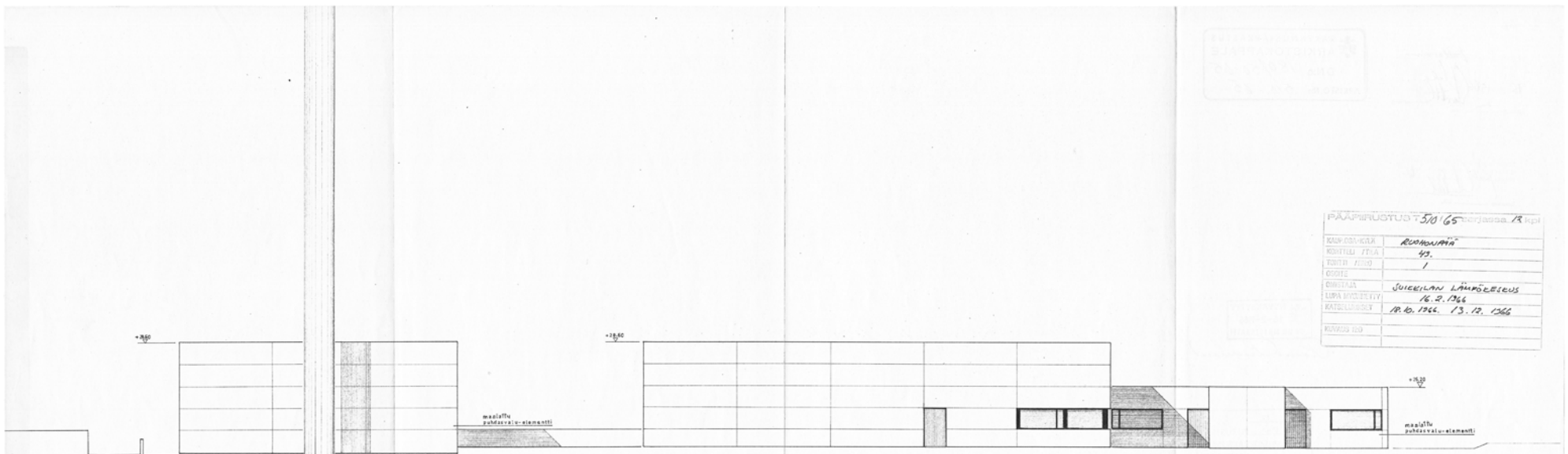
Lämpökeskuksen länsipuolelle rakennettiin erillinen suuri kaksitasoinen pysäköintihalli, joka toteutettiin varsinaisen ostoskeskuksen ensimmäisen rakennusvaiheen jälkeen. Pysäköintihallin rakennuslupa on haettu vuonna 1968. Ylempi parkkitaso oli alun perin kattamaton tasanne. Ylätasanteen tasolla sijaitsevan yhtenäisen ulkotason vaakasuuntainen umpibetonikaide yhdisti pysäköintirakennuksen viereiseen lämpökeskukseen.

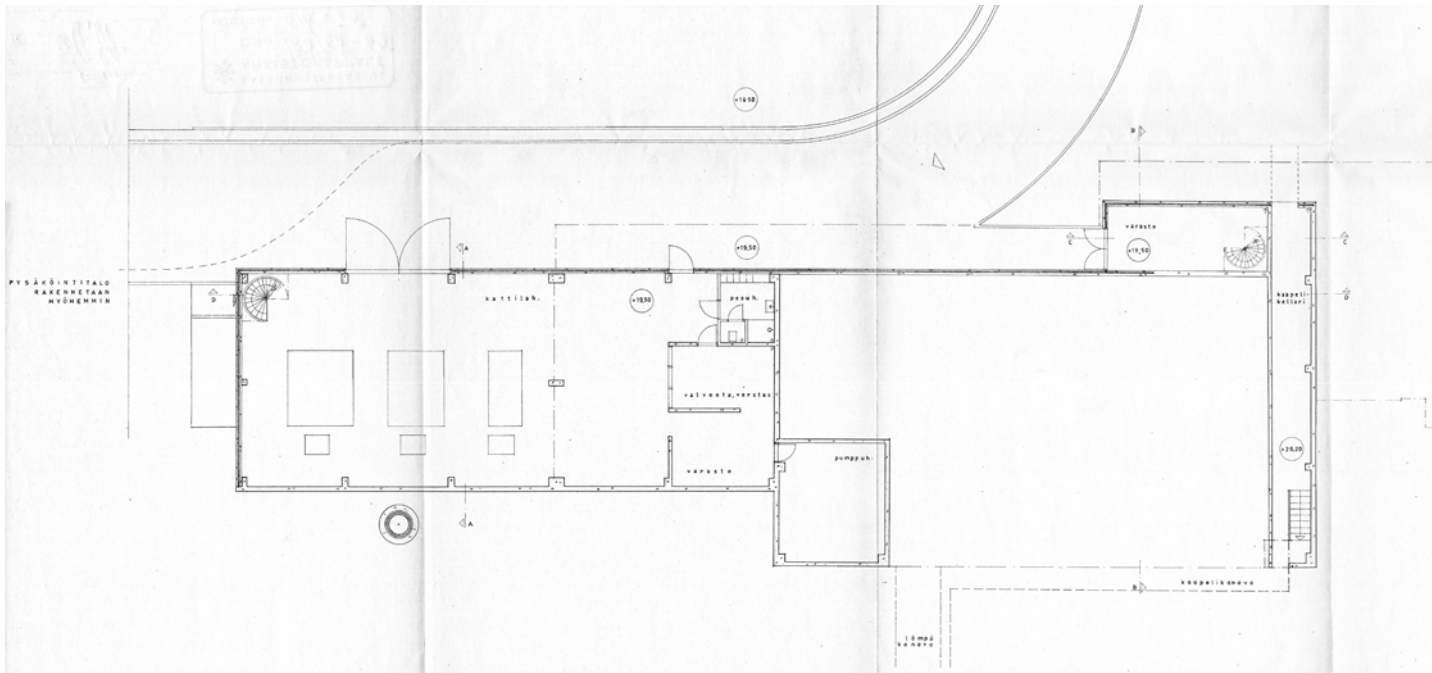
↑ Lämpökeskuksen ja asuntosiiven julkisivupiirustus pohjoiseen ostoskeskuksen suuntaan. Pekka Pitkanen 1965. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa.

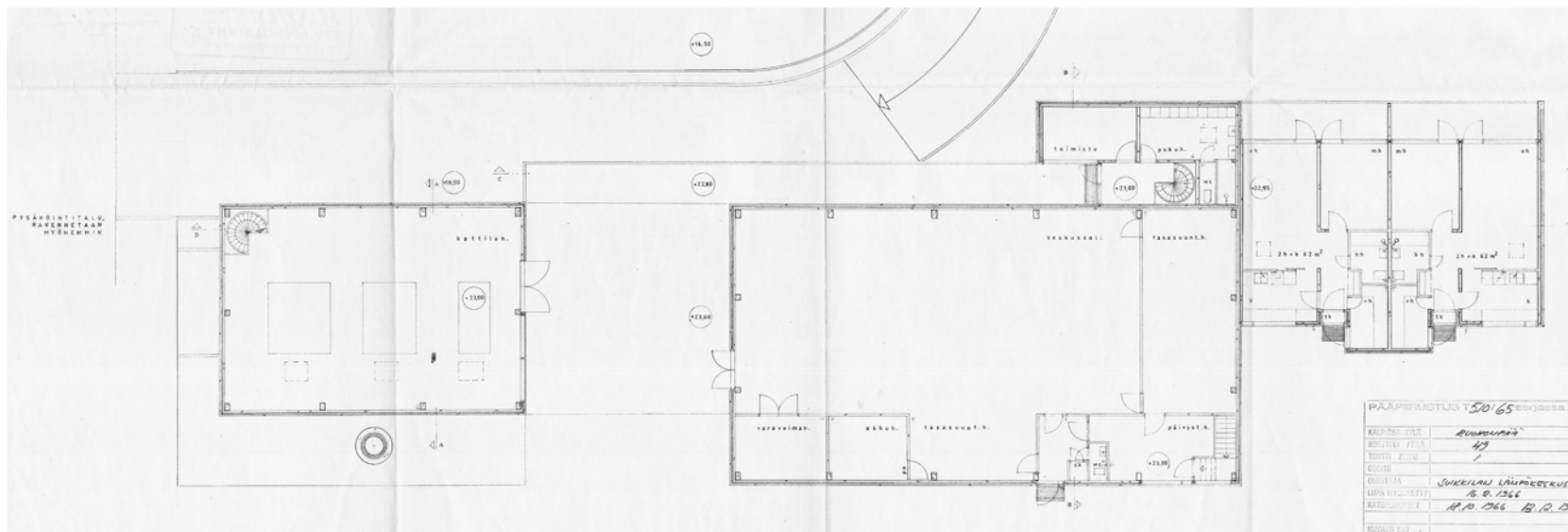
← Lämpökeskuksen julkisivupiirustus länteen. Pekka Pitkänen 1965. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa.

↓ Lämpökeskuksen ja asuntojen julkisivupiirustus etelään ylärinteen suuntaan. Pekka Pitkänen 1965. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa.

← Lämpökeskuksen pohjapiirustus, 1. kerros.
Pekka Pitkänen 1965. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu. Suunnitelmassa oli varaus myöhemmin rakennettavalle pysäköintitalolle.

✓ Lämpökeskuksen pohjapiirustus, 2. kerros.
Pekka Pitkänen 1965. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

PÄÄPIIRUSTUS 50165 sarjassa R	
KALPIEN SUK.	Ruuhimäki
MODELLI N:o	43
YÖTYÖ N:o	1
OSIEN	
OSIEN N:o	SUUKILAN LÄMPÖKESKUS
LEIKKÄYKSIEN N:o	8 & 126
KÄSITTELYTILA	A.P. 266 B. 12. 1966
REKVISIITIT	

Ostoskeskus

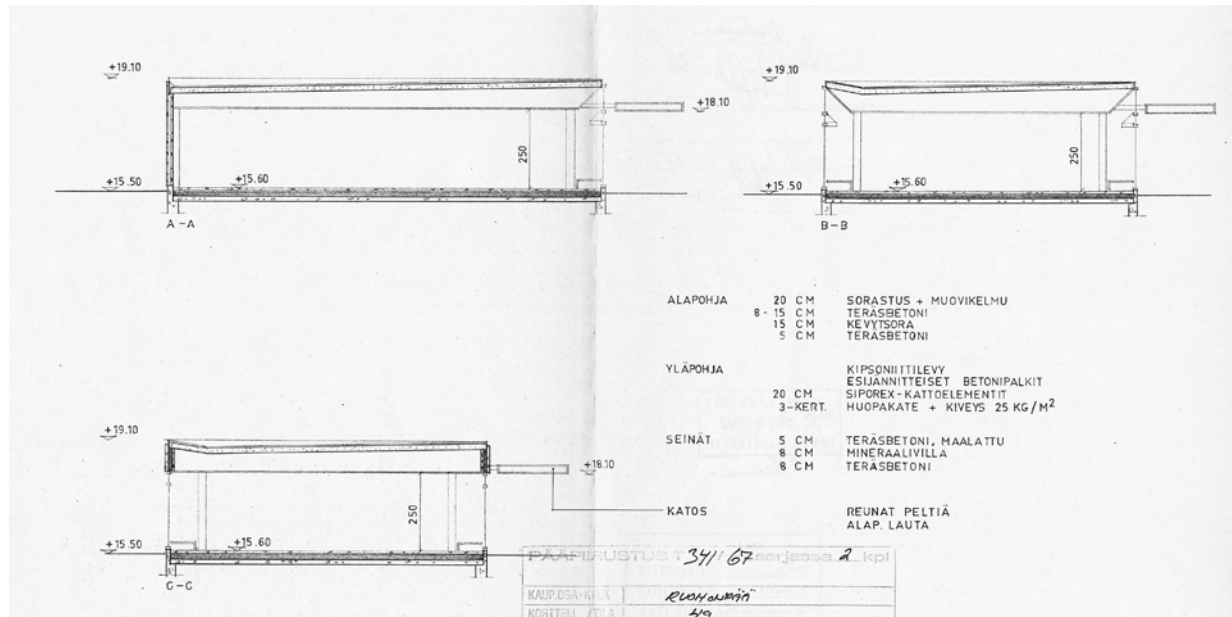
Pitkänen laati ostoskeskuksesta vaihtoehtoisia suunnitteluratkaisuja. Luonnosvaiheessa suunnitelmaan sisältyi toinen kerros, joka sijoittui rakennuksen kaakkoiskulman päälle. Pitkä jalankulkusilta yhdisti lämpökeskuksen tasanteen ostoskeskuksen yläkerrokseen, ja sisäpihalle esitettiin veistoksellista betoniporrasta. Toteutuneessa suunnitelmassa toinen kerros ja jalankulkusilta portaineen karsiutuivat pois.

Varsinaisen ostoskeskuksen ensimmäinen rakennusvaihe toteutettiin kolmesta erillisestä, pientä sisäpihaa ympäröivästä rakennusosasta, joita yhdisti yhtenäinen pihan ympäri kiertyvä katos. Katoksen horisontaalista rakennusmassaa korostava otsapinta muodosti linjakkaan kokonaisuuden, ja laatikkomaisten rakennusosien väliin muodostui sisäpihan puolelta katsottaessa kehystettyjä näkymiä ympäristöön. Julkisivusta irrotetut pitkät katokset olivat Pitkäsen arkkitehtuurille tyypillisiä aiheita. Rakennusmassan mataluus korosti sen horisontaalista hahmoa; räystäskorkeudeksi tuli korkeimmillaan 3,6 metriä ja sisätilojen korkeudeksi 2,5 metriä.

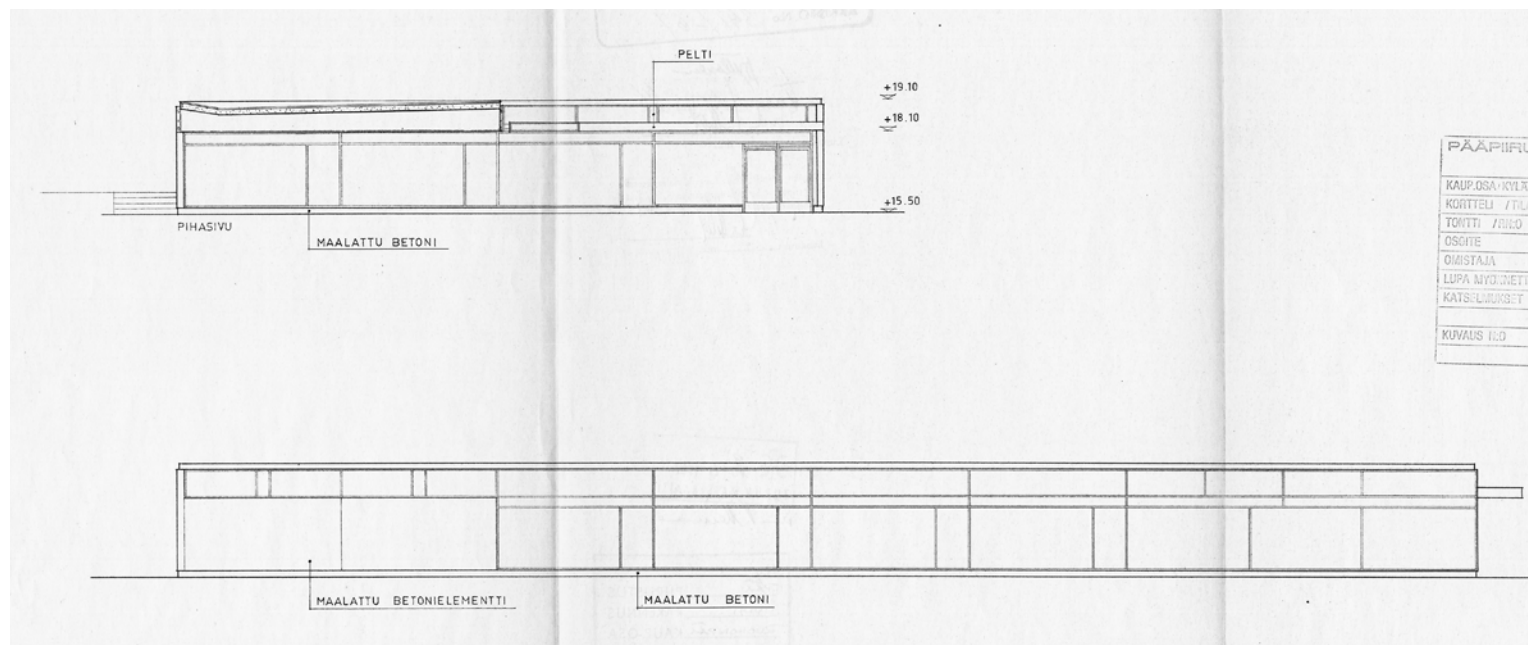
Sisäpihan julkisivut tehtiin ilmeeltään avoimiksi, ja suuri osa seinäpinnasta toteutettiin koko seinän korkuisena teräslasi-seinä. Sisätilat yhdistettiin intiimiin sisäpihaan suurten lasipintojen kautta. Ulospäin rakennus näyttäytyi suljettumpana, ja päädyissä ja ulkojulkisivuissa osa seinistä tehtiin betonilementeistä, mikä loi aikakauden arkkitehtuurille tyypillisen kontrastin avoimen ja suljetun pinnan välillä. Ratkaisu erotti myös aikakauden suunnitteluihanteiden mukaisesti eri liikenne- muodot toisistaan: autot jäivät ulkopuolelle, kun taas sisäpiha ja rakennusmassojen väliin avautuvat reitit olivat jalankulkijoiden aluetta. Sisäpihan keskelle suunniteltiin aikakaudelle tyypillisesti vesiallas. Lisäksi laatoitetulla sisäpihalla oli lasten leikki-alue ja istutuksia. Pitkäsen suunnittelu oli kokonaisvaltaista, ja hän suunnitteli myös piha-alueen detaljit osaksi kokonaisuutta, muun muassa leikkialueen kiipeilytelineen ja kiinteiden penkkien ilmeen. Myymälöiden näyteikkunoiden mainostekstien ja lasioviin

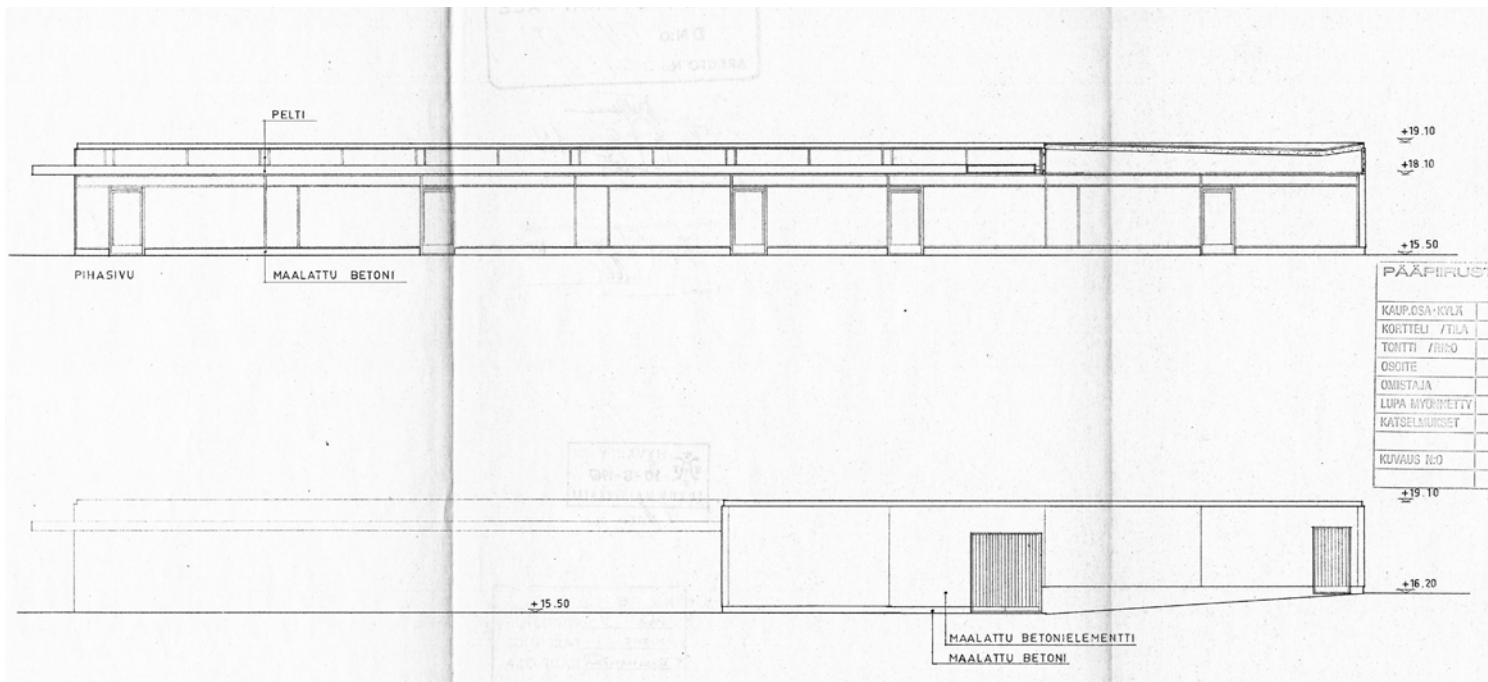
↑ Ostoskeskuksen rakennusmassojen väliin rajautui linjakkaita kehystettyjä näkymiä ympäröiviin maisemiin ja kerrostaloihin. Taustalla näkyy Kaitaistentien kerrostaloja. Kuva on otettu pohjoissiiven eteläpuolelta kohti länttä. Kuva Simo Rista, kuvausvuosi ei ole tiedossa. Arkkitehtuurimus- eon arkisto.

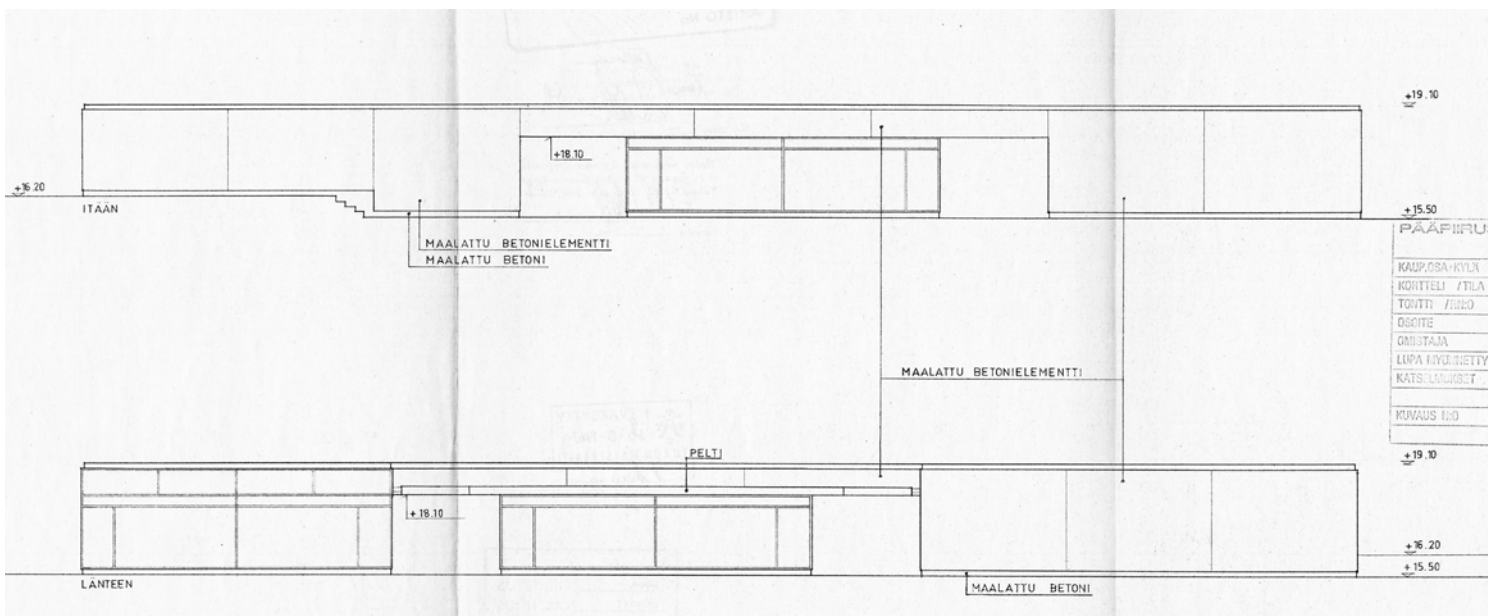
← Leikkaukset ja rakennetyypit. Pekka Pitkänen. Leimatut lupapiirustukset 9.8.1967. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

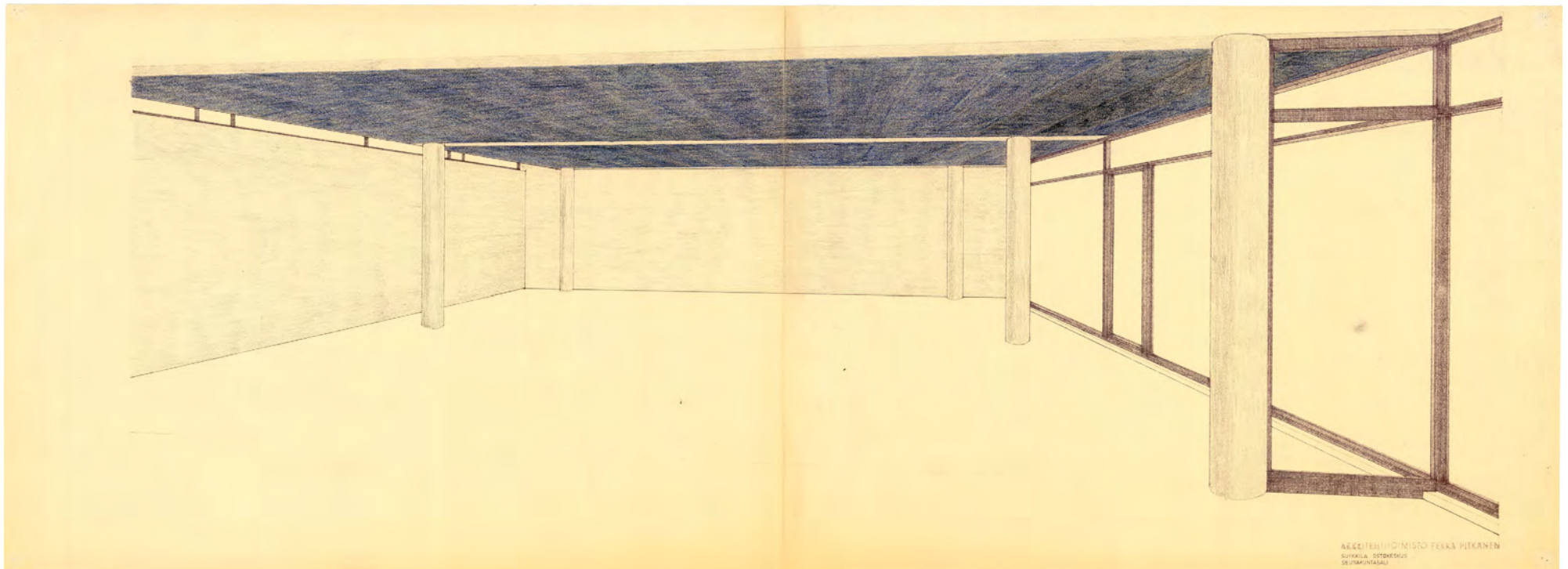
← Julkisivut pohjoiseen. Pekka Pitkänen. Leimatut lupapiirustukset 9.8.1967. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

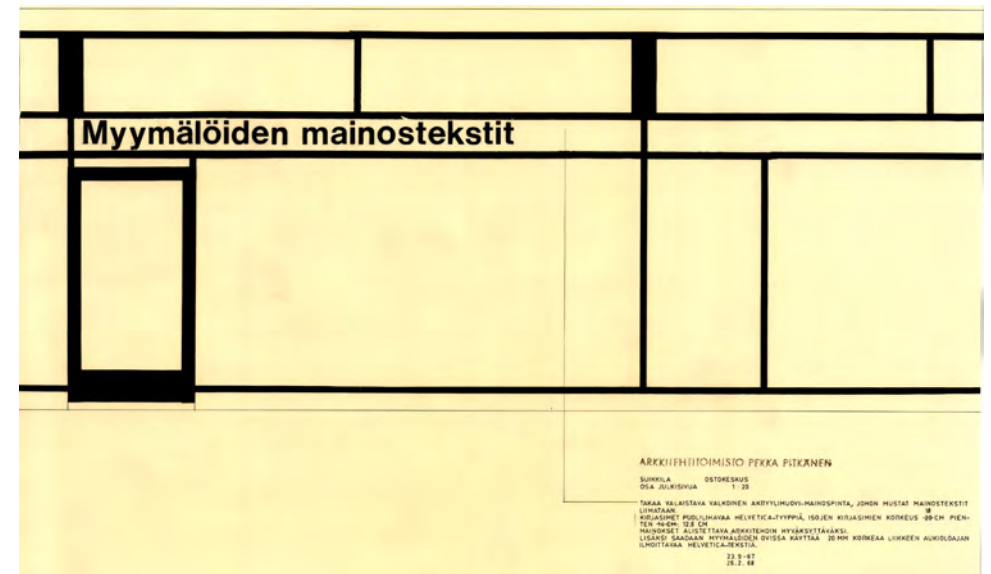
← Julkisivut etelään. Pekka Pitkänen. Leimatut lupapiirustukset 9.8.1967. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

← Julkisivut itään ja länteen. Pekka Pitkänen. Leimatut lupapiirustukset 9.8.1967. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

↑ Luonnossuunnitelma ostoskeskuksen sisätilasta. Voimakkaan värinen katto korosti tilan mataluutta. Pekka Pitkäsen piirustuskokoelma. Arkkitehtuurimuseon arkisto.

→ Näyteikkunoiden tarkasti määritellyt mainostekstit olivat osa alkuperäistä julkisivusuunnitelmaa. Pekka Pitkäsen piirustuskokoelma. Arkkitehtuurimuseon arkisto. Ei mittakaavassa.

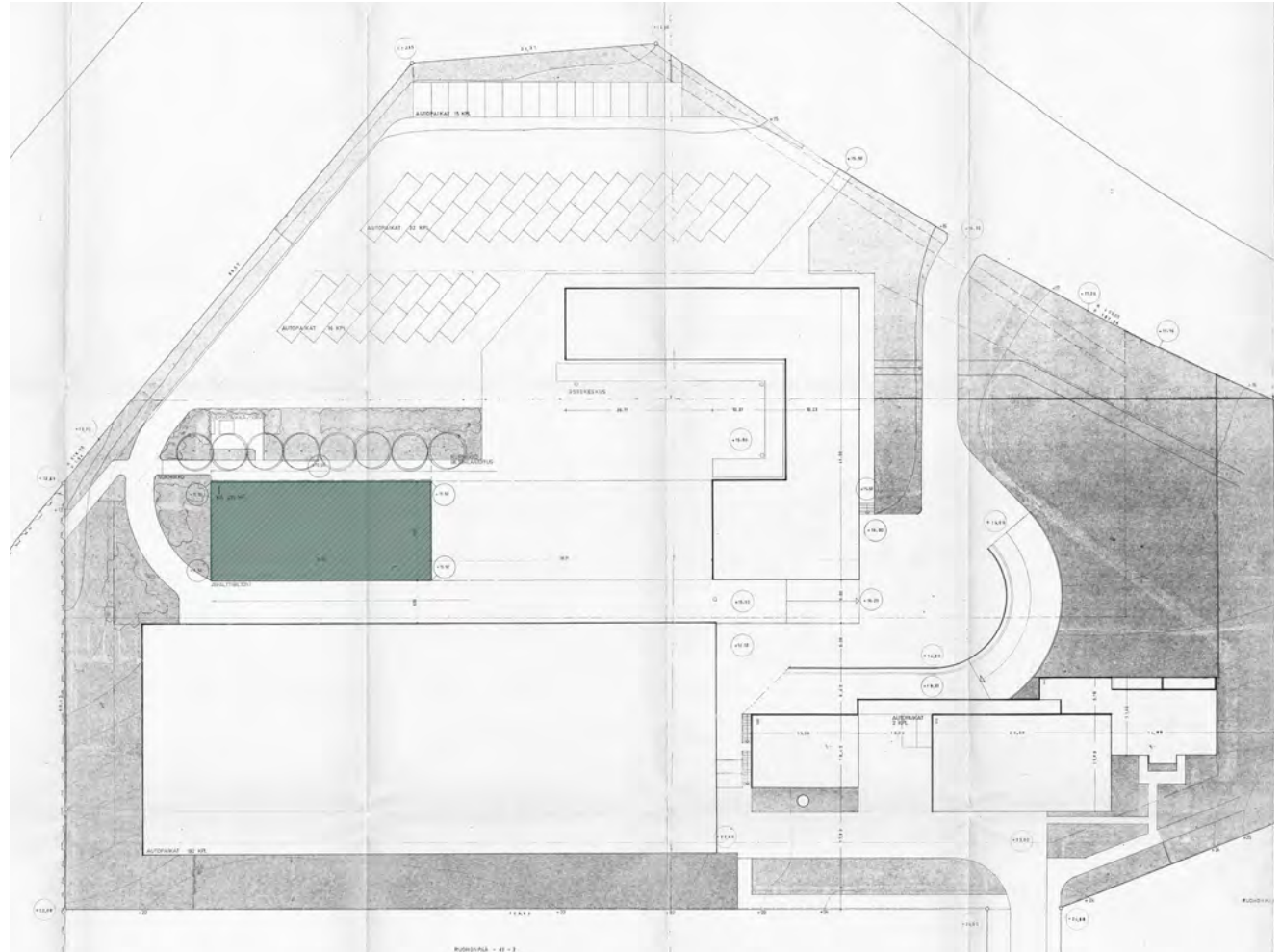
3.4 Myöhemmät vaiheet

Alkuvaiheen muutokset

Ostoskeskuksen ensimmäinen sisätilamuutos toteutettiin vuonna 1971, kun rakennuksen itäosassa sijainnut kahvila muutettiin parturi-kampaamoksi. Vuonna 1973 pohjoissiiven pankin ja seurakuntasalin välissä sijainnut pieni myymälätila muutettiin väliaikaisesti kahden vuoden ajaksi seurakuntatilojen askarteluhuoneeksi.⁶⁹ Muutossuunnitelman piirustukset laati toukokuussa 1973 arkkitehti Tauno Keiramo.

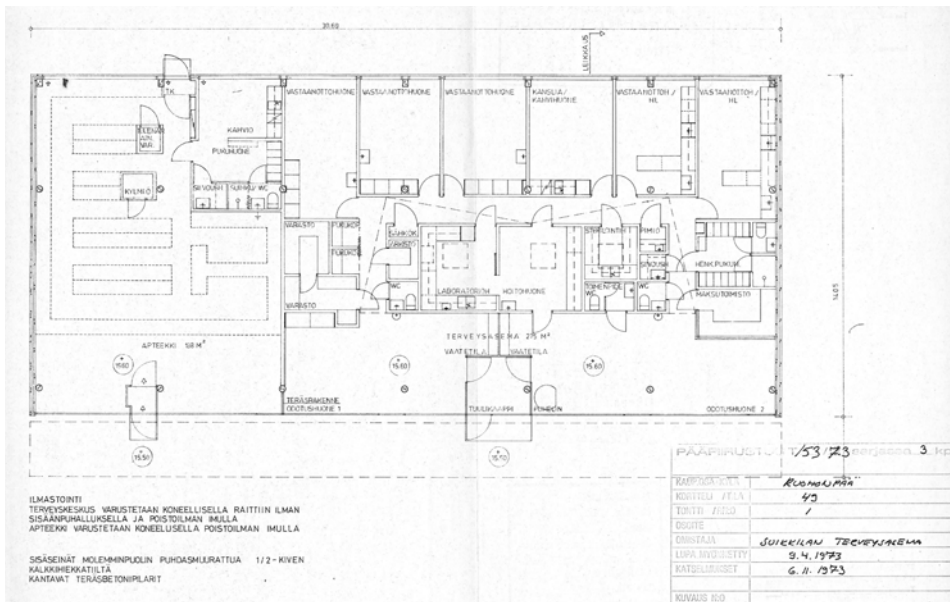
Toinen rakennusvaihe 1973

Ostoskeskus suunniteltiin alusta alkaen laajennettavaksi. Vuoden 1973 lopussa tontille rakennettiin arkkitehti Pekka Pitkäsen suunnitelmien mukaan uusi rakennus, jonka länsiosaan tuli terveysaseman ja itäpäättyyn apteekin tilat. Uusi rakennus jatkoi ensimmäisen rakennusvaiheen eteläsiiven linjaa, mutta sijoittui vanhasta valintamyymäläosasta erilleen tontin toiseen reunaan. Uusien tilojen yhteenlaskettu pinta-ala oli noin 400 m². Rakennus oli ensimmäisen rakennusvaiheen tapaan yksikerroksinen ja tasakattoinen, ja julkisivut jatkoivat ostoskeskuksen ilmettä. Julkisivut avautuivat sisäpihan puolelle suurin lasipinnoin, ja umpipinnat tehtiin betonielementeistä. Eteläjulkisivuun, pysäköintirakennusta vastapäätä, tehtiin rivi vastaanottohuoneiden nauhaikkunoita ja apteekin takauloskäynti. Aulatilat avautuivat sisäpihan suuntaan. Rungon keskellä oleviin terveyskeskuksen laboratoriotiloihin saatiin valoa kattoikkunoista. Sisäpihan länsipuolelle, terveysaseman oven edustalle, osoitettiin suunnitelmassa uusi pieni leikkipaikka.

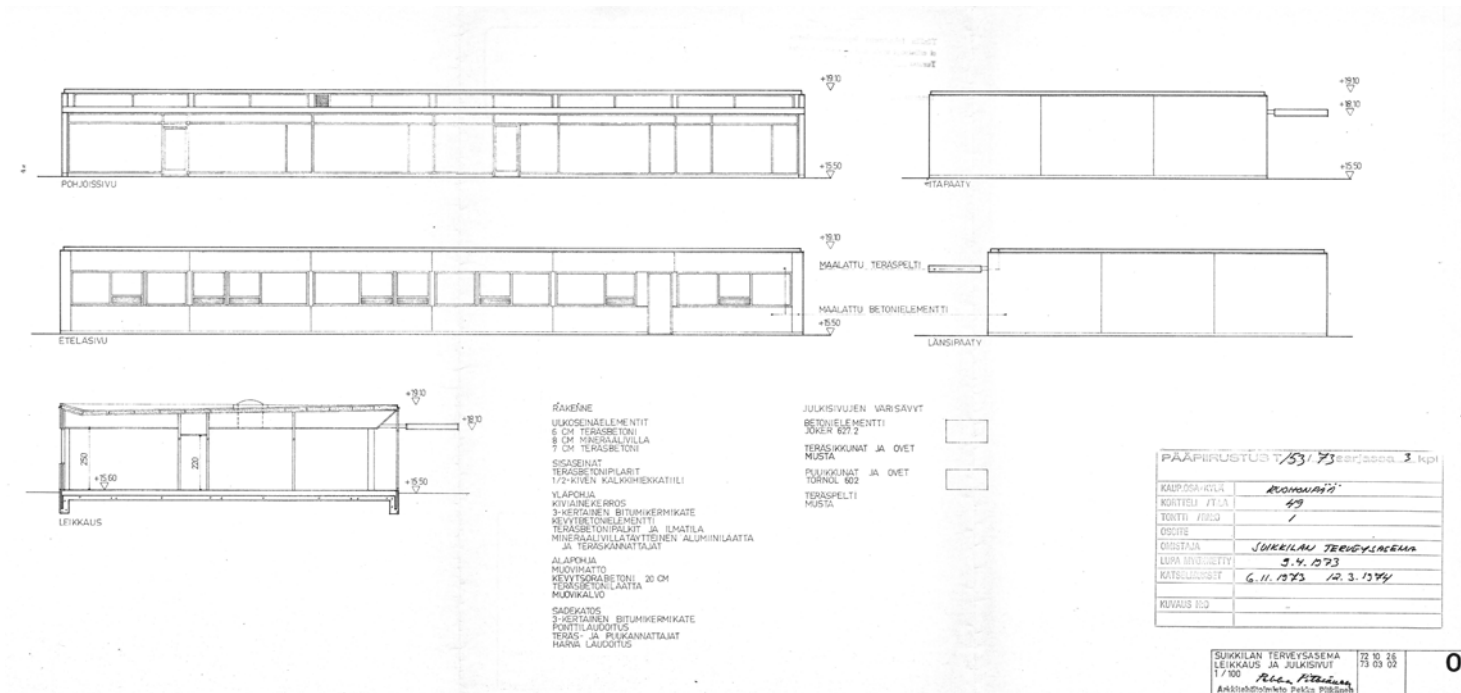

↑ Ostoskeskuksen toisessa rakennusvaiheessa eteläsiiven linjaan rakennettiin erillinen terveyskeskusrakennus. Asemapiirustus vuodelta 1973, Pekka Pitkänen. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu. Ostoskeskuksen toinen rakennusvaihe on korostettu.

69 Pohjapiirros 24.5.1973. Arkkitehtuuritoimisto Tauno Keiramo Oy. Rakennuslupa 292/73. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

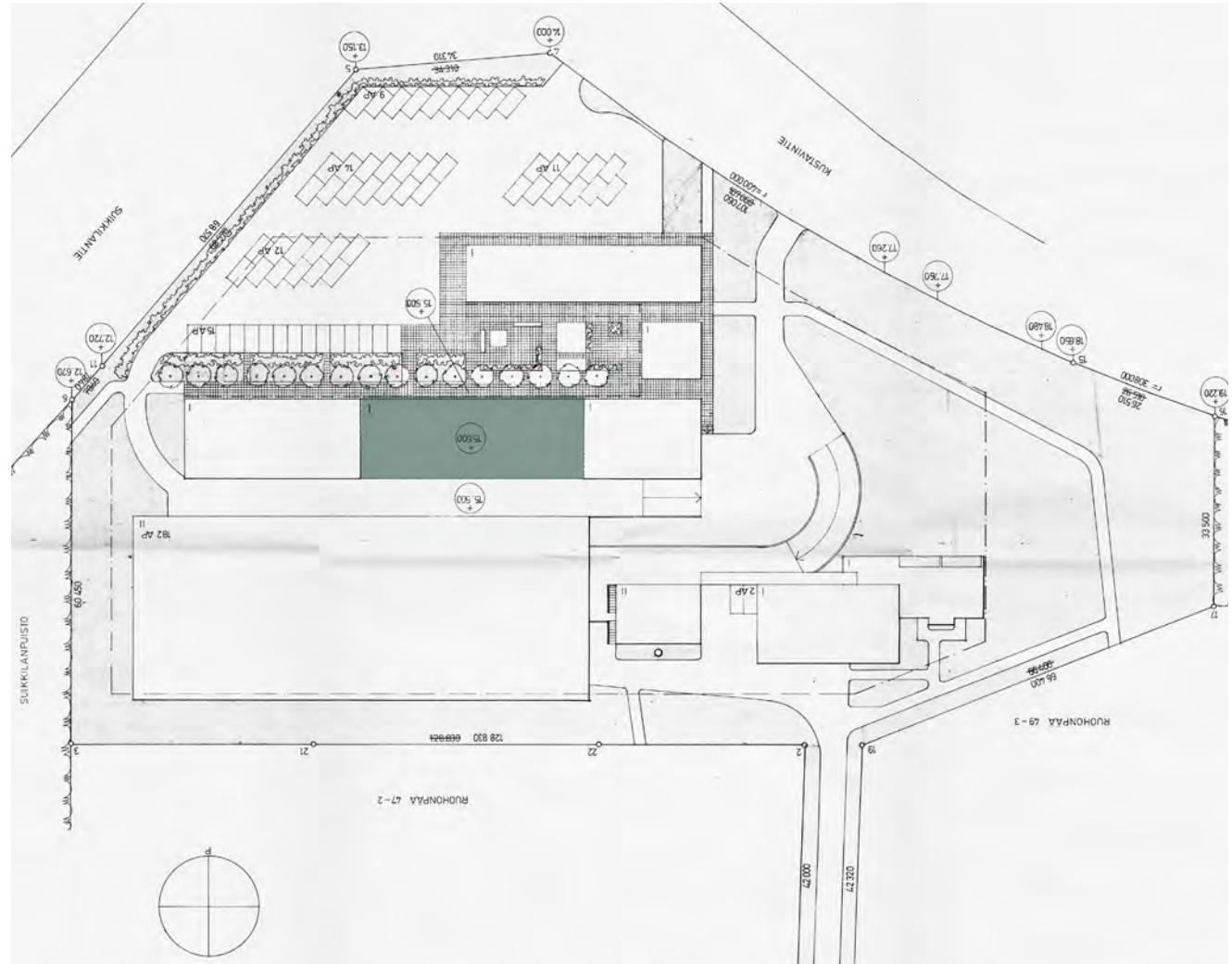
← Laajennuosaan tehtiin terveysaseman ja apteekin tilat. Pohjapiirustus 2.3.1973, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa.

← Laajennuosaan lasiseinä- ja betonielementtjulkisivut jatkoivat alkuperäisen rakennuksen linjoja. Julkisivu- ja leikkauspiirustus 2.3.1973, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa.

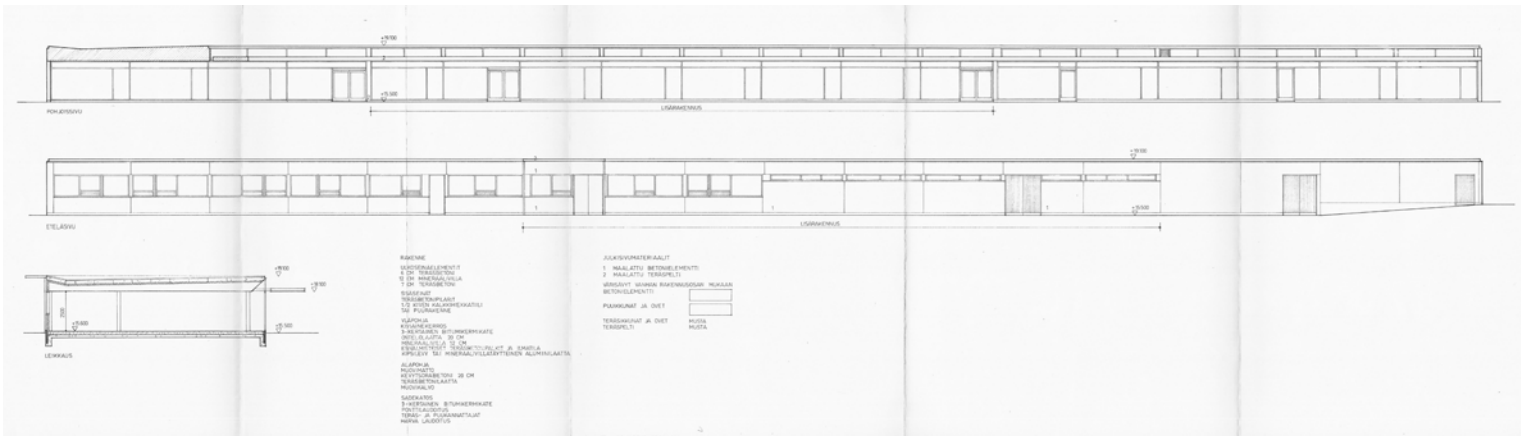
Kolmas rakennusvaihe 1979

Liikekeskuksen eteläsiipi ja terveyskeskusrakennus yhdistettiin yhdeksi pitkäksi rakennusmassaksi uudella laajennusosalla, joka valmistui vuonna 1979. Suunnitelmat laati vuonna 1978 jälleen arkkitehti Pekka Pitkänen. Julkisivut jatkoivat vanhojen rakennusosien ilmettä ja täydensivät rakennuksen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Laajennusosaan suunniteltiin suuri yhtenäinen liiketila sosiaalituloineen sekä postitoimisto, jossa oli asiakasvastaanottotilat, postinkäsittelyhalli sekä varasto- ja sosiaalituloja. Rakennusaikana elokuussa 1979 haettiin erillistä rakennuslupaa uuden laajennusosan liikehuoneiston ja vanhan eteläsiiven liikehuoneiston yhdistämiseksi. Yhdistettyyn liiketilaan tehtiin ruoka-kauppa, jonka varastot sijoittuivat eteläsiiven vanhaan itäpäätyyn ja myymälätila uuteen laajennusosaan.⁷⁰ Sisäpihan ja takapihan puolelle tuli molempiin kaksi pariovellista sisäänkäyntiä, joista sisäpihan puoleinen oli asiakassisäänkäynti. Uuden laajennusosan myötä yhtenäiseksi pidentynyt eteläsiipi muutti rakennuskokonaisuuden painopistettä, ja alkuperäisen suunnitelman keskeinen sisäpiha jäi rakennuskokonaisuuden päätyyn. Piha-alueita täydennettiin istutuksin, ja pysäköintialuetta laajennettiin pitkän eteläsiiven edustalle. Piirustuksissa pohjoissiipeen oli merkitty pankkikonttorin lisäksi liikehuoneisto sekä seurakuntasalin paikalle tarkemmin määrittelemätön kokoushuoneisto.

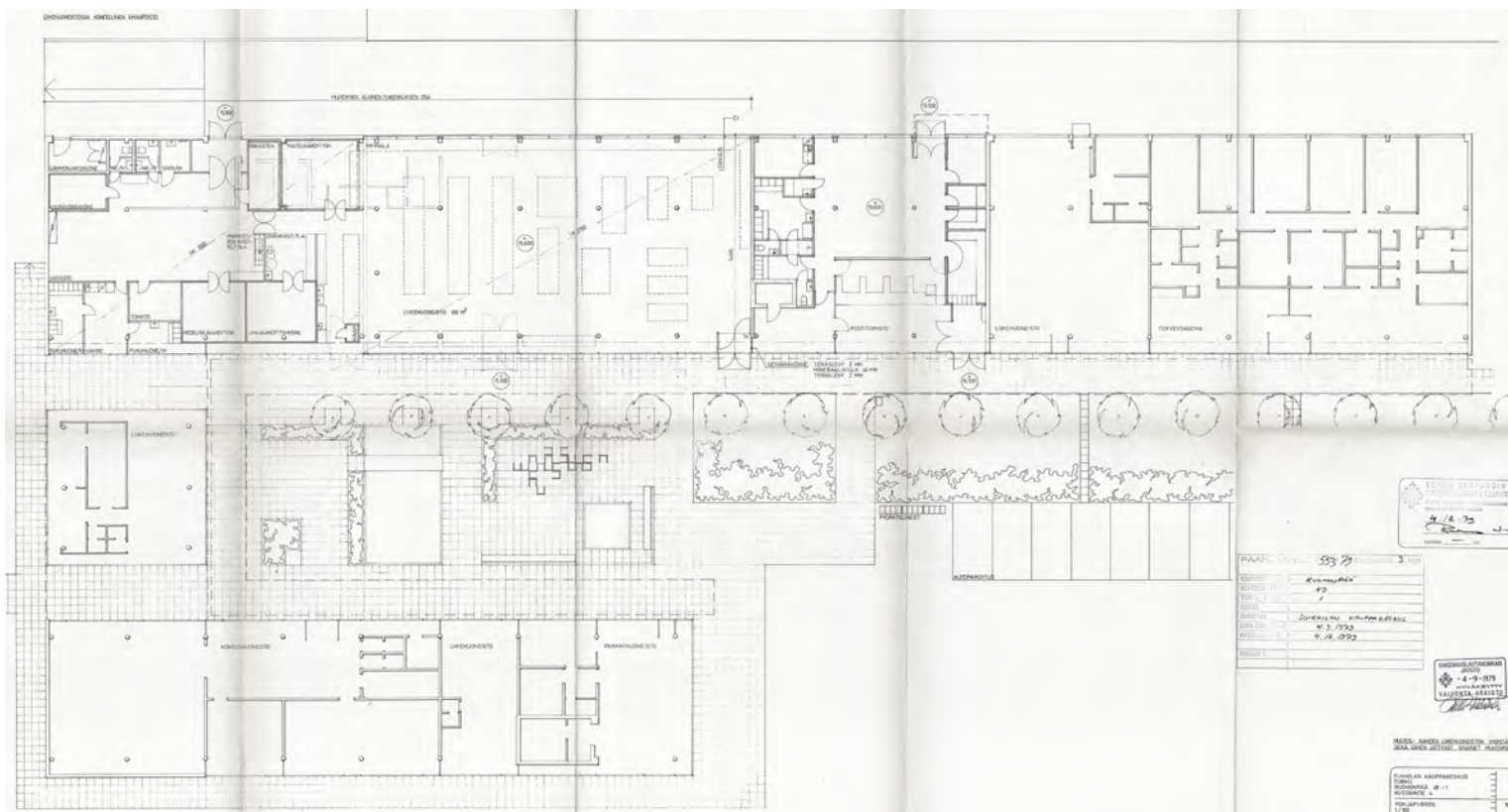

↑ Seuraavassa laajennusvaiheessa vuonna 1979 alkuperäinen eteläsiipi ja terveyskeskusrakennus yhdistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi niiden väliin rakennetulla osalla. Asemapiirustus vuodelta 1978, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu ja käännetty, ja ostoskeskuksen kolmas rakennusvaihe on korostettu.

70 Pohjapiirros 20.8.1979. Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen. Rakennuslupa 553/79. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

← Julkisivupiirustus 30.10.1978, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen .Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

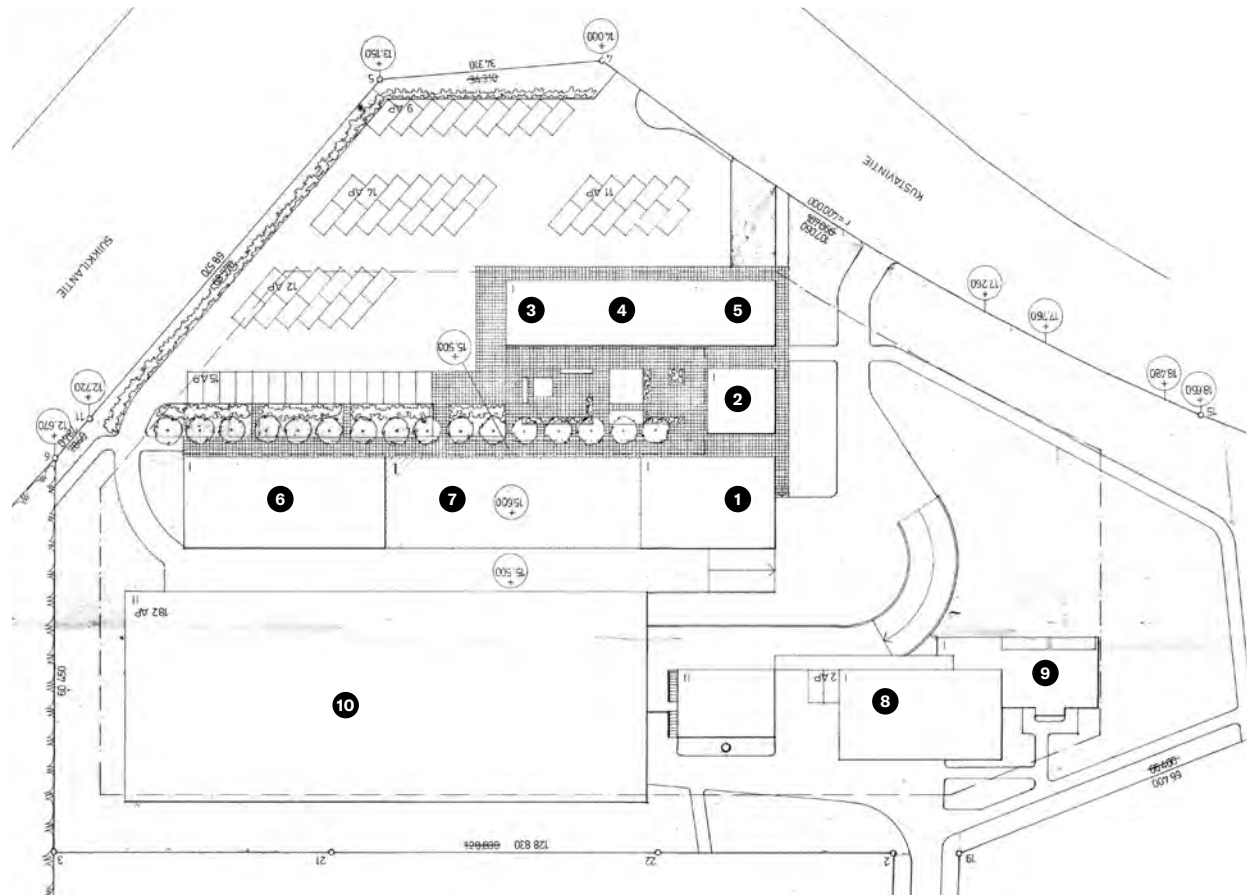
← Laajennusosan rakennusvaiheessa sisätiloja muutettiin alkuperäisestä suunnitelmasta, ja kahden erillisen liiketilan sijaan tehtiin suurempi ruokakauppa. Muutossuunnitelman pohjapiirustus 20.8.1979, arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Piirustusta on rajattu.

OSTOSKESKUKSEN ALKUPERÄISET TOIMIJAT

- 1 Valintamyymälä
- 2 Baari
- 3 Pankkikonttori
- 4 Liiketila
- 5 Seurakuntatila
- 6 Terveysasema (2. rakennusvaihe 1973)
- 7 Valintamyymälän laajennus (3. rakennusvaihe 1979)

LÄMPÖKESKUSRAKENNUKSEN ALKUPERÄINEN KÄYTTÖ

- 8 Lämpökeskus, puhelinkeskus, toimisto
- 9 Asunnot
- 10 Pysäköintitalo

Muut ostoskeskuksen muutokset

Kesällä 1978 haettiin myös toista rakennuslupaa pohjoissiiven länsipäädyn pankin muuttamiseksi kahvilaksi. Rungon keskellä sijaitseva holvitala säilyi edelleen paikallaan kahvilan tiskin takana. Asiakastilan alakattoon rakennettiin alaslaskettu puuritilä.⁷¹

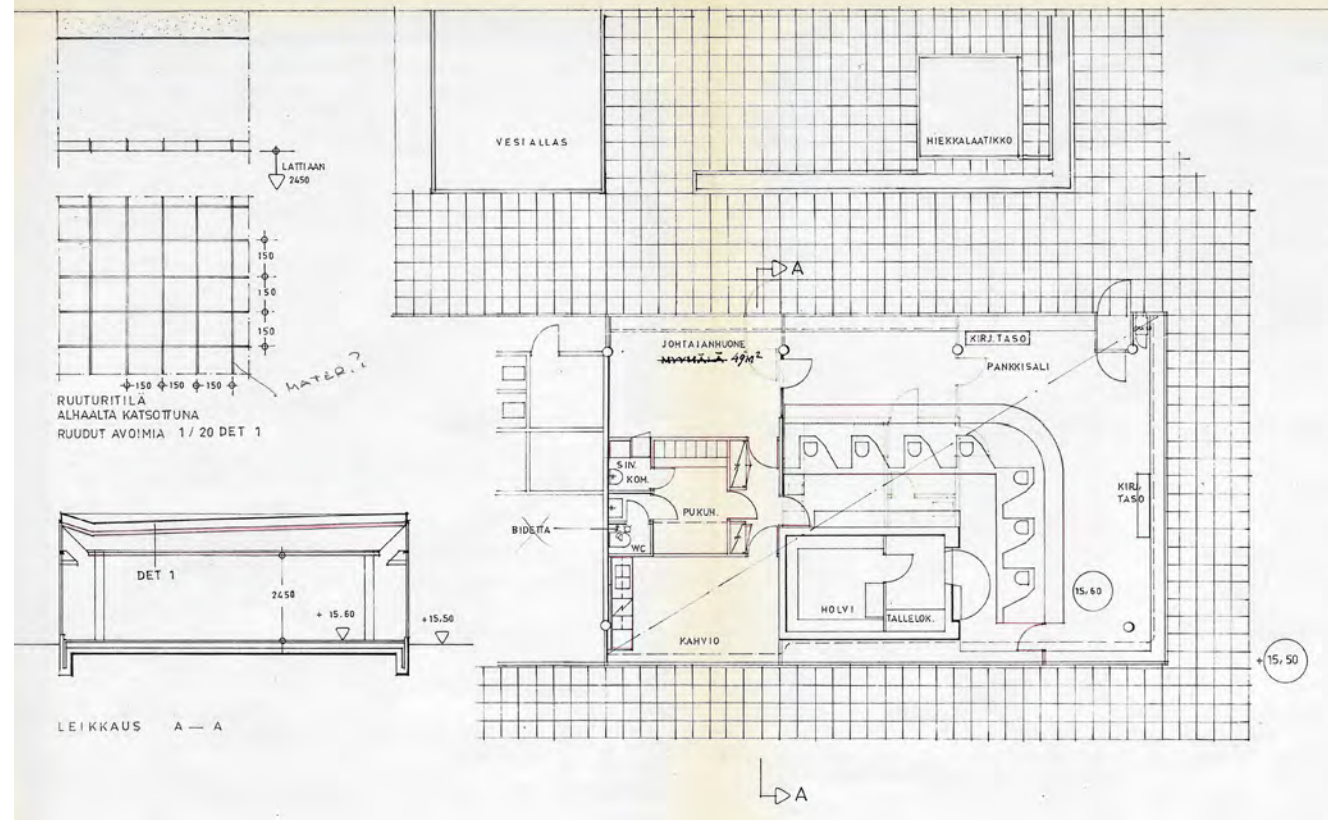
1980-luvun aikana toteutettiin käyttötarkoituksen muutoksia ostoskeskuksen liiketiloissa. Vuonna 1984 muutoksia tehtiin entisiin pankin tiloihin ja koilliskulman myymälätiloista muokattiin kahvila ja biljardisali. Vuosikymmenen loppupuolella vuonna 1988 ostoskeskuksen itäosassa sijainnut R-kioski muutettiin apteekiksi.

2000-luvulla rakennukseen tehtiin joitain käyttö- ja tilamuutoksia, joista suurin osa kohdistui pohjoissiipeen. Koilliskulman kahvila ja biljardisali muutettiin ravintolaksi vuonna 2010. Vuonna 2015 haettiin rakennuslupaa liiketilan muuttamiseksi takaisin toimistoksi, ja seuraavan vuoden kesällä uutta lupaa tilan muutokseksi leipomoksi ja konditoriaksi. Pohjoissiiven länsipäädyn tilat muutettiin myymälätilaksi vuonna 2021, joskin piirustukset laadittiin jo vuonna 2016. Entisen pankin holvi oli jo tässä vaiheessa purettu. Pohjoisjulkisivulle suunniteltiin lisättäväksi kaksi uutta pariovea, mutta muutosta ei toteutettu.

Sisätiloihin on tehty myös pienempiä tilamuutoksia käyttäjien vaihtuessa. Liikehuoneistojen pintoja ja kiinteää sisustusta on muutettu eri aikoina, ja tilat ovat yleisilmeeltään tyyppillisiä 2000-luvun liiketiloja. Alkuperäisiä tiilimuurattuja väliseiniä ja teräslasirakenteisia tuulikaappeja on säilynyt, samoin yksittäisiä osia kiinteästä sisustuksesta, kuten terveystalveluiden aulan juoma-allas.

Rakenteita on kunnostettu viime vuosikymmeninä. Katto on uusittu 2000-luvulla, ja samalla sisäpihan katoksen ja ulkoseinän välissä alun perin ollut rako on ummistettu pellillä. Ikkunoiden lasitusta on uusittu useampaan otteeseen lasipintojen rikkouduttua. Myös viemärijärjestelmää on korjattu.

Turun kaupunki myi omistamansa ostoskeskuksen tontin Suikkilan Kauppakeskus Oy:lle vuonna 2021.⁷²

↑ Pohjoissiiven pankkitila muutettiin kahvilaksi. Holvitala säilyi kahvilan keskellä. Pohjapiirustus 7/6 2978, Arkkitehtuuritoimisto Tauno Keiramo Oy. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakaavassa. Kuvaa on rajattu alkuperäisestä planssista.

71 Pohjapiirros 7/6.78. Arkkitehtuuritoimisto Tauno Keiramo Oy. Rakennuslupa 446/78. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

72 Turun kaupunki. Päätöspöytäkirja 24.5.2021. Tontin 853-75-49-1

Käyttäjämootokset

Ostoskeskuksen palvelut ja liiketilojen toimijat ovat vaihtuneet useampaan kertaan. Rakennuksen länsipäädyssä, toisen rakennusvaiheen tiloissa, on toiminut alusta saakka Turun kaupungin terveyspalveluita. Vuoden 1972 Turun Sanomien mukaan ostoskeskuksessa toimi alkuvaiheessa ruokakauppa, pankkikonttori, lehtikioski, parturi-kampaamo, vaatetavaraliike, kukkakauppa, apteekki sekä seurakuntakoti. Muiden kokoontumistilojen puuttuessa seurakuntasalissa järjestettiin myös partiotoimintaa ja lasten päiväkerhoja. Ostoskeskuksen yhteydessä sijaitsi myös lähiön ainoa postilaatikko.⁷³ Alkuvuosikymmeninä toimijoina olivat muun muassa R-kioski, postin toimipiste Turku 31, kukkakioski Suikkilan kukka, Parturi-Kampaamo Tea sekä kahvila Cafe Suikkila. Elintarvikemyymälänä oli 1980-luvulla K-halli Rakuuna.⁷⁴ R-kioskin tilaan muutti apteekki vuonna 1988. Vuonna 2000 osakkaina olivat Merita Kiinteistöt Oy, P.M. Drockila Oy Kiinteistöosasto, Turun Arvokiinteistöt Ot, Suikkilan Lämpö Oy, Turun kaupunki sekä eläinlääkäriasema Koira-kissaklinikka Oy.⁷⁵ Pohjoissiiven länsipäädyssä toimi 2000-luvun alkupuolella pitkään videovuokraamo Filmtown⁷⁶ ja koilliskulmauksen 1980-luvulla ravintolatiloiiksi muutetussa liikehuoneistossa Ravintola Karhusaari.⁷⁷

Nykyisin terveysaseman tiloissa toimii Turun kaupungin neuvola ja hammashoitola. Sen vieressä, alun perin apteekiksi suunnitellussa huoneistossa, on Suikkilan lämmön toimisto, ja lemmikkitarvikeliike Zoojatar toimii lopuissa eteläsiiven tiloissa. Ostoskeskuksen itäosan pienessä noppamaisessa välisosassa on sisäpihan puolella parturi-kampaamo ja itäpuolella kiinteistönvälitysyhtiön tila. Pohjoissiiven luoteispäädyssä toimii kukkakauppa. Koilliskulmauksen liiketila on tällä hetkellä tyhjillään.

73 Suikkilalaiset saavat syksyllä oman koulun. Artikkelit Turun Sanomissa 23.1.1972.

74 Laaksonen 2021, 219.

75 Suikkilan Kauppakeskus Oy, Ääniluettelo 9.5.2000. Isännöintitoimiston arkisto.

76 Valokuva ostoskeskuksesta 2006, Maarit Lassila; Yhtiökokouksen pöytäkirja 27.6.2012. Isännöintitoimiston arkisto.

77 Valokuva ostoskeskuksesta 2006, Maarit Lassila.

↑ Ostoskeskuksen katoksessa oli vielä 2000-luvun alussa alkuperäisen suunnitelman mukainen valoaukko julkisivun vieressä. Kuva Maarit Lassila 2006. Turun museokeskus.

Suikkilan ostoskeskuksen merkitys kaupallisena keskuksena on ajan myötä vähentynyt alle kilometrin päässä sijaitsevan Länsikeskuksen alueen kaupallisen kehittämisen myötä, ja kiinteistön kaupallinen käyttö on osoittautunut haastavaksi. Alueen lähiruokakauppa sijaitsee Suikkilan eteläisessä ostoskeskuksessa, jonne myös alueen ravintola- ja baaritoimijat ovat sitemmin keskittyneet. Rakennus on myös päässyt huonoon kuntoon paikallisista korjauksista huolimatta.

Lämpökeskus- ja pysäköintirakennuksen muutokset

Pysäköintirakennuksen avoin ylätasanne katettiin katoksella vuonna 1987. Uuden katon myötä rakennuksen hahmo kaupunkitilassa muuttui aiempaa suljetummaksi ja korkeammaksi, mutta korotus oli maltillinen. Katoksen uusien seinien materiaali oli valkoinen muovipinnoitettu profiilipelti.⁷⁸

Vuosituhanen vaihteessa lämpökeskusrakennuksen piipun viereiseen keskiosaan tehtiin muutoksia. Korkean lämpökeskushallin paikalle rakennettiin huoltohalli sekä kokous- ja juhlatila Suikkilasali. Ensimmäiseen kerrokseen tehtiin suuri huoltohalli sekä sosiaali- ja taukotiloja. Korkeaan tilaan rakennettiin uusi välipohja, ja ylemmän kerrokseen rakennettiin kokoushuoneapuloineen sekä sauna-, pesu- ja pukutilat. Toisen kerroksen etelä- ja itäjulkisivuihin lisättiin ikkunat ja tehostevärikentät tummanharmaaksi maalatuista peltikaseteista. Suunnittelusta vastasi rakennusarkkitehti Matti Pasanen.⁷⁹ Työ valmistui vuonna 2001.⁸⁰

78 Lupapiirustukset 24.10.1084. Rakennuslupa T902/1986. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

79 Asemapiirros 1.2.1999. Rakennuslupa T856/1995. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

80 Katselmuspöytäkirja 8.2.2001. Loppukatselmuksen. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

4. Valokuvadokumentointi

Alueella on suoritettu katselmus ja valokuvaus marraskuussa 2022 sekä kesäkuussa 2023. Dokumentointi keskittyy ostoskeskuksen ja lämpökeskusrakennuksen julkisivuihin ja kaupunkikuvaan. Valokuvien kuvauspaikat on merkitty oheiseen kaavioon.

Ostoskeskus vastaa pääpiirteissään viimeisen rakennusvaiheen, vuoden 1979 laajennuksen, mukaista ulkoasua. Kaupunkikuvassa matala ostoskeskus ja sen takana kohoava korkeampi lämpökeskus ovat säilyttäneet asemansa lähiörakenteen portti-aiheena idän suuntaisten reittien risteyksessä.

Rakennus on arkkitehtuuriltaan säilynyt pitkälti alkuperäisen suunnitelman mukaisena, eikä julkisivuihin ole tehty merkittäviä muutoksia. Vesikate ja näyteikkunoita on uusittu ilmenneiden rakenteellisten ongelmien vuoksi. Tilojen käyttäjien vaihtuessa sisätilojen tilajakoja ja pintamateriaaleja on muutettu. Sisätiloissa ei suoritettu valokuvadokumentointia.

→ Ilmakuvaan on merkitty valokuvien kuvauspaikat. Ortoilmakuva vuodelta 2022, kuvaaja MGGP Aero. Turun karttapalvelu.

↑ Ostoskeskuksen sisäpihalta on poistettu alkuperäiseen suunnitelmaan kuuluneet leikkivarusteet ja kahluuallas. Suunnittelukokonaisuuteen sisältyneet kiinteät penkit ovat säilyneet.

↑ Ostoskeskuksen taustalla kohoavat korkeat kerrostalot olivat myös osa Pekka Pitkäsén laatimaa Suikkilan pohjoisen lähiön aluesuunnitelmaa. Aikakauden lähiösuunnittelulle ominaisesti matala ostoskeskus muodostaa eräänlaisen jalustan ympäristön rakennuksille.

↑ Nykyään kasvillisuus peittää näkymät ympäröivään lähiöön. Rakennusaikaista tilannetta voi verrata luvussa 3 esitettyyn valokuvaan, jossa takana olevat kerrostalot näkyvät ostoskeskuksen pihalle.

↗ Rakennusta kiertävät katokset sitovat rakennusmassat yhteen ja luovat alle jäsenneityjä ulkotiloja. Julkisivujen ja katosten väliin jäävät raot olivat alun perin avonaisia valoaukkoja, jotka toivat luonnonvaloa yläikkunoille. Aukot on jouduttu kattamaan umpeen valuvan veden aiheuttamien ongelmien vuoksi. Katoksen alapinnan pyöreät valaisimet on peitetty lasilevyin.

→ Ikkunoiden mainosteippaukset hämärtävät alun perin avoimeksi ja lasiseksi suunniteltujen julkisivujen ilmettä ja pimentävät tiloja. Suuria lasipintoja on jouduttu uusimaan, sillä ne ovat hajonneet julkisivun liikkussa maanpinnan mukana.

↑ Kolmelta sivulta suljettu sisäpiha liittyy länsipuolella avoimeen parkkikenttään, joka reunustaa tontin pohjois- ja luoteisosaa. Takana näkyy lähiökokonaisuuteen kuuluvia kerrostaloja, jotka alarinteessä sijaitsevina näyttävät todellisuutta matalampana ostoskeskuksesta katsottaessa.

↑ Sisäpihan leikkialuetta rajannut matala betonikaide on säilynyt. Myös pihan istutukset ovat pääpiirteissään alkuperäisen suunnitelman mukaisilla paikoilla.

↖ Pohjoissiiven länsipäädyssä sijaitsi alun perin pankkikonttori. Katolle lisätty mainosrakennelma muuttaa horisontaalisen ja massoitultaan rauhallisen rakennuksen ilmettä.

← Rakennuksen ulkojulkisivujen ilme on sisäpihan julkisivuja suljettumpi. Itäseinustan keskellä sijaitsevan pienen noppamaisen liiketilan lasijulkisivut muodostavat kontrastin umpinaisten betonipintojen kanssa. Nykyiset mainosteippaukset kuitenkin hämärtävät alkuperäistä julkisivusommitelmaa.

↑ Ostoskeskuksen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen lukeutunut, pysäköintialuetta ja alueen pääreittien risteystä kohti avautuva pohjoisjulkisivu on ilmeeltään muita ulkojulkisivuja avoimempi.

↑ Puurivistö rajaa pitkää eteläsiipeä parkkipaikasta. Eteläsiiven länsipäädystä on alusta asti toiminut kaupungin terveystalouksia.

↗ Rakennuksen takajulkisivun katoksellinen sisäänkäynti oli alun perin kolmannen rakennusvaiheen postikonttorin henkilökunnan sisäänkäynti. Katos on säilynyt alkuperäisellä paikallaan, mutta alapinnan laudoitus on oletettavasti uusittu sisäpihan katoksen tapaan.

→ Eteläsiiven terveyskeskusosan ja autohallirakennuksen väliin jäävä kapea väylä on luonteeltaan huoltopihamainen.

↑ Ostoskeskuksen takana rinteessä sijaitseva lämpökeskus- ja pysäköinti-rakennus on ilmeeltään ostoskeskusta polveilevampi ja monimuotoisempi.

↗ Ostoskeskuksen katto näkyy lämpökeskusrakennuksen tasanteelta. Eteläsiiven länsiosassa ja itäpuolen pienessä liiketilanopassa on lasiset kattoikkunat, jotka on nykyään suljettu sisäpuolelta. Pihan laudoitetut varasto- ja katosrakennelmat ovat myöhempiä lisäyksiä.

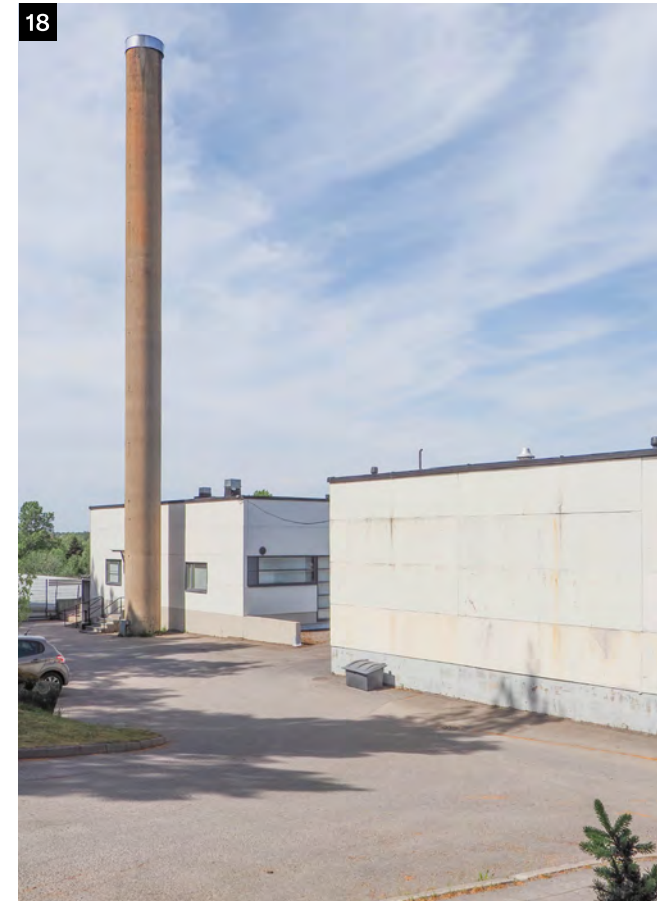
→ Sisätiloissa on säilynyt alkuperäiset kantavat rakenteet ja teräslasi-rakenteiset tuulikaapit. Kuvassa eteläsiiven neuvola- ja hammaslääkäritilojen aula.

17

18

↑ Lämpökeskusrakennus hahmottuu ylärinteen puolelta erillisinä matalina rakennusmassoina.

← Alarinteen puolelta katsottuna yhtenäinen betonikaiteen reunustama tasanne ja maantason sokkelikerros liittävät lämpökeskuksen erilliset rakennusmassat yhdeksi kokonaisuudeksi. Rakennuksen edustalla kaartuva, suorakulmaisista muodoista poikkeava ajoramppi tekee kokonaisuudesta veistoksellisen. Oikeanpuoleisen osan suuri ikkunapinta on lisätty vuonna 1999.

↑ Lämpökeskusrakennuksen itäpäädyssä on kaksi asuntoa. Rinteessä sijaitseva sisäänvedetty sokkeli antaa yläpuoliselle massalle leijuvan vaikutelman.

↗ Ostoskeskuskokonaisuuden ja Suikkilan lähiön rakennusten maaston muotoja mukaille massaottelu erottuu parhaiten idästä katsottuna. Taustalla näkyy lähiön pohjoisosan alarinteen suuntaan madaltuvia kerrostaloja. Ostoskeskuksen itäpuolella sijaitseva nurmialue on säilynyt avoimena.

→ Etelästä ylärinteen kerrostalojen pihasta katsottuna ostoskeskus jää kokonaan parkkitalorakennuksen taakse piiloon.

22

23

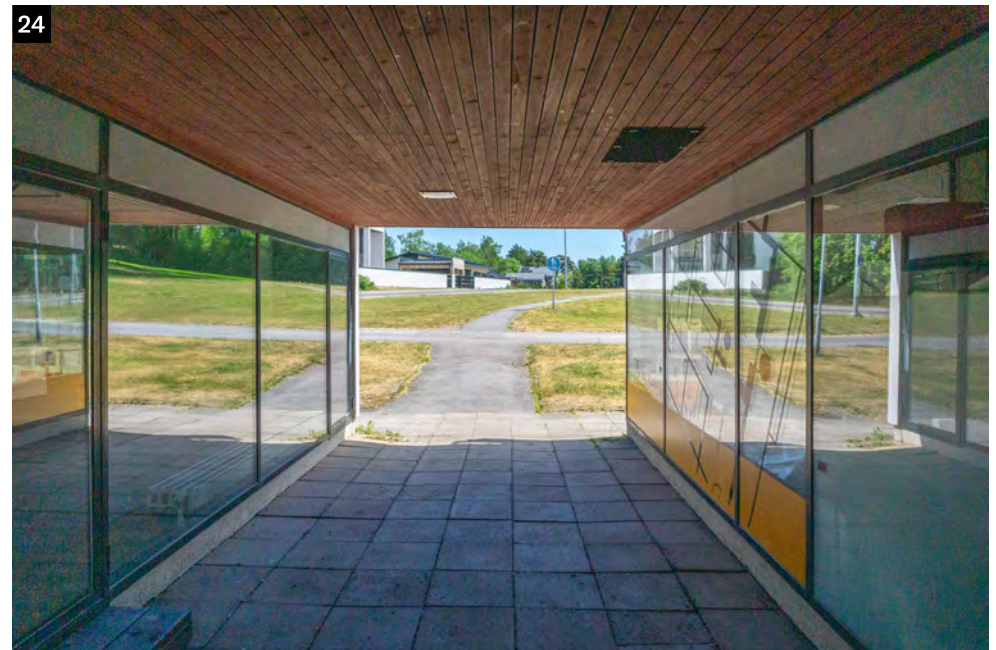

↑ Ostoskeskus sijaitsee alueen kahden pääväylän, Suikkilantien ja Kustavintien risteyksessä. Kuva on otettu Suikkilantieltä lounaan suuntaan.

↗ Korkeat, rinteeseen päälle mäntymetsän keskelle rakennetut kerrostalot ja lämpökeskusrakennus piippuineen luovat ostoskeskukselle 1960-luvun lähiömäisemille tyyppillisen taustan. Kokonaisuus on säilynyt alkuperäisen aluesuunnitelman mukaisena.

→ Kustavintien varteen on rakentunut 2000-luvulla uusia pientaloja, jotka ovat tuoneet ostoskeskukselta avautuvaan näkymään uuden ajallisen kerrostuman.

24

↑ Suikkilantien varressa, ostoskeskuksen koillispuolella, on 1950-luvulla rakentunutta pientaloaluetta. Taustalla näkyy läheinen Länsikeskuksen kauppakeskittymä, jonka suuret automarketit ovat vähentäneet alueen lähiökeskusten merkitystä alueellisina palveluntarjoajina.

↗ Maisema risteysalueella Kustavintieltä itään päin on säilynyt pääpiirteissään lähiön rakentumisaikakauden mukaisena. Viereinen pientaloalue jää kasvillisuuden taakse.

→ Suikkilantietä lounaan suunnasta katsoessa ostoskeskus jää lähes kokonaan rinteessä sijaitsevan kasvillisuuden peittoon. Kävelytiestä haarrautuva polku johtaa ostoskeskuksen länsipäädylle.

↑ Suikkilantien pohjoispuoleiset kerrostalot madaltuvat alarinteen suuntaan. Rakennukset on sommiteltu maaston muotoja mukailleen pohjois-etelä-suuntaiseen koordinaatistoon puiden lomaan.

↗ Liiketilöiden näkyvyyden parantamiseksi Suikkilantien varteen on pystytetty korkea mainoskyltti.

→ Suikkilan pohjoisosan kerrostaloissa käytettiin kirkkaita korostusvärejä. Julkisivuja on kunnostettu ja lisälämmöneristetty, mutta yleisilme on säilynyt alkuperäisen mukaisena.

5. Vertailut

Tämä luku kartoittaa Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen asemaa 1960-luvun ostoskeskusten kontekstissa erityisesti Turun alueella ja taustoittaa ostoskeskusten tyypillisiä piirteitä ja merkitystä aikakauden lähiörakenteelle. Rakennusta on verrattu neljään turkulaiseen lähiöostoskeskukseen, jotka edustavat aikakauden ostoskeskuksille tyypillisiä typologioita.

Verrokkikohteiden valintaperusteena on ostoskeskusten kuumuminen osaksi suhteellisen yhtenäisenä kokonaisuutena rakentunutta lähiöaluetta. Valitut lähiöt ovat rakentuneet yhtä lukuun ottamatta samoihin aikoihin Suikkilan kanssa. 1950-luvun lopulla valmistunut ostoskeskus on valittu vertailukohteeksi avaamaan ensimmäisten lähiöostoskeskusten tyypillistä kehitystä.

Kustakin vertailukohteesta on kerrottu kohteen perustiedot ja tehty taulukkomuotoinen analyysi ja vertailu Suikkilan pohjoiseen ostoskeskukseen. Analyysi keskittyy rakennuksen kaupunkikuvaan ja hahmoon sekä ominaispiirteisiin ja yleishahmon säilyneisyyteen. Rakennusten suunnitelmia ei ole selvityksen yhteydessä tutkittu, lukuun ottamatta Suikkilan eteläistä ostoskeskusta.

Lisäksi Suikkilan pohjoista ostoskeskusta verrataan Pekka Pitkäsen aikakauden tuotantoon. Useassa Pitkäsen suunnitelmassa asuinkiinteistössä on erillinen liiketilasiipi tai -kerros, mutta Suikkilaan rakennetut kaksi pientä erillistä lähiöostoskeskusta ovat Pitkäsen tuotannossa rakennustyyppinä poikkeuksellisia. Suurin osa Pitkäsen suunnitelmista liikerakennuksista ajoittuu hänen uransa loppupuoliskolle.⁸¹ Tästä syystä verrokkikohteiksi on valittu Pitkäsen 1960-luvun tuotantoa edustavia muita julkisia rakennuksia.

5.1 1960-luvun ostoskeskusten kehitys ja tyypilliset piirteet

Ostoskeskusten kehitys Suomessa liittyi läheisesti lähiöiden rakentamiseen ja sotien jälkeisen ajan taloudelliseen nousukauteen.⁸² 1940-luvulta alkaen yhdyskuntasuunnittelussa oli vallalla niin kutsuttu hajakeskitysoppi, jota ajoi erityisesti arkkitehti Otto-Iivari Meurman. Ihanteena oli rakentaa kaupunkikokonaisuuksia yksikkö kerrallaan valmiiksi, ja yhden valmistuessa siirryttiin rakentamaan seuraavaa alueen tiivistämisen tai laajentamisen sijaan.⁸³

Lähiöiden palvelutarjonta keskittyi vähitellen ostoskeskukseen. Ajatus uudenaikaisista keskityksistä ostospaikoista kulkeutui Yhdysvalloista Ruotsin kautta Suomeen. Vielä 1950-luvulla ja 1960-luvun alussa liiketilat sijaitsivat usein keskustan ulkopuolisillakin alueilla rakennusten kivijalassa kaupunkirakenteeseen hajautettuna. Itsepalvelumyymälöiden yleistymisen, kaupan toimintaan kohdistuva rationalisointi sekä tekniikan kehitys kylmälaitteiden osalta johtivat vähitellen myymäläyksiköiden keskittämiseen ja suurenemiseen. Henkilöautoliikenteen yleistymisen mahdollisti asiointin kauempana kodista, ja jääkaappien yleistyessä kaupassa käynnit harvenivat.⁸⁴ Suomessa ostoskeskusten haluttiin kuitenkin olevan saavutettavissa myös julkisilla tai kävelen.⁸⁵

Suomessa kaupan alan markkinointi- ja logistiikkajärjestelmien keskittämistä edisti erityisesti Helsingin kauppakamari, joka tuotti ostoskeskuksille mitoitus- ja suunnitteluohjeita ja pyrki myös vaikuttamaan uusien alueiden kaavoitukseen välttääkseen ostoskeskusten ulkopuolisia kilpailevia myymälöitä.⁸⁶ Tavoitteena oli houkutella myymäläkokonaisuuksilla asiakkaita,

jotka keskittäisivät alueelle lisää liikkeitä ja julkisia palveluita. Suurimmat palveluntarjoajaryhmät ostoskeskuksissa olivat elintarvikeliikkeet ja pankkikonttorit.⁸⁷ Myös Suikkilan pohjoisessa ostoskeskuksessa pankki ja valintamyymälä olivat perustajaosakkaina.⁸⁸

Myymälätilojen sijoittaminen erillisiin rakennuksiin mahdollisti myös asuinrakennusten rungon standardisoinnin kehittämisen. Toiminnoiltaan sekoittuneen rakennuksen rakenteita pidettiin epätaloudellisina, sillä niissä ei voinut hyödyntää aikansa uutta rakennustekniikkaa.⁸⁹

Lähiöostoskeskukset sijaitsivat usein lähiörakenteen keskellä ja olivat matalia erotuksena korkeampaan asuinrakentamiseen. Suunnitteluratkaisu seurasi usein tiettyjä standardityyppejä. Ari Luukinen ja Tuomas Santasalo jaottelivat raportissaan *Vanhoiden ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen* (1990) Suomen ostoskeskuksissa esiintyvät tyypologiat moduuli-, suorakaide-, torikeskus- ja sisäpihamallin.⁹⁰ Suikkilan ostoskeskus edustaa näistä sisäpihamallia.

Ostoskeskusten arkkitehtuuriin vaikuttaneita kotimaisia esikuvia olivat erityisesti Helsingin ydinkeskustaan vuonna 1936 rakennettu Lasipalatsi, jonka suunnittelivat arkkitehdit Viljo Revell, Heimo Riihimäki ja Niilo Kokko⁹¹ sekä vuonna 1952 rakennettu, arkkitehti Aarne Ervin suunnittelema Forumin vanha ostoskeskus, joka on sittemmin purettu. Arkkitehti Erkki Karvosen suunnittelema, vuonna 1965 valmistunut Puotinharjun Puhos oli valmistuessaan Suomen suurin ostoskeskus ja ostoskeskusrakentamisessa esikuvallinen.

82 Hankonen 1994, 253.

83 Meurman 1947, 76–83.

84 Hankonen 1994, 233–234, 255.

85 Hankonen 1994, 249.

86 Hankonen 1994, 255.

87 Hankonen 1994, 251.

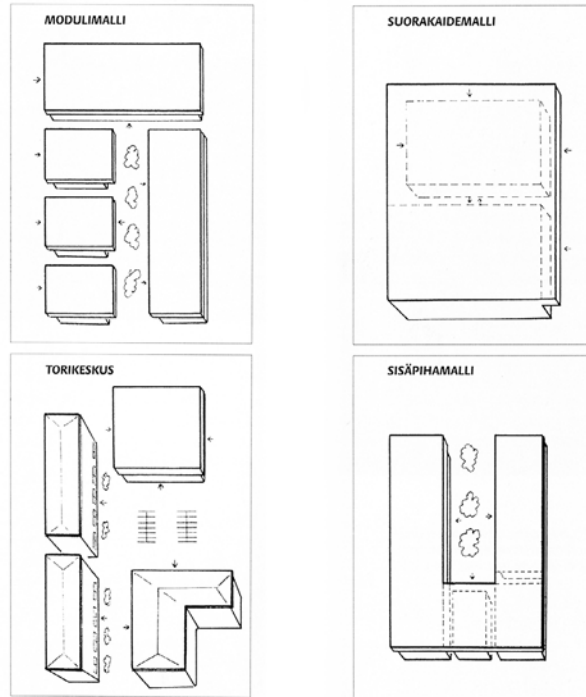
88 Aalto & Laaksonen 2021, 117, 218.

89 Hankonen 1994, 248.

90 Saresto et al. 2004, 36–37.

91 Saresto et al. 2004, 30.

81 Laaksonen 2021, 194–199.

Ostoskeskustyypit. Luukinen ja Santasalo 1990

Ostoskeskusten rakentamisen huippuvuodet Suomessa sijoituivat 1960-luvulle⁹² ja niitä rakennettiin erityisesti pääkaupunkiseudulle. Monet Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen parhaat verokkikohteet ja mahdollisesti myös Suikkilan lähiön suunnitteluun vaikuttaneet esimerkit löytyvätkin pääkaupunkiseudulta. Helsingiläisiä ostoskeskuksia tutkineen Sari Sareston mukaan ostoskeskusten 1960-luvun alkuvaiheelle tunnusomaisia arkkitehtonisia piirteitä olivat horisontaaliset yksikerroksiset massat ja vaakasuuntaisuutta korostavat otsalipat, joihin liikkeiden kyltit kiinnitettiin, ja rakennuksiin liittyi usein jokin maamerkkimäinen osa.⁹³

Monet näistä ominaispiirteistä toteutuivat myös Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen suunnitteluratkaisussa. Suikkilan aluesuunnittelu ja ostoskeskuksen sijoittuminen lähiökeskuksen pääteiden varteen muistuttaa monin paikoin Heikki ja Kaija Sirenin suunnitelmaa Espoon Pohjois-Tapiolaan, jossa sijaitsee ostoskeskus Pohjantori. Molemmissa lähiöissä matala ostoskeskus muodostaa aikakauden lähiösuunnitteluideologialle tyypilliseen

tapaan matalan, inhimillisen mittakaavaisen ja kaupunkikuvassa avoimen jalustan ympärillä kohoaville kerrostaloille. Kokoerosta huolimatta molemmissa ostoskeskuksissa rakennusmassojen reünstamat, jalankulkijoille rajatut sisäpihat muodostivat lähiön keskuspiisteeseen suojaosan kohtaus- ja oleskelupaikan.

Lähiöiden sydämessä sijaitsevien ostoskeskusten aika jäi melko lyhyeksi. Valtaväylien varrella, usein muusta kaupunkirakenteesta irrallaan sijaitsevat automarketit syrjäyttivät ostoskeskukset 1970-luvulta alkaen.⁹⁴ Turun seudun ensimmäiset automarketit olivat Kaarilan Ravattulaan vuonna 1970 avattu Heps-tavaratalo ja Vanhan Tampereentien varteen vuonna 1971 avattu Turun Osuuskaupan autotavaratalo.⁹⁵ Myös erikoisliikkeet keskittyivät vähitellen suurempiin kauppakeskuksiin. 2000-luvulla monet ostoskeskukset ovat etenkin pääkaupunkiseudulla tulleet joko kokonaan tai osittain purkavan saneerauksen kohteiksi. 2000-luvulla ostoskeskusten tilalle on rakennettu kerrostaloasuntoja ja kerrostalojen katutasoon liiketiloja.⁹⁶

92 Hankonen 1994, 253.

93 Saresto, Salminen & Vierto 2004.

94 Hankonen 1994, 255–256.

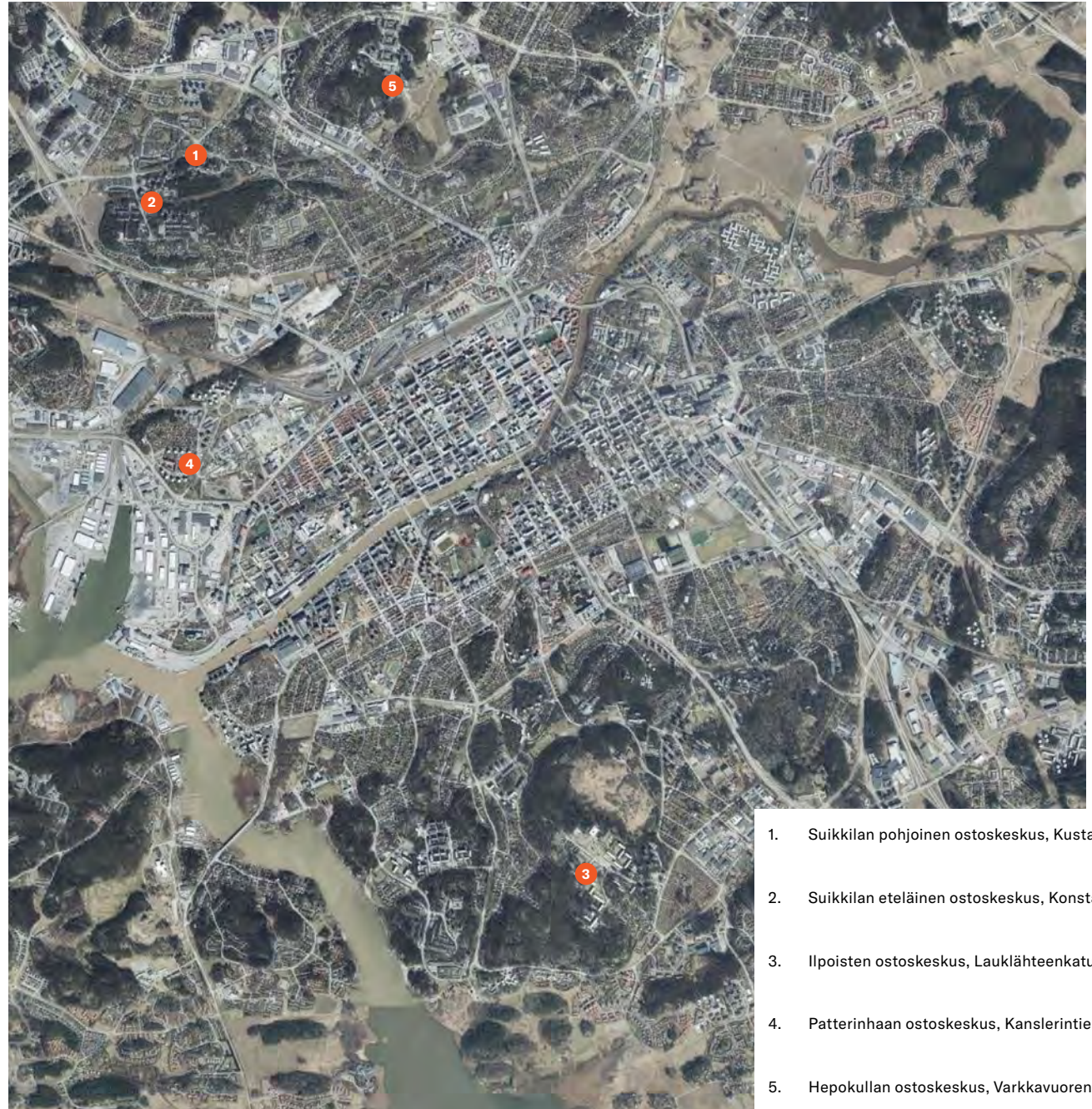
95 Aalto & Laaksonen 2021, 220.

96 Norppa 2019, 669.

↑ Ari Luukinen ja Tuomas Santasalo luokittelivat raportissaan Vanhojen ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen (1990) Suomessa esiintyvät ostoskeskustypologiat. Kuvalähde Saresto et al 2004.

5.2 Turkulaiset lähiöostoskeskukset

Turussa lähiöihin alettiin rakentaa ostoskeskuksia 1950-luvun lopulta alkaen. Kaupungin ensimmäinen lähiöostoskeskus oli vuonna 1959 rakennettu Patterinhaan ostoskeskus.⁹⁷ Turkulaiset 1960- ja 70-luvun ostoskeskukset olivat tyypillisesti yhden kerroksen korkuisia ja pääkaupunkiseutuun verrattuna vaatimattoman kokoisia.⁹⁸ Niiden massoittelu edustaa pääosin suorakaidemallin ja muutamissa tapauksissa sisäpihamallin⁹⁹ eri sovelluksia. Ostoskeskuksissa toimi yleensä ainakin yksi ruokakauppa, muutama pienempi liike sekä pankki- tai postikonttori.¹⁰⁰ Usein niiden yhteydessä oli lisäksi asukkaiden kohtaamispaikkoja, kuten kerhotiloja tai seurakuntatiloja.¹⁰¹ Niiden rinnalle avattiin huomattava määrä anniskeluravintoloita vuoden 1969 keskioluen myynnin vapauttamisen jälkeen, mikä muutti myös paikkojen luonnetta ja käyttöä alkuperäisestä koko perheen ajanviettopaikasta.¹⁰²

1. Suikkilan pohjoinen ostoskeskus, Kustavintie 4
2. Suikkilan eteläinen ostoskeskus, Konstanzankatu 1
3. Ilpoisten ostoskeskus, Lauklähteenkatu 10
4. Patterinhaan ostoskeskus, Kanslerintie 10
5. Hepokullan ostoskeskus, Varkkavuorenkatu 34

⁹⁷ Aalto & Laaksonen 2021, 48.

⁹⁸ Aalto & Laaksonen 2021, 218.

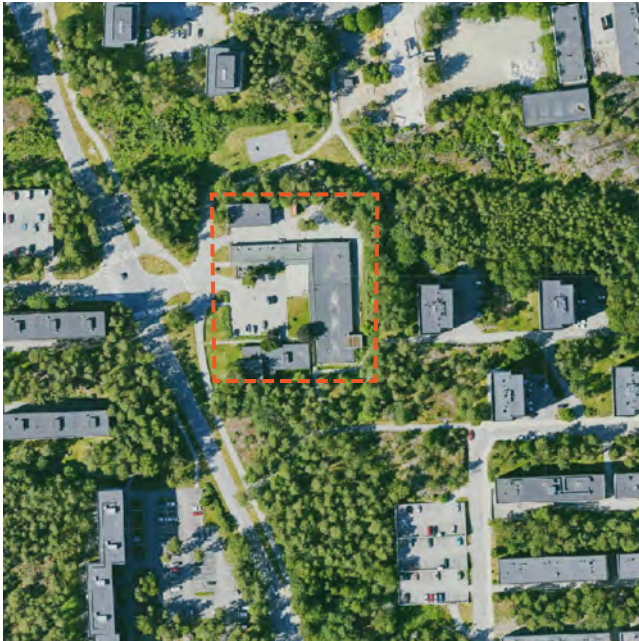
⁹⁹ Joka sivulta suljettua tyyppiä edustaa Ilpoisten ostoskeskus, yhdeltä sivulta avointa mm. Suikkilan ja Luolavuoren ostoskeskukset

¹⁰⁰ Aalto & Laaksonen 2021, 218.

¹⁰¹ Suikkilan ja Uittamo-Ispoisten ostoskeskuksessa oli seurakunnan tiloja, Petreliuksen ostoskeskuksen yläkerrassa oli kerhotila. Ks. Aalto & Laaksonen 2021.

¹⁰² Aalto & Laaksonen 2021, 218–219.

Suikkilan eteläinen ostoskeskus

↑ Ortoilmakuva 2022, MGGP Aero, Turun karttapalvelu.

OSOITE

Konstanzankatu 1, 20320 Turku

RAKENNETTU

1972–1973 (lämpökeskus ja ostoskeskuksen 1. rakennusvaihe)

RAKENNUTTAJA

Urakoitsijat Oy / Hiidenkeskus Oy

SUUNNITTELIJA

Arkkitehti Pekka Pitkänen

KERROSALA

1748 m² (ostoskeskus), 485 m² (lämpökeskus)

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 853 29/1971 (vahvistettu 5.3.1973) liike- ja huoltorakennusten korttelialueeseen (ALH). Rakennusta ei ole suojeltu.

SIJAINTI LÄHIÖRAKENTEES SA

Suikkilan eteläinen ostoskeskus sijaitsee lähiön eteläosan pohjoisreunalla eteläisen lähiön pääkadun varrella. Rakennus muodostaa kaupunkikuvassa aikakaudelle tyypillisesti matalan jalustan ympärillä kohoaville lähiökerrostaloille Tontilla on myös erillinen lämpökeskusrakennus ja myöhemmin rakennettu seurakuntakoti.

TILAHAHMO

Ensimmäisenä valmistuneeseen lämpökeskukseen rakennettiin koko seinän kokoinen ruutulasijulkisivu, joka paljasti sisätilan laitteiston. Alkuperäisessä suunnitelmassa pihalla oli suuret, kirkkain värein maalatut sylinterinmuotoiset öljysäiliöt, mutta vuoden 1982 valokuvassa ne ovat harmaita, joten väritystä ei välttämättä toteutettu.

Ostoskeskus rakennettiin vaiheissa. Ensimmäinen, vuonna 1972 valmistunut¹⁰³ osa oli L-kirjaimen muotoinen ja yksikerroksinen. Pihajulkisivuja kiersi nauhamainen, koko seinän korkuinen, mustien jakopuitteiden rytmittämä näyteikkuna. Julkisivua kiertävä yhtenäinen lippakatos yhdisti siivet toisiinsa. Rakennuksen taitteeseen jäi alun perin pieni oleskelualue, jossa oli kahluuallas, kiipeilyteline ja kiinteät penkit. Suuri osa sisäpihasta toimi pysäköintialueena. Oleskelupiha on sittemmin purettu.

Toisessa rakennusvaiheessa pohjoissiipeä laajennettiin, ja kolmannessa vaiheessa itäsiipeä pidennettiin hallimaisella osalla. Ostoskeskuksen viereen rakennettiin vuonna 1983 erillinen seurakuntakoti, joka sulki tontin toisen avoimen laidan. Rakennuksen tummat tiiliseinät erottuvat vaaleasta ostoskeskuksesta.

103 Aalto & Laaksonen 2021, 219.

OMINAISPIIRTEET

Rakennus on matala ja yleisilmeeltään voimakkaan horisontaalinen, mitä lippamainen katos korostaa. Pihan puoleiset suuret näyteikkunapinnat luovat aikakauden ostoskeskuksille tyypillisen läpinäkyvän ja avoimen vaikutelman, joka toimii kontrastina muuten betoniselle ulkoasulle.

LIIKETILAT

Rakennuksessa toimi alkuvaiheessa Turun Osuuskaupan pikamyymälä, grillikahvila Hiidenkolo, Kampaamo Christine sekä Luostarin Paperi ja Kemikalio.¹⁰⁴ Myöhemmin rakennuksessa toimi myös pankki, joka muutettiin edelleen päiväkodiksi vuonna 2014.¹⁰⁵ Nykyisin rakennuksessa on ruokakauppa, baari ja kebab-pizzeria, ja viereisessä rakennuksessa toimii yhä seurakuntakoti.

SÄILYNEISYYS

Ostoskeskus on säilynyt ulkohahmoltaan pääpiirteissään viimeistä rakennusvaihettaan vastaavana. Nykyiset mainosteippaukset ja -laitteet ja baarin edustalle rakennettu terassiaita kuitenkin hämärtävät alkuperäistä suunnitteluratkaisua. Pihan oleskelualue on kokonaisuudessaan purettu. Lämpökeskuksen suunnitteluratkaisu lasiseininen oli omaleimainen, mutta piiput ja öljysäiliöt on purettu, eivätkä kokonaisuuden olennaiset osat ole säilyneet.

VERTAILU

Suikkilan eteläisen ja pohjoisen ostoskeskuksen julkisivuissa on hyvin samankaltainen yleisilme, ja suunnitelmia tehtiin oletettavasti rinnakkain.¹⁰⁶ Eteläisessä ostoskeskuksessa ei kuitenkaan ole pohjoisen ostoskeskuksen kaltaista, huolellisesti rakennusmasojen väliin rajattuihin näkyymiin perustuvaa paviljonkimaisen keveää sommitelmaa, vaan massoitteleva suoraviivaisempaa.

104 Aalto & Laaksonen 2021, 219.

105 Asemapiirustus 22.7.2014. Rakennuslupa 2014/861. Turun rakennusvalvonnan arkisto.

106 Arkkitehtuurimuseon arkiston piirustukset, Suikkilan eteläinen ja pohjoinen ostoskeskus

Piha-alue oli alusta alkaen vähemmän jäsenneily ja käytössä pääosin pysäköintialueena. Metsikön ympäröimän, tasaisella maalla sijaitsevan rakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys on pohjoista ostoskeskusta vähäisempi, eikä se erotu samaan tapaan maisemassa korostuvana porttiaiheena. Pohjoinen ostoskeskus muodostaa myös eteläistä verrokkiaan yhtenäisemmän ja paremmin säilyneen kokonaisuuden lämpökeskuksensa kanssa.

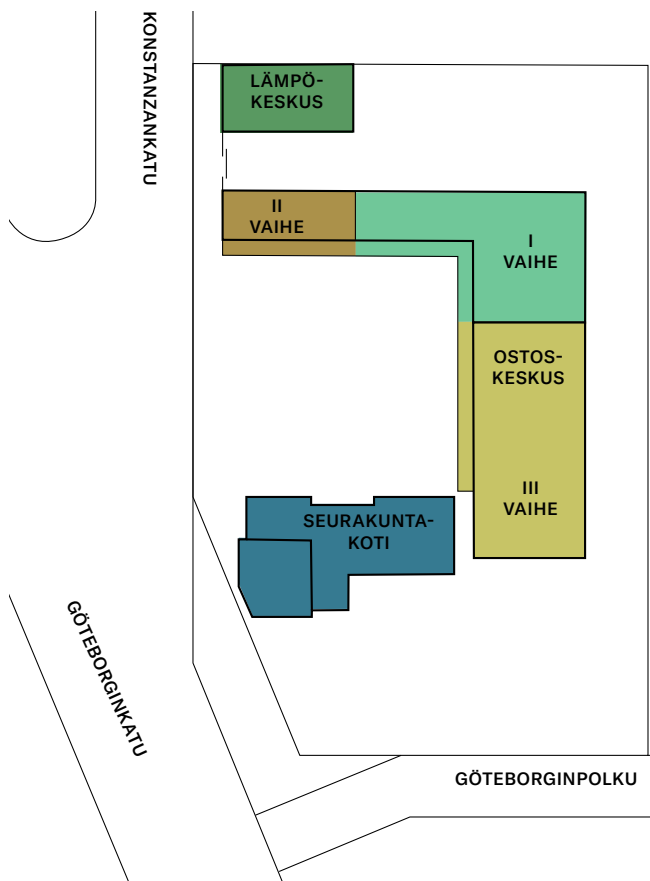
Palveluiden puolesta pohjoinen ostoskeskus korostui alkuvuosikymmeninä Suikkilan alueellisena keskuksena, ja rakennus on edustavampi esimerkki aikakautensa lähiöostoskeskussuunnittelusta, joka kokosi monipuolisesti kaupalliset ja usein kunnalliset ja seurakunnankin palvelut yhteen. Toiminnallisesti eteläinen ostoskeskus on kuitenkin säilyttänyt merkityksensä pohjoista ostoskeskusta paremmin. Kauempana päätiestä sijaitseva lähiön eteläosa on nykyisin sijainniltaan lähipalveluille otollisempi, sillä Suikkilan koillispuolella sijaitseva Länsikeskuksen automarkettikeskittymä on vähentänyt pohjoisen ostoskeskuksen merkitystä.

→ Myös Suikkilan eteläinen ostoskeskus on aikakauden lähiöostoskeskuk-sille tyypilliseen tapaan matala kontrastina ympärillä kohoaville kerrostaloille. Kuvassa vasemmalla puolella on lämpökeskusrakennus.

↳ Ostoskeskuksen viereen rakennettu seurakuntarakennus sulki tontin etelälaidan. Vaiheissa rakentaminen sisältyi alkuperäiseen suunnitelmaan, mutta seurakuntatalo poikkeaa tyyliltään ostoskeskuksesta.

↓ Näkymä ostoskeskukselle luoteesta. Ostoskeskuksen lähiympäristö on metsäistä. Taustalla näkyy metsikön takana nousevia pistetaloja.

RAKENNUSVAIHEET

- Lämpökeskus 1972
- Ostoskeskuksen 1. rakennusvaihe 1972-73
- Ostoskeskuksen 2. rakennusvaihe
- Ostoskeskuksen 3. rakennusvaihe
- Seurakuntakoti 1983

← Eteläisen ostoskeskuksen tontti rakentui useassa vaiheessa.

→ Pihan puolella kiertää yhteinen lippakatos. Rakennuksen edustalla alun perin sijainnut oleskelu- ja leikkialue on purettu ja muutettu laatoitetuksi aukioksi.

→ Myös 2000-luvun alussa rakennuksessa toimi baari ja ruoka-kauppa. Kuva Maarit Lassila 2006. Turun museokeskus.

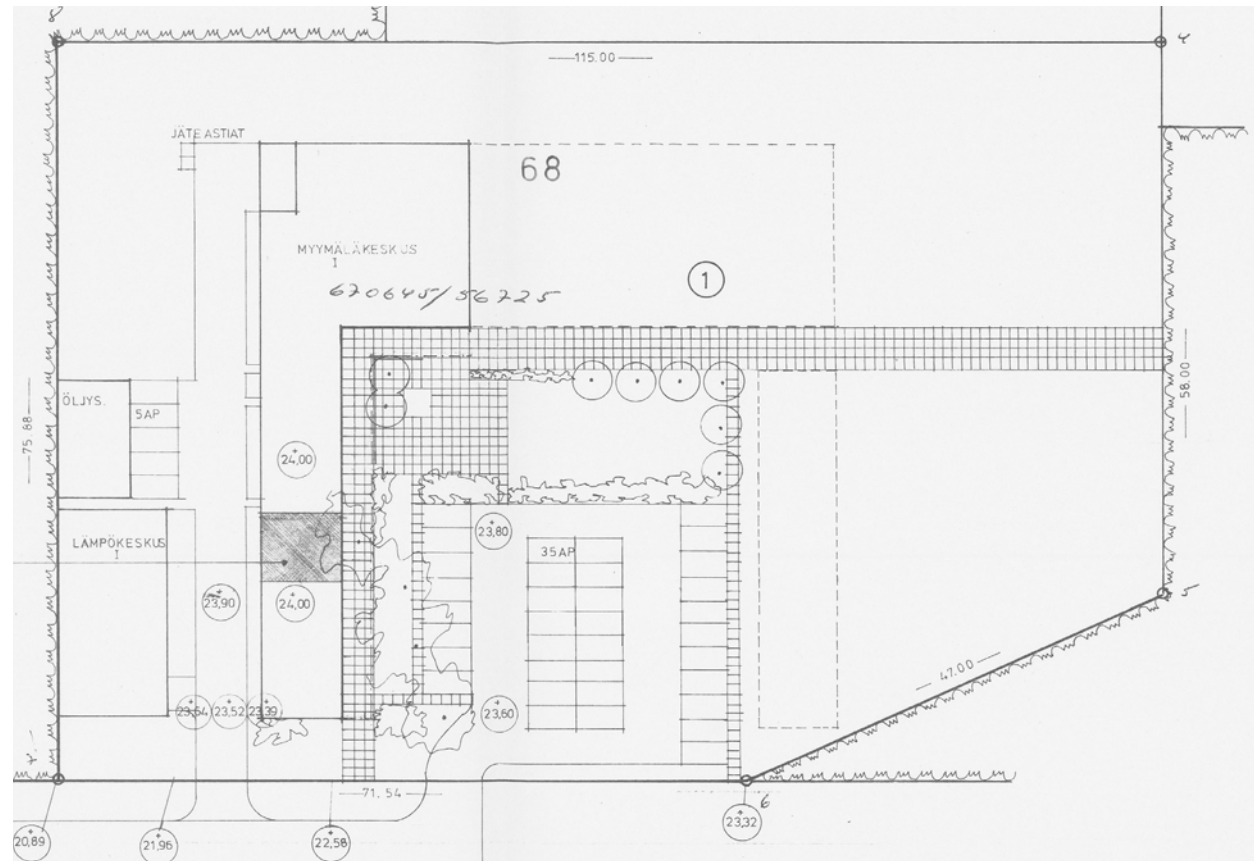

Suikkilan uudessa liikekeskuksessa Konstantsankatu 4:ssä on avattu grillikahvila Hüdenkolo. Sen omistajana ja hoitajana on rouva Leena Koivunen apunaan kolme kokkia ja pari tarjoilijaa. Kahvilassa tarjotaan myös ruokaa ja olutta. Tarjoilupöydän takana vasemmalta Raija Pentikäinen, Tarmo Suonpää, Leena Koivunen ja Sirpa Eihola.

↑ Suikkilan eteläisen ostoskeskuksen ravintolatilaa esiteltiin Turun Sanomissa 21.4.1972. Kansalliskirjasto.

→ Eteläisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen ensimmäiset rakennusvaiheet sekä tilavaraukset tuleville laajennuksille näkyvät myöhemmän muutoksen asemapiirroksessa 30.9.1988. Rautakirja Oy rakennusosasto. Rakennuslupa T39/1989. Turun rakennusvalvonnan arkisto. Ei mittakavaa. Kuvaa on rajattu alkuperäisestä.

Ilpoisten ostoskeskus

↑ Ortoilmakuva 2022, MGGP Aero, Turun karttapalvelu.

OSOITE

Lauklähteenkatu 10, 20740 Turku

RAKENNETTU

1969–1970

RAKENNUTTAJA

Rakennus Oy

SUUNNITTELIJA

Arkkitehti Veijo Kahra

KERROSALA

648 m²

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 853 36/1979 (vahvistettu 10.6.1980) liikerakennusten ja asumista palvelevien huoltorakennusten korttelialueeseen (ALH). Rakennusta ei ole suojeltu.

SIJAINTI LÄHIÖRAKENTEESTA

Ilpoisten aluesuunnitelma on aikakauden lähiösuunnittelulle tyypillinen: keskialue rakentuu suorakulmaisessa koordinaatistossa sijaitsevista pitkistä ja matalahkoista lamellitaloista, ja rakennusten korkeus nousee kohti alueen reunoja, jossa on korkeampia tornimaisia pistetaloja. Lähiön keskipisteenä on matala ostoskeskus, joka sijaitsee alueen pääkatujen risteyksessä. Rakennus on sijoitettu tontin keskelle, ja sen vieressä on erillinen lämpökeskusrakennus.

TILAHAHMO

Sisäpihatypologiaa edustava ostoskeskus koostuu neljästä erilisestä sisäpihan ympärille asetellusta yksikerroksisesta rakennuksesta, jotka sulkevat selkensä ympäröiville parkkialueille ja avautuvat kohti intiimin mittakaavaista sisäpihaa.

OMINAISPIIRTEET

Rakennuksen julkisivumateriaalina on punatiili, joka yleistyi materiaalina jälleen 1970-luvulla betonivaltaisen 1960-luvun jälkeen. Materiaalivalinta sitoo ostoskeskuksen osaksi ympäröiviä asuinrakennuksia, joiden päätyjulkisivuissa on käytetty tiiliverhousta. Rakennuksessa on aikakauden ostoskeskusarkkitehtuurille epätyypillinen massiivinen räystäskannattajina jatkuva kattopalkisto, joka antaa ostoskeskukselle omaleimaisen ja raskaan ilmeen.

LIIKETILAT

Ostoskeskuksen tiloissa toimi alun perin kaksi elintarvikemyymälää, Turun säästöpankin konttori, posti, kukkakauppa, kampaamo,

R-kioski, seurakuntakoti ja päiväkotit.¹⁰⁷ Nykyään ostoskeskuksessa toimii päiväkotit, ruokakauppa, baari ja kaksi liiketilaa.

SÄILYNEISYYS

Ostoskeskuksen ulkohahmo vastaa pääpiirteissään alkuperäistä, mutta sisäpihalle ja ulkopuolelle on rakennettu alkuperäistä suunnitteluratkaisua hämärtäviä terrassirakennelmia. Alkuperäistä vastaava käyttö on säilynyt ostoskeskuksessa ja päiväkotitisiivissä. Ilpoisten lähiön rakenne on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisenä, vaikka alueen ulkoreunoille on rakentunut rivitaloja 1980-luvulla.

VERTAILU

Aluesuunnitelmassa Ilposten lähiön kolmen pääreitintesteyskohdassa sijaitseva ostoskeskus muodostaa eri reitit kokoavan keskipisteen, kun taas Suikkilassa pohjoinen ostoskeskus toimii porttiaiheena kerrostaloalueelle saavuttaessa. Ilpoisten tasaisessa maastossa taustan pistetalot eivät korostu Suikkilan rinteen päällä sijaitsevien tornitalojen tapaan yhtä kontrastisena taustana, joten lähiö on yleisilmeeltään tasaisempi, eikä keskellä sijaitseva ostoskeskus korostu kaukomaisemassa maamerkinä.

Ilpoisten ja Suikkilan pohjoinen ostoskeskukset edustavat Turun alueella vähemmän edustettua sisäpihatypologiaa. Ilpoisten ostoskeskuksen arkkitehtuurissa rakennusosien väliin rajautuvia näkymiä ei ole hyödynnetty yhtä taidokkaana sommitelmana kuin Suikkilan puistoon avautuvissa kulkuaukoissa.

Molemmissa rakennuksissa on aikakauden ostoskeskuksille tyypillisiä piirteitä, kuten tasakatto, horisontaalisuutta korostava katoslippa ja suuret näyteikkunapinnat. Ulkoarkkitehtuuriltaan rakennukset ovat kuitenkin vastakohtaisia; Ilpoisten ostoskeskuksessa korostuu raskas yleisilme ja umpipinnat, Suikkilan pohjoisessa ostoskeskuksessa puolestaan korostuu minimalistinen puhdaspiirteisyys ja hienovaraisempi sommittelu, joka on yksi Pitkäsän arkkitehtuurille ominaisista elementeistä.

¹⁰⁷ Aalto & Laaksonen 2021, 185.

← Rakennus kääntää selkänsä kohti autoille varattua katutilaa. Päätien ja ostoskeskuksen välissä on pysäköintialue. Rakennuksen alkuperäinen suunnitteluratkaisu on hämärtyneet terassirakennelmien ja mainoskylttien myötä.

← Ilpoisten ostoskeskus (1969-1970) on sommiteltu Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen tapaan sisäpihan ympärille. Rakennuksen arkkitehtonisena erityispiirteensä on aikakaudelle epätavanomainen massiivinen palkistorakenne.

Patterinhan ostoskeskus

↑ Ortoilmakuva 2022, MGGP Aero, Turun karttapalvelu.

OSOITE

Kanslerintie 10, 20200 Turku

RAKENNETTU

1959

RAKENNUTTAJA

Rakennustoimisto A. Puolimatka

SUUNNITTELIJA

Aarne Ehojoki

KERROSALA

353 ja 475 m²

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 853 70/1958 (vahvistettu 10.2.1959) rakennuskorttelialueeseen, jolle on asemakaavamääräysalueena määritelty rakennusala liikerakennusta varten (LI) ja toiseen siipeen lisäksi erikoishuonetilana sallittu rakennettavaksi kerhohuoneita (LI1). Rakennusta ei ole suojeltu.

SIJAINTI LÄHIÖRAKENTEESSA

1950-luvulla rakennettu Patterinhaka oli Turun ensimmäinen lähiö. Pieni lähiöalue muodostuu yhdeksästä pistetalosta ja niiden keskelle sijoittuvasta neljästä lamellikerrostaloista. Ostoskeskus sijaitsee lähiörakenteen reunalla alueen sisäisten pääkatujen risteyksessä.

KAUPUNKIKUVA JA TILAHAHMO

Kahdesta pienestä rakennuksesta koostuva L-kirjaimen muotoinen kokonaisuus avautuu kohti vieressä kulkevaa katua ja vastapäistä puistoa. Rakennusten kainaloon muodostuu pieni, nykyisin lähinnä parkkipaikkana käytetty aukio. Rakennuksen yleishahmo on matala ja horisontaalinen.

OMINAISPIIRTEET

Patterinhan ostoskeskus on Turun ensimmäinen lähiöostoskeskus. Tiiliverhoiltu ja pienimittakaavainen rakennusedustaa ulkomuodoltaan vielä osittain 1950-luvun arkkitehtuuria, ja erityisesti puuikkunoiden ja -ovien detajjiikka on aikakaudelle tyypillistä. Patterinhan ostoskeskuksessa ei ole vielä 1960-luvun ostoskeskuksille leimallista lippakatosta, mutta tasakatto ulkonee pitkinä räystäsinä. Katon vaakalaudoituksella korostetut korkeat otsapinnat ja lähes koko julkisivun levyiset näyteikkunat enteilevät jo 1960-luvulla yleistynyttä tyypillistä ostoskeskusarkkitehtuuria.

LIIKETILAT

Ostoskeskuksen tiloissa toimi alun perinsekavataramyymälä, posti- ja pankkikonttorit, apteekki ja seurakuntakoti.¹⁰⁸ Nykyään rakennuksessa on ruokakauppa, kebab-pizzeria, baari ja musiikkiliike.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt ulkomuodoltaan ja osin myös rakenteiden yksityiskohdiltaan alkuperäistä vastaavana. Patterinhan ostoskeskus muodostaa ympäröivien, alkuperäisen aluesuunnitelman mukaisina säilyneiden asuinkerrostalojen kanssa 1950-luvulle leimallisen kokonaisuuden. Ostoskeskuksen käyttötarkoitus on säilynyt alkuperäisenä, vaikka käyttäjät ovat vaihtuneet ja palvelutarjonnan painotus on muuttunut alkuperäistä suppeammaksi.

VERTAILU

Patterinhan ostoskeskus sijaitsee Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen tapaan lähiöalueelle johtavien teiden porttikohdassa. Rakennuksessa ei kuitenkaan ole Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen lämpökeskusrakennuksen tapaan maisemassa erottuvaa osaa, vaan se on yleisilmeeltään väistyvämpi.

Erona 1960-luvun ostoskeskuksiin Patterinhan ostoskeskuksen tontin suunnittelussa ei vielä tehty eroa eri liikennemuotojen välille, eikä autoja ja jalankulkua ole erotettu toisistaan. Lähellä katua sijaitseva rakennus ottaa enemmän kontaktia viereiseen katualueeseen ja avautuu kohti ohikulkijoita.

Tiiliverhoiltu Patterinhan ostoskeskus on piirteiltään tunnistettavissa 1950-luvun rakennukseksi. Siihen verrattuna Suikkilan pohjoinen ostoskeskus vaaleine, kivisine ilmeineen edustaa selkeästi seuraavaa vuosikymmentä. Rakennuksia verrattessa voidaan kuitenkin havaita ostoskeskusarkkitehtuurissa yleistyneitä piirteitä, jotka olivat tunnistettavissa jo ensimmäisissä ostoskeskusrakennuksissa.

108 Aalto & Laaksonen 2021, 49.

←1950-luvun arkkitehtuurille ominaisesti ostoskeskuksen materiaalina on vielä käytetty paikalla muurattua tiiltä ja puuta. Materiaali- maailma erottaa rakennuksen seuraavalla vuosikymmenellä yleistyneistä betonirakenteisista ostoskeskuksista.

↓ Patterinhaan lähiön rakennukset ovat ulkomuodoltaan 1950-luvulle tyypillisiä. Vuonna 1959 valmistuneen ostoskeskuksen massoitellussa on jo seuraavalle vuosikymmenelle tyypillisten lähiöostoskeskusten piirteitä, kuten tasakatto korkealla otsapinnalla.

Hepokullan ostoskeskus

↑ Ortoilmakuva 2022, MGGP Aero, Turun karttapalvelu.

OSOITE

Varkkavuorenkatu 34, 20320 Turku

RAKENNETTU

1972

RAKENNUTTAJA

Rakennusyhtiö Ruola Oy

SUUNNITTELIJA

Arkkitehti Olli Vahtera

KERROSALA

1235 m²

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 853 2/1970 (vahvistettu 10.5.1971) liikerakennusten korttelialueeseen (AL). Rakennusta ei ole suojeltu.

SIJAINTI LÄHIÖRAKENTEESSA

Hepokullan lähiösuunnitelma on aikakaudelleen tyypillinen yhdistelmä metsäiseen maastoon sommiteltuja pistetaloja ja suorakulmaisemmassa koordinaatistossa seisovia lamellitalokortteleita. Alueen keskellä sijaitseva matala ostoskeskus muodostaa aikakauden lähiöille tyypillisen kaupunkikuvan. Hallimainen rakennus sijaitsee lähiön keskellä risteävien pääkatujen risteyksessä tontin kulmassa katuihin rajautuen.

KAUPUNKIKUVA JA TILAHAHMO

Rakennus suunniteltiin alun perin kaksikerroksiseksi mutta toteutettiin yksikerroksisena.¹⁰⁹ Samalla tontilla sijaitsee kaksikerroksinen pysäköintitalo, ja myös tien vastakkaisella puolella on kaksitasoinen pysäköinti- ja huoltoalue. Tontilla ei ole lainkaan oleskelupihaa, vaan ostoskeskuksen takana kiertää pysäköinti-alue. Liiketilojen sisäänkäynnit avautuvat pääkadun suuntaan; rakennusmassassa oleva syvennys suoraan kevyenliikenteenväylän vieressä merkitsee sisäänkäyntien paikan.

OMINAISPIIRTEET

Hallimaisen rakennuksen ulkoarkkitehtuuri on tavanomaista, ja rakennuksessa on aikakauden ostoskeskuksille tyypillisiä piirteitä: pääjulkisivussa on suuret lasiset näyteikkunat ja lippakatos korostuvalla otsapinnalla. Muut julkisivut ovat umpinaista harmaata betonielementtiä.

¹⁰⁹ Aalto & Laaksonen 2021, 195–200.

LIIKETILAT

Ostoskeskuksen tiloissa toimi alun perin Turun Työväen Säästöpankin konttori, posti, kaksi elintarvikemyymälää, parturi-kampaamo, kukkakauppa ja R-kioski.¹¹⁰ Nykyään rakennuksessa on ruokakauppa, kebab-pizzeria, baari, kampaamo ja kuntosali.

SÄILYNEISYYS

Rakennuksen ulkohahmo on säilyttänyt ominaispiirteensä. Ostoskeskuksen käyttötarkoitus on säilynyt alkuperäisenä, vaikka käyttäjät ovat vaihtuneet ja palvelutarjonta on muuttunut.

VERTAILU

Hepokullan ostoskeskus on luonteeltaan ja ulkomuodoltaan tavanomainen ja kaupunkirakenteessa väistyvä. Rakennuksessa on aikakauden ostoskeskuksille tyypillisiä piirteitä, mutta yksittäiset arkkitehtoniset piirteet eivät korostu. Tontin ilmettä hallitsevat ympäröivät pysäköintialueet. Ostoskeskus ja pysäköintitalot muodostavat lähiömaisemassa avaran keskusalueen, mutta rakennuksesta ei muodostu Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen tapaan maamerkkimäistä aihetta alueelle. Hepokullan ostoskeskukseen ei myöskään liity vastavaa kokoavaa pihatilaa.

¹¹⁰ Aalto & Laaksonen 2021, 200.

← Hepokullan ostoskeskus (1972) edustaa tyypiltään lähiöostoskeskussille tavanomaista suorakaidetytologiaa. Rakennusta ympäröivät kolmelta suunnalta pysäköintialueet.

← Rakennus rajautuu pääkadun kevyenliikenteen väylään. Ostoskeskukseen ei liity varsinaista piha-alueita. Liiketilojen sisäänkäynnit on korotettu pienellä sisäänvedetyllä katoksella katujulkisivussa.

5.3 Pekka Pitkäsen arkkitehtuuri

Pitkäsen laajaan tuotantoon lukeutuu asuntotuotannon ohella useita julkisia ja seurakunnan rakennuksia. Pitkänen suunnitteli Turkuun myös joitain toimitaloja eri yrityksille, kuten Meritalona tunnetun Silja Linen ja Suomen Merivakuutusyhdistyksen konttorin vuonna 1965 Käsityöläiskadulle sekä myöhemmin sairaalana Pulssina tunnetun Kiinteistön Oy Yhdeksän rakennuksen Humalistonkadulle. Useassa Pitkäsen suunnittelemassa asuin-kiinteistössä on erillinen liiketilasipi tai -kerros, mutta Suikkilaan rakennetut kaksi pientä erillistä lähiöostoskeskusta ovat Pitkäsen tuotannossa rakennustyyppinä poikkeuksellisia. Suurin osa Pitkäsen suunnitelmista liikerakennuksista ajoittuu hänen uransa loppupuoliskolle.¹¹¹

Pitkäsen arkkitehtuuria tutkineen Mikko Laaksosen mukaan tämän 1950-luvun uran alkuvaiheen tuotannossa oli vielä vaihteita oppi-isän Erik Bryggmanin kädenjäljestä, joka näkyi rakennusten usein harjakattoisessa muodossa sekä materiaaleissa ja yksityiskohdissa, kuten julkisivujen rosorappauksessa. 1960-luvulle tultaessa suunnitteluun tuli omaleimaisuutta ja rakennusten arkkitehtuuri kehittyi Pitkäselle tunnistettavaksi.¹¹²

Rakennuksissa toistuvia teemoja olivat voimakas ja selkeäpiirteinen materiaalien käyttö ja vähäeleisen minimalistinen muotokieli, joka perustui huolelliseen rakennusmassojen ja julkisivujen sommitteluun. Massoitelu oli usein linjakkaan horisontaalista. Minimalistisessa materiaalipaletissa harvat julkisivumateriaalit loivat voimakkaan vuoropuhelun. Usein julkisivut muodostivat pelkistetyin kuoren, ja rakennus aukesi sisäänpäin rikkaamman detalliikan ja huolellisen materiaalien käytön kautta. Kyseisiä suunnittelukeinoja Pitkänen hyödynsi myös Suikkilan pohjoisessa ostoskeskuksessa ja lämpökeskuksessa, jotka ovat piirteiltään tunnistettavissa osaksi Pitkäsen 1960-luvun tuotantoa.

111 Laaksonen 2021, 194–199.

112 Laaksonen 2021, 32.

As Oy Carenia ja Linnankatu 8

OSOITE

Linnankatu 8, 20100 Turku

Kauppiaskatu 2 - Linnankatu 6 - Läntinen Rantakatu 5, 20100 Turku

RAKENNETTU

1961 ja 1962

KERROSALA

5157 m² ja 7485 m²

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Rakennukset kuuluvat voimassa olevissa asemakaavoissa 853 7/1961 ja 853 29/1960 asunto- ja liikerakennusten korttelialueeseen (A). Rakennuksia ei ole suojeltu.

Suikkilan ostoskeskusten kanssa samalle aikakaudelle sijoittu nykyisin Turun pääkirjaston vieressä sijaitsevat As Oy Carenian ja As Oy Linnankatu 8:n kiinteistöt, jossa kahta pitkänmallista, porrastetusti ketjutettua asuinkerrostaloa yhdistää kadunvarressa sijaitseva matalampi kaksikerroksinen liiketilasipi. Rakennuskokonaisuudessa, kuten Pitkäsen 1960-luvun tuotannossa yleisesti, on käytetty teemana voimakasta eri suuntaisten osien vuoropuhelua. Kahta korkeaa ja rytmikkäästi sommiteltua rakennusmassaa yhdistää maantasossa palkkimainen osa, jonka horisontaalisuutta nauhaikkunat korostavat. Myös Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen massoittelessa on samankaltaisia elementtejä: matalan, horisontaalisen ostoskeskuksen taustalla kohoavat lämpökeskusrakennus ja taustalla rytmikkään tasaisesti kohoavat tornitalot. Pitkäsen tuotannolle – kuten myös yleisemmin 1960-luvun arkkitehtuurille – tyypillisesti molemmissa rakennuksissa

↑ Asuin-kiinteistöön liittyy pitkä ja matala katutilaa rajaava liiketilasipi.

julkisivumateriaalina on käytetty vaaleiksi maalattuja betonielementtejä ja suuria lähes läpinäkyvän vaikutelman luovia lasipintoja. Raakabetonipintojen ohella puhtaanvalkoisen värin käyttö oli Pitkäsen rakennuksissa tyypillistä. Myös Suikkilan lähiössä rakennuksia yhdistää vaalea väri, jota on käytetty sekä asuin-kerrostaloissa että julkisissa rakennuksissa päävärinä.

Säkylän seurakuntatalo

OSOITE

Tuulimyllyntie 21 ja Suntionpolku 2, 27800 Säkyli

RAKENNETTU

1964–1966

KERROSALA

Ei tiedossa.

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Seurakuntatalo kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeseen (YK/s) ja asuinrakennus rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueeseen (AR/s). Molemmat rakennukset on suojeltu.¹¹³

Pitkäsen saman aikakauden julkisista rakennuksista Säkylän seurakuntatalossa ja siihen liittyvässä rivitalossa on monia yhtäläisyyksiä Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen suunnitteluratkaisuun. Molemmat kohteet ovat Pitkäsen 1960-luvun vaiheelle ominaisen arkkitehtuurin edustajia. Säkylän seurakuntatalossa rakennuskokonaisuuden sommittelu perustuu noppamaisten rakennusmassojen muodostamaan matalaan ja polveilevaan kokonaisuuteen, jota vaakasuuntaisia linjoja korostavat muurit täydentävät. Korkea savupiippu rakennuksen kulmassa toimii Pitkäsen rakennuksille ominaisena kontrastisena, horisontaalisuutta rikkovana elementtinä. Samat teemat toistuvat myös Suikkilan lämpökeskuksen suunnitteluratkaisussa.

Säkylän seurakuntataloon liittyvässä rivitalossa on tunnistettava sama vähäeleinen sommittelu kuin Suikkilan ostoskeskuksessa. Yksinkertaista pitkänomaista rakennusmassaa rytmittävät samanlaisina toistuvat parvekkeet ulkonevine sivuseinineen.

Ostoskeskuksen lailla yhtenäinen vaalea väritys yhdistää kokonaisuuden, ja yksityiskohdissa toistuu kirkas korostusväri. Pitkäsen töissä korostusvärin käyttö oli yleistä, ja samaa aihetta käytettiin myös Suikkilan lähiön asuintaloissa. Säkylän 1700-luvun puukirkon vieressä pientaloalueella sijaitsevassa seurakuntatalossa kirkkaan valkoinen väritys ja minimalistinen laatikkomainen muotokieli luovat ympäristöönsä kontrastisen elementin, kun taas Suikkilassa samat aiheet sitovat koko lähiön yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

↑↑ Säkyli seurakuntatalo. Kuva Mikko Laaksonen 2019, julkaistu teoksessa *Betoni ja modernismi*. Arkkitehti Pekka Pitkänen 1927-2018 (Laaksonen 2020).

↑ Seurakuntataloon liittyvä rivitalo. Kuva Mikko Laaksonen 2019, julkaistu teoksessa *Betoni ja modernismi*. Arkkitehti Pekka Pitkänen 1927-2018 (Laaksonen 2020).

Pyhän Ristin kappeli

OSOITE

Skarppakullantie 2, 20720 Turku

RAKENNETTU

1963–1967

KERROSALA

2700 m²

ASEMAKAAVA JA SUOJELU

Turun hautausmaalla ei ole asemakaavaa. Hautausmaa rakennuksineen on suojeltu kirkkolailla.¹¹⁴

114 Turun uusi hautausmaa. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Museovirasto.

Turussa sijaitsevassa Pyhän Ristin kappelissa on veistoksellinen sommitelma, joka perustuu eri suuntaisten rakennusosien voimakkaisiin linjoihin. Rakennus on yleisilmeeltään matala ja sulautuu ympäröivään maastoon. Korkea kellotorni ja krematoriumin piippu korostuvat maisemassa. Samanlaista kontrastisten linjojen sommitelmaa on käytetty myös Suikkilan pohjoisessa ostoskeskuksessa, jossa matalaan ja vaakasuuntaiseen ostoskeskukseen yhdistyy taustalla kohoava lämpökeskuksen piippu.

Kontrastien luominen oli ominaista Pitkäsen arkkitehtuurille sommittelun ohella myös materiaalivalinnoissa. Pyhän Ristin kappelissa voimakkaan materiaalintunnon omaavan betonin rinnalla on käytetty keveitä teräslasi-ikkunoita. Umpiseinien rajaamat näkymät ja epäsuoraa valoa tuovat aukotukset elävöittävät tiloja. Kappelissa epäsuoralla valolla on luotu sisätiloihin kirkolliseen tilaan sopiva sakraali tunnelma.

Samantyyppisiä suunnitteluratkaisuja Pitkänen hyödynsi myös täysin eri rakennustyyppiä edustavassa Suikkilan pohjoisessa ostoskeskuksessa. Alkuperäisessä suunnitteluratkaisussa kattoikkunat ja katoksen valoaukot yhdistettynä näyteikkunan yläikkunoihin valaisivat epäsuorasti liiketiloja. Pyhän Ristin kappelissa sommittelu ja detajiiikka on huomattavasti monimuotoisempaa ja harkitumpaa. Arkkitehtina Pitkänen toi kuitenkin myös arjen arkkitehtuuriin vähäeleisiä mutta samaan aikaan ylentäviä elementtejä huolellisella suunnittelulla.

↖ Epäsuoran valon käyttö oli Pitkäsen arkkitehtuurille ominaista. Kuvassa Pyhän Ristin kappelin sisätilä. Kuva Mirjami Vihma 2017.

↑ Pitkänen käytti samantyyppisiä somitteluaiheita sekä kirkollisissa että teollisissa rakennuksissa. Kuvassa Pyhän Ristin kappeli ja krematoriumin piippu. Kuva Mirjami Vihma, 2017.

6. Yhteenvedo ja johtopäätökset

Historia

Suikkilan pohjoinen ostoskeskus ja lämpökeskus valmistuivat vaiheittain 1966–1979. Rakennuskokonaisuuden suunnitteli betoniarkkitehtuuristaan tunnettu Pekka Pitkänen (1927–2018).

Turun Suikkilan lähiö on yksi Turun ensimmäisistä aluerakentamishankkeista. Pohjoisosan asemakaava on vuodelta 1964 ja eteläosan vuodelta 1967. Alue rakentui 1980-luvun alkuun mennessä. Aluerakentamishanketta kehitti turkulaislähtöinen Urakoitsijat Oy, jonka luottoarkkitehti Pekka Pitkänen oli. Pitkänen laati sekä pohjoisosan aluesuunnitelman että suuren osan Suikkilan kaikista rakennussuunnitelmista.

Samaan kiinteistöön Suikkilan pohjoisosan ostoskeskuksen kanssa kuuluva lämpökeskus- ja pysäköintirakennus muodostaa olennaisen osana kokonaisuutta. Rakennuksessa toimi aluksi myymälöiden lisäksi alueen rakentamista rahoittaneen Kansallis-Osake-Pankin konttori sekä kaupungin terveysasema. Suikkilan eteläosaan rakennettiin toinen ostoskeskus, joka on myös Pekka Pitkäsen suunnittelema.

Kaupunkikuva

Suikkilan pohjoista ostoskeskusta on tarkasteltava osana lähiön kokonaisuutta. Pitkäsen laatima Suikkilan pohjoisosan aluesuunnitelma on sommitteluotteeltaan monipuolinen.

Kaupunkirakenne muodostuu erilaisista kortteli- ja rakennustyypeistä, ja suunnitelmassa on veistoksellista otetta. Suikkilan eteläosa, jonka aluesuunnitelman laati Jouko Rastimo, on yleisotteeltaan suorakulmaisempi ja rationaalisuudessaan tuotantolähtöisempi.

Lähiön pohjoisosan pääteiden risteyksessä sijaitseva pohjoinen ostoskeskus muodostaa porttiaiheen alueelle saavuttaessa. Matalan ostoskeskuksen takana näkyy välimittakaavaa edustava lämpökeskus, sen takana on puita ja puiden yläpuolelle kohoaa muutama tornitalo. Ostoskeskus ja lämpökeskus on sovitettu taitavasti ympäristöönsä.

Asuinrakennusten ja ostoskeskuksen mittakaavaerolla on kaupunkikuvallista merkitystä aikakauden lähiökokonaisuudessa; lähiöiden kaupalliset palvelut keskitettiin mataliin ostoskeskuksiin, jotka erottuivat selvästi korkeista kerrostaloista. Samalla pieni mittakaava viesti kohtaamispaikasta.

Kaupalliset ja julkiset palvelut muodostavat osan Suikkilan palveluverkosta. Kaupallisiin palveluihin kuuluu pohjoisen ostoskeskuksen ohella 1973 valmistunut, Pekka Pitkäsen suunnittelema eteläinen ostoskeskus. Pohjoinen ostoskeskus edustaa sisäpihatyyppiä ja eteläinen torikeskus-tyyppiä. Kumpikin malli oli syntyjälleen tyypillinen. Pohjoisessa ostoskeskuksessa myös lämpökeskus muodostaa oleellisen osan sommitelmaa.

Arkkitehtuuri

Suikkilan pohjoisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen suunnitteluratkaisuissa on Pekka Pitkäsen arkkitehtuurille tunnusomaisia piirteitä, kuten vähäeleinen, vaalea ulkomuoto ja huolellinen julkisivusommittelu. Arkkitehti yhdisti usein voimakkaan horisontaalisia ja vertikaalisia linjoja. Myös Suikkilan pohjoisosan ostoskeskuksessa lämpökeskuksen piippu muodostaa vastaparin matalalle ostoskeskukselle. Välimittakaavaa edustava lämpökeskus pehmentää kontrastia. Ostoskeskuksessa betoninen runko yhdistyy keveisiin teräslasiseiniin. Oleskelualue on tyyppilliseen tapaan katettu ja katoksen otsapinta toimi mainosten kiinnityspintana. Katoksen alta avautuu myös miellyttäviä näkymiä ympäristöön.

Suikkilan lähiö on julkisista rakennuksista ja asuntotuotannostaan tunnetun Pekka Pitkäsen ainoa yhtenäisenä kokonaisuutena toteutettu lähiö. Pohjoinen ostoskeskus ja lämpökeskus ovat ulkomuodoltaan tunnistettava osa arkkitehdin 1960- ja 1970-luvun vaihteen tuotantoa. Rakennukset eivät kuitenkaan lukeudu Pitkäsen keskeisimpien suunnittelukohteiden joukkoon. Pohjoisosan rakennusten sommitelma on eteläistä ostoskeskusta edustavampi. Kuitenkin sekä pohjoista että eteläistä ostoskeskusta toteutettiin osittain keskenään samanlaisilla suunnitelmilla ja ostoskeskusten arkkitehtuuri on perusluonteeltaan geneeristä.

Säilyneisyys

Suikkilan lähiön pohjois- ja eteläosat ovat säilyneet pääosin alkuperäisten aluesuunnitelmien mukaisina, eikä aluetta ole merkittävästi täydennysrakennettu. Tosin parhaillaan on käynnissä uuden koulu- ja päiväkotirakennuksen hanke vanhan koulun sijoille. Pohjoisen ostoskeskuksen ja lämpökeskuksen kaupunkikuvallinen asema alueelle pohjoisesta saavuttaessa on säilynyt hyvin.

Suikkilan pohjoinen ostoskeskus ja lämpökeskusrakennus ovat säilyneet ulkomuodoltaan verrattain hyvin, vaikka niihin on tehty jonkin verran muutoksia ja rakennusteknisiä korjauksia. Ostoskeskuksen ulkoasuun eniten vaikuttanut muutos on alkuperäisen katoslipan ja julkisivujen välisen valoaukon ummistaminen. Alun perin yksinkertainen julkisivusommittelu ja suuret lasipinnat loivat rakennukselle rauhallisen ja avoimen sisä- ja ulkotiloja yhdistävän ilmeen. Nykyajalle ominaisten peittävien mainosteippausten ja -telineiden myötä alkuperäinen suunniteluidea ei täysin välity.

Alkuperäisen suunnitelman piha-alue on osittain säilynyt, joskin kokonaisuuteen kuulunut vesiallas ja kiipeilyteline on purettu. Lämpökeskuksen tiloja on muutettu kokoontumis- ja saunatiloiksi vuosituhannen vaihteessa, jolloin alun perin umpinaiseen julkisivuun lisättiin ikkunoita. Rakennuksen yleishahmo

piippuineen ja veistoksellisine ajorampeineen on kuitenkin säilynyt alkuperäisen suunnitelman mukaisena.

Alun perin pohjoinen ostoskeskus oli monipuolisine palveluineen lähiön pääasiallinen palvelukeskittymä. Käyttäjämuidosten myötä lähipalveluiden painopiste on siirtynyt eteläiseen ostoskeskukseen, jonne on keskittynyt niin alueen lähikauppa kuin ravintolatarjontakin. Lähiympäristöön 1980-luvulta alkaen keskittyneet suuremmat liikekeskukset ovat myös merkittävästi vähentäneet lähiöostoskeskusten merkitystä alueellisina palvelukeskittyminä.

Rakennuksessa koetut haasteet liittyvät erityisesti rakennusteknisiin ongelmiin ja viime vuosikymmeninä vähentyneeseen kaupalliseen merkitykseen. Kuntoarvion mukaan rakennus vaatii laajan peruskorjauksen säilyäkseen. Rakennuksen toiminnallinen jatkuvuus on hiipunut, kun osa liiketiloista on jäänyt tyhjilleen ja vuoden 1973 laajennuksesta saakka ostoskeskuksen yhteydessä toiminut terveysasema on muuttamassa lähiaikoina valmistuvan uuden koulurakennuksen yhteyteen. Toiminnan loppuminen vaikuttaa myös ostoskeskuksen historiallisten arvojen säilymiseen.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Aalto, P. & Laaksonen M. (2021). Turun lähiöt. Aluerakentaminen Turun kaupunkiseudulla. Sammakko.

Alankoja, P. (2019). Suikkilan kartanon historia: vanhan varsinaissuomalaisen kartanon historiaa myöhäiskeskialjalta nykypäivään. Pauli Alankoja, Turku.

Antikainen, J. (2012). Turun lähiöiden suunnittelijat ja arkkitehtoniset erityispiirteet. Yleiskaavatoimisto, Ympäristö- ja kaavoitusvirasto, Turun kaupunki.

Asemakaavamuutoksen selostus: Suikkilan kartano (36/2006). Turun kaupunki.

Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1973. STS:n ja TFiF:n julkaisema matrikkeli.

Hankonen, J. (1994). Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Otatieto Oy ja Gaudeamus.

Helasvuo, O. & Vainio, N. (2008). *Laatua laitakaupungilla. Vantaan ostoskeskukset 1961–1986*. Vantaan kaupunginmuseo, Vantaan kaupunkisuunnittelu.

von Hertzen, H. (1946). Koti vaiko kasarmi lapsillemme: asunnontarvitsijoiden näkökohtia asunto- ja asemakaavakysymyksissä. WSOY.

Kupila, S. (2021a). Pitkämäki. Teoksessa Kupila, S. & J. Kostet (2021;toim.). *Kylistä kasvoi Turku*. Kaarinasta, Maariasta ja Raisiosta Turkuun liitettyjen kylien historiaa, 178–181. Turun museokeskuksen julkaisuja 87.

Kupila, S. (2021b). Suikkila. Teoksessa Kupila, S. & J. Kostet (2021;toim.). *Kylistä kasvoi Turku*. Kaarinasta, Maariasta ja Raisiosta Turkuun liitettyjen kylien historiaa, 202–205. Turun museokeskuksen julkaisuja 87.

Laaksonen, M. (2021). *Betoni ja modernismi*. Arkkitehti Pekka Pitkänen 1927–2018. DOM publishers.

Laaksonen, M. & Nummelin J. (2013). *Turun seudun arkkitehtuuripäätös*. Kustantaja Laaksonen.

Laitinen, K. (2012). Helsingin ostoskeskukset. Uutta, modernia ja kadonnutta. *Aalto-yliopiston julkaisusarja TIEDE + TEKNOLOGIA* 12/2012.

Laitinen, K. & Huuhka E. (2012a). Espoon ostoskeskukset. *Aalto-yliopiston julkaisusarja Aalto-TT* 15/2012.

Laitinen, K. & Huuhka E. (2012b). Vantaan ostoskeskukset. *Aalto-yliopiston julkaisusarja Aalto-TT* 18/2012.

Meurman, O.-I. (1947). *Asemakaavaoppi*. Otava.

Norppa, M. (2019). Helsingin kantakaupungin kehittyminen 1550–2018: historialliset kaupunkiroolit, kaupunkisuunnittelu ja arkkitehtuuri. *Department of Geosciences and Geography* A72.

Saresto, S., A. Salminen & Vierito M. (2004). *Ostari – lähiön sydän*. Rakennushistoriallinen selvitys. Helsingin kaupungin museon tutkimuksia ja raportteja 2/2004. Suomen Printman Oy.

Muut lähteet

Lignell, E. (2018). Keskitetty lämmöntuotanto Helsingissä – Lämpökeskusinventointi. Kulttuuriympäristötiimi. <https://www.helsinginkaupunginmuseo.fi/wp-content/uploads/2019/01/Voimalaitosinventaarior.pdf>

NCC tiedote 27.9.2022. NCC Rakentaa Suikkilan koulun ja päiväkodin kouluun. Saatavilla verkossa: <https://www.ncc.fi/media/pressrelease-container/2022/a6a0d6804baa812c/a6a0d6804baa812c/> [Viitattu 21.8.2023]

Suikkilan kauppakeskus Oy:n osakekauppaa koskeva esisopimus 05.10.2021. Turun kaupunki, Kaupunginhallitus.

Lounaistiedon karttapalvelu. Turun historialliset kunta- ja osakuntaliitokset. Varsinais-Suomen liitto. Saatavilla verkossa: <https://karttapalvelu.lounaistieto.fi/> [Viitattu 10.8.2023]

Suikkila Suburb. Finnish Architecture (Arch-info). Saatavilla verkossa: <https://finnisharchitecture.fi/suikkila-suburb/>. [Viitattu 7.9.2023]

Säkylän karttapalvelu. Saatavilla verkossa: <https://sakyla.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi#> [Viitattu 7.9.2023]

Turun lähiöt podcast, Suikkila (2021). Kertojina Mikko Laaksonen ja Petri Aalto. Yle Areena podcast 20.12.2021. Saatavilla verkossa: <https://areena.yle.fi/podcastit/1-61070266> [Viitattu 10.8.2023]

Turun uusi hautausmaa. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Museovirasto. Saatavilla verkossa: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/rapea/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=202657 [Viitattu 7.9.2023]

Virtanen, M. (2021). Arkkitehtuurimuseo, arkkitehdit, Pekka Pitkänen. Julkaistu 16.2.2021. Saatavilla verkossa: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/pekka-pitkanen/> [Viitattu 1.6.2023]

Yleiskaava 2029. Turku, Kaupunkiympäristö, Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus, kaavoitus. Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.2.2023, ei lainvoimainen. Saatavilla verkossa: <https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/yleiskaavoitus/yleiskaava-2029/yleiskaavan-2029> [Viitattu 9.8.2023]

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ. Saatavilla verkossa: <https://tietopalvelu.ytj.fi> [Viitattu 10.8.2023]

Arkistolähteet

Arkkitehtuurimuseon arkisto.
Arkkitehti Pekka Pitkäsen piirustusarkisto ja vanhat valokuvat.

Kansalliskirjasto.
Turun Sanomien arkisto.

Paikkatietoikkuna. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>
Maanmittauslaitoksen historialliset ilmakuvat.
Ortokuva 2023.
Ajantasa-asemakaavat.

Isännöintitoimiston arkisto. Suikkilan kauppakeskus Oy.
Osakas- ja ääniluettelot.

Turun karttapalvelu. <https://opaskartta.turku.fi/ims/>
Ajantasaiset ja vanhat ilmakuvat.

Turun kaupunginarkisto.
Rakennuslupapiirustukset.

Turun kaupunkiympäristön arkisto.
Vanhat asemakaavat.

Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusministeriön arkisto.
1980-luvun ilmakehät.

Turun museokeskus.
Vanhat valokuvat.

Turun rakennusvalvonnan arkisto.
Rakennuslupapiirustukset.

Rakennusluvut

Turun kaupunginarkistossa on lupapaperustuksia vuosilta vuoteen 1989 saakka. Uudempia lupapaperustuksia säilytetään Turun rakennusvalvonnan arkistossa. Luvat on alla esitetty kronologisessa järjestyksessä.

1966

Rakennuslupatunnus: 853-1965-510

Toimenpide: Uudisrakennus, lämpökeskus

Lupa myönnettiin: 16.2.1966

Hakija:

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: pohjapiirrokset 2 kpl, julkisivut 4 kpl, leikkaukset 4 kpl tai toisen aineiston mukaan: Asema, julkisivu etelään, itään ja länteen sekä pohjoiseen, leikkaus, pohjapiirros (6 kpl)

1967

Rakennuslupatunnus: T341/67

Toimenpide: Uudisrakennus

Lupa myönnettiin: 9.8.1967

Hakija:

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: Asema, julkisivu etelään, itään ja länteen sekä pohjoiseen, leikkaus, pohjapiirros (6 kpl)

1967

Rakennuslupatunnus: T770/67

Toimenpide: Rakennusaikainen muutos: myymälätilan muutos seurakuntasaliksi

Lupa myönnettiin: 10.01.1968

Hakija: Suikkilan kauppakeskus Oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: Asema, julkisivu etelään, itään ja länteen, pohjapiirros (4 kpl)

1968

Rakennuslupatunnus: 853-1968-308

Toimenpide: Uudisrakennus, paikoitushalli

Lupa myönnettiin: 3.7.1968

Hakija: Suikkilan Lämpö oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: Asemapiirros, pohjapiirros 1. krs, vesikatto, julkisivu + leikkaus pohjoiseen ja länteen (4 kpl)

1971

Rakennuslupatunnus: 853-1971-23

Toimenpide: Ostoskeskuksen itäpuolella sijaitseva kahvila muutetaan parturi-kampaamoksi.

Lupa myönnettiin: 1.2.1971

Hakija:

Suunnittelija: Pertti Aalto

Piirustukset: Asemapiirros, pohja + julkisivu itään (2 kpl)

1972

Rakennuslupatunnus: 853-1972-614

Toimenpide: Ostoskeskusta laajennetaan länteen päin terveyskeskuksella ja apteekilla.

Lupa myönnettiin: 11.12.1972

Hakija:

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: Asemapiirros, pohja, leikkaus + julkisivut + värimalli (3 kpl)

1973

Rakennuslupatunnus: T153/73

Toimenpide: Rakennusaikainen muutos terveyskeskukseen

Lupa myönnettiin: 09.04.1973

Hakija: Suikkilan terveysasema

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen

Piirustukset: Asema, leikkaus ja julkisivut, pohjapiirros (3 kpl)

1973

Rakennuslupatunnus: T292/73

Toimenpide: Muutos kauppakeskuksen pohjoissiipeen: myymälätilan liittäminen väliaikaisesti seurakuntakeskuksen tiloihin. Muun muassa rautalankalaseinän purkaminen

Lupa myönnettiin: 18.06.1973

Hakija: Suikkilan kauppakeskus Oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Tauno Keiramo ja K:NI

Piirustukset: Asema, julkisivut, pohjapiirros (3 kpl)

1978

Rakennuslupatunnus: 853-1978-446 / T446/1978

Toimenpide: Muutos kauppakeskuksen pohjoissiiven länsiosaan pankin tiloihin

Muutos kauppakeskuksen pohjoissiiven länsiosaan pankin tiloihin

Lupa myönnettiin: 10.08.1978

Hakija: Suikkilan kauppakeskus

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Tauno Keiramo Oy

Piirustukset: Asema, pohja ja leikkaus (2 kpl)

1978**Rakennuslupatunnus:** 853-1978-696 / T696/78**Toimenpide:** Lisärakentaminen: eteläsiiven ja terveystalouden rakennuksen yhdistäminen**Lupa myönnettiin:** 14.12.1978**Hakija:** Suikkilan kauppakeskus**Suunnittelija:** Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen**Piirustukset:** Asema, leikkaus ja julkisivut, pohjapiirros (3 kpl)**1979****Rakennuslupatunnus:** T553/79**Toimenpide:** Muutos: kahden liikehuoneiston yhdistäminen eteläsiivessä sekä siihen liittyvät sisäiset muutokset.**Lupa myönnettiin:** 04.09.1979**Hakija:** Suikkilan kauppakeskus**Suunnittelija:** Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen**Piirustukset:** Asema, leikkaus ja julkisivut, pohjapiirros (3 kpl)**1980****Rakennuslupatunnus:** 853-1980-146**Toimenpide:** Muutostyö (laatikkovarasto ja jätelaitauksen rakennustyö)**Lupa myönnettiin:** 27.3.1980**Hakija:** Suikkilan kauppakeskus**Suunnittelija:** Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen**Piirustukset:** Asemapiirros, pohja + julkisivu + leikkaukset**1984****Rakennuslupatunnus:** 853-1984-183**Toimenpide:** Käyttötarkoituksen muutoksia pankin sekä sen viereisten liikkeiden tiloissa. Eteläjulkisivussa sisäänkäynti-muutoksia.**Lupa myönnettiin:** 26.3.1984**Hakija:****Suunnittelija:** Ilkka Salo**Piirustukset:** Asemapiirros, pohja ja julkisivu etelään,**1984****Rakennuslupatunnus:** 853-1984-399**Toimenpide:** Tilamuutoksia ostoskeskuksen koilliskulmassa: myymälätiloista muokataan kahvila ja biljardisali.**Lupa myönnettiin:** 7.6.1984**Hakija:** Suikkilan kauppakeskus oy**Suunnittelija:** Ilkka Salo**Piirustukset:** Asemapiirros, pohja + julkisivu etelään**1988****Rakennuslupatunnus:** 853-1988-733**Toimenpide:** R-kioski muutetaan apteekiksi. Uusi sisäänkäynti lännen puolelle.**Lupa myönnettiin:** 14.7.1988**Hakija:****Suunnittelija:** Pertti Aalto, Rautakirja oy Rakennusosasto**Piirustukset:** Asemapiirros, pohja + julkisivu länteen**1999****Rakennuslupatunnus:** 853-1999-856**Toimenpide:** Lämpökeskusrakennuksen muuttaminen huolto- ja kokoustiloiksi ja uuden välipohjan rakentaminen**Lupa myönnettiin:** 1.11.1999**Hakija:****Suunnittelija:** rakennusarkkitehti Matti Pasanen**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirrokset kellari ja 1. kerros, julkisivut (5 kpl)**2010****Rakennuslupatunnus:** 853-2010-1280**Toimenpide:** Biljardikahvilan muutos ravintolaksi**Lupa myönnettiin:** 29.10.2010**Hakija:****Suunnittelija:** Projektipiste Ky Martti Remes**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirustus (2 kpl)**2010****Rakennuslupatunnus:** 853-2010-1567**Toimenpide:** Rakennusaikainen muutos: henkilömäärän muutos**Lupa myönnettiin:** 10.12.2010**Hakija:****Suunnittelija:** Projektipiste Ky Martti Remes**Piirustukset:** Pohjapiirustus (1 kpl)

2012**Rakennuslupatunnus:** 853-2012-1674**Toimenpide:** Muutos/Korjaus: autosuojan tukimuurin tuenta**Lupa myönnettiin:** 5.4.2013**Hakija:** Suikkilan Lämpö Oy**Suunnittelija:** Jani Malminen, Kiinteistö- ja rakentajapalvelut KY**Piirustukset:** Asemapiirros, detaljipiirustus (2 kpl)**2015****Rakennuslupatunnus:** 853-2015-186**Toimenpide:** Pohjoissiiven koillispuolelleen ravintolan muutos takaisin liiketilaksi.**Lupa myönnettiin:** 5.3.2015**Hakija:****Suunnittelija:** Suunnittelutoimisto R Suomi**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirustusote (2 kpl)**2015****Rakennuslupatunnus:** 853-2015-1644**Toimenpide:** Rakennusaikainen muutos: toimistot yhtenä tilana**Lupa myönnettiin:** 4.1.2016**Hakija:****Suunnittelija:** Suunnittelutoimisto R Suomi**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirustusote (2 kpl)**2016****Rakennuslupatunnus:** 853-2016-387**Toimenpide:** Pohjoissiiven koillispuolelleen toimistotilan muutos leipomo- ja konditoriatilaksi**Lupa myönnettiin:** 14.6.2016**Hakija:****Suunnittelija:** Suunnittelutoimisto R Suomi**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirustusote (2 kpl)**2020****Rakennuslupatunnus:** 853-2020-220**Toimenpide:** Pohjoissiiven länsipuolelleen muutos liiketilaksi; julkisivumuutos: ulkoseinälle pariovet**Lupa myönnettiin:** 23.2.2021**Hakija:****Suunnittelija:** Suunnittelutoimisto R Suomi**Piirustukset:** Asemapiirros, pohjapiirros ja julkisivu pohjoiseen (2 kpl)

Tekijästä

Ark-byroo on monipuolinen korjausrakentamisen arkkitehtitoimisto, joka yhdistää historiallisen ymmärryksen, kaupallisen osaamisen ja nykyaikaiset työtavat suunnitteluratkaisujen luomisessa. Tavoitteenamme on rakentaa kestäviä ympäristöjä kehittämällä vanhoja rakennuksia nykykäyttäjille toimiviksi ja houkutteleviksi. Suunnittelutyömme pohjautuu kulttuurihistoriallisten arvojen tunnistamiseen, kykyyn hyödyntää olemassa olevia rakenteita sekä kunnianhimoiseen muotoiluun.

Vanhojen rakennusten elävöittäminen vaatii laaja-alaista suunnittelutaitoa, historian tuntemusta ja digitaalisten työkalujen hallintaa. Arkkitehdeista, sisustusarkkitehdeista, rakennushistorian tutkijoista, arkeologeista sekä tietomalliasiantuntijoista koostuva tiimimme tarjoaa asiakkaillemme kokonaisvaltaista palvelua.

Ark-byroo tuo elämää vanhoihin rakennuksiin.